

PERSONHISTORISK TIDSKRIFT

1927

UTGIVEN

AV

PERSONHISTORISKA SAMFUNDET

GENOM

SIXTEN HUMBLE

ÅRG. XXVIII.

HÄFT. 3—4

INNEHÅLL.

	Sid.
Svenska studenter i Oxford ca 1620—1740. Av C. VILH. JACOBOWSKY	105
En borgmästarefru i Linköping vid slutet av 1700-talet. Av H. L. VON DARDEL	134
Släkten Malmborg. Av BOO VON MALMBORG	149
Fältmarskalken Helmsfelts familjeanteckningar. Meddelade av ARNE JÖRGENSEN	164
Smärre meddelanden	167
Insända böcker	182
Personregister utarbetat av G. E.	186
Bilaga (insänt).	

Svenska studenter i Oxford ca. 1620—1740.

Av C. Vilh. Jacobowsky.

De kulturella förbindelserna mellan Sverige och England äro förvånande litet utforskade. I det 1923 under redaktion av Johan Mortensen utgivna samlingsverket *Sverige i England* har man i fråga om äldre tid nöjt sig med att framhålla några välbekanta fakta såsom Swedenborgs och Linnés Englandsvistelser. Erik Sjöstrands anspråkslösa bok, *Märkliga svenskar i England* (Göteborg 1923), innehåller 15 »kortfattade minnesteckningar», därav från äldre tid blott Jonas Alströmers, Jacob Serenius' och Swedenborgs. Ett trots sina 75 år utmärkt arbete är G. W. Carlsons *Anteckningar rörande Svenska Kyrkan i London* (Sthm 1852), som lyckligt kompletteras av Joh. Palmérs *Minnesblad* (London 1903).

Enligt den gängse uppfattningen rädde i Sverige ända fram till slutet av 1700-talet en nästan undantagslös okunnighet i engelska språket. Isak Fehr har i sina *Studier i frihetstidens vitterhet* (Uppsala 1883, sid. 88—98) påvisat, hur sällsynta engelska böcker äro i tidens svenska boksamlingar, att den engelska litteraturen lästes i franska och tyska översättningar, och att de arbeten av Bunyan, Swift, Fielding och Defoe, som överflyttades till svenska, äro översatta från tyskan eller franskan, ej från originalspråket.

Att okunnigheten i engelska likväl ej varit så allmän, har jag haft många tillfällen övertyga mig om under forskningar rörande svenska studieresor till främmande länder under 1600- och början av 1700-talet. Försåvitt peregrinationen utsträcktes till det brittiska öriket — vilket kan anses i regel vara fallet fr. o. m. 1670-talet — brukade man i allmänhet söka vinna någon färdighet i landets språk. I vad mån detta lyckades, kan man i många fall se av dagboks- eller kollegianteckningar och brev, däri man sökt använda engelskan, eller det sätt varpå man lyckas bemästra det krångliga stavsättet i de epitafier, deviser o. d., en resande sällan försummade att avskriva. Ort- och personnamn återges dock i regel fonetiskt.

De mångahanda notiser, jag kunnat samla om svensk-engelska kulturförbindelser, må sparas till annat sammanhang och tillfälle. Här skola endast förutskickas några anteckningar rörande svenska studiebesök i Oxford.

En engelsk författare, Joan Parkes,¹ har påpekat, att utländska resenärer i England endast brukade besöka London, den plats där hovet hölls samt de båda universitetsstäderna, Oxford och Cambridge,² och Henny Glarbo har i sin förträffliga undersökning av danska adelsmäns utlandsresor under perioden 1560—1660 fastslagit detsamma för dessas vidkommande.³ Man känner namnen på ett tiotal danska adelsmän, som någon längre tid studerat i Oxford under nämnda tidrymd. Dessa sökte lära sig engelska och drevo politiska studier. De resande beundrade Bodleian library och många besökte det flitigt. De engelska exercitiemästarna voro däremot ej till lags. (Glarbo, s. 268 f.) Under tiden 1683—1714 — mellan drottning Annas giftermål och död — märker man en ökning i antalet danska besökare i Oxfords ryktbara bibliotek, 49 under hela perioden, och danska resedagböcker omtala ofta besök i den gamla universitetsstaden.⁴

Den främste kännaren av svenskarnes studier utomlands, Ewert Wrangel, har framhållit, att Oxfords universitet under 1600-talet »äfven fick mottaga åtskillige svenske alumner».⁵ Det är dock ytterst få svenska namn man återfinner i Oxfordsmatrikeln, och än färre i Cambridges.⁶ Men bevarade resedagböcker, självbiografiska anteckningar, brev och stamböcker, och ännu oftare personalierna över avlidna, berätta om många svenskar, som i unga år

¹ Travel in England in the Seventeenth Century, Oxford 1925, s. 281.

² Den svenske ambassadören Gabriel Gustafsson Oxenstierna meddelar i brev från Gravesand 27/8 1625 sin bror rikskanslern, att han vid sin ankomst dit fått veta, att konungen för pestens skull lämnat London »och säies här, Konungen vara i en stadh vedh namn Oxefort vid pass 80 Engelska mil up i landet. Och sende jagh i dagh tideligen Melchior Wernstedh till hoffuet att gifua migh an, och haffuer ähmnat som i morgon, om Gudh vill, at begiffua migh till vex efter.» Det framgår av följande brev, att hovet befann sig i »Sudhampton». (Axel Oxenstiernas Skrifter och Brefvexling. Sen. afd. III, s. 85 f.) Audiensen ägde rum på det sydost om denna stad belägna Titchfield, »Tisfelt, et Greffue hus», om vi få tro Joachim Brahes dagbok (ms. Skokl. arkiv), där Oxford ej nämnes.

³ Studier over danske Adelsmænds Udenlandsrejser i Tiden 1560—1660, Kbhvn 1926. (Dansk) Historisk Tidsskrift, 9 R., IV, s. 250.

⁴ W. D. Macray, Annals of the Bodleian Library Oxford, 2. Ed., Oxford 1890, s. 189 och i noten därstädes återopade källor.

⁵ Sveriges litterära förbindelser med Holland, Lund 1897, s. 27.

⁶ Alumni Oxonienses . . . compiled by Jos. Foster. 1500—1714. I—IV, Oxf. 1891—92. — 1715—1886. I—IV, 1888. — Alumni Cantabrigienses, comp. by John Venn a. J. A. Venn, I—IV, Camb. 1922—27. Dessa matriklar äro ej kronologiskt, utan alfabetiskt ordnade.

besökt den gamla universitetsstaden. För att taga ett enda exempel, har Gabriel Kurck, Axel Oxenstiernas systerson, i sin självbiografi åtskilligt att förtälja om hur han vid sitt besök i Oxford 1654 hedrades med magistervärdigheten utan föregående promotion,¹ men hans namn återfinnes varken i Alumni eller i universitetets annaler, Fasti Oxonienses. Däremot hittar man i annalerna några notiser om svenska adelsmän, som vid andra tillfällen promoverats till Doctor of Civil Law eller till Master of Arts. Den tidigaste gäller Axel Oxenstiernas egen son, Johan, svensk ambassadör till engelska hovet, och hans kamrat Gustaf Horn, vilka den 13 mars 1633 fingo mottaga magistervärdigheten. Härom säges det i Fasti:

JOHN OXENSTIERNE, a noble Sweed, baron of Kemetso, lord of Fiholme and Tydoon, being adorned with a scarlet gown and hood, and presented in convocation by the aforesaid sir Will. Fleetwood, was actually created master of arts with great observance and solemnity. — He was the son of grave John Oxenstierne, now ambassador to the king of England from his father Axel Oxenstierne, the grand chancellor and general director of the Swedish affairs.²

GUSTAVUS HORNE, another noble Sweed, lord of Kamhas and Purkala, being adorned with scarlet as the former was, and presented by the said sir Will. Fleetwood, was actually created M. of A. in the same convocation.

When the vice-chancellor was to admit these two nobles, he openly spake these words to the large auditory. 'Gradum ambiunt magistri in artibus duo nobiles juvenes, quorum alterius pater, alterius patruus, pro aris & focus, pro religione, pro libertate, denique totius Germaniæ, tanquam duo fulmina belli, in terrorem domus Austriæ jamdiu emicuerunt.' They were very nobly treated, while they continued here, had rich gloves presented to them in the name of the university, and testimonials of their degree very fairly written and adorned, with the seal of each, put into a silver box.³

Tjugo år senare blev åter en Oxenstierna jämte två andra svenskar, som med en beskickning kommit till England, promoverade i Oxford. Annalerna ha härom under 1653 följande korta notis:

¹ Landsh. frih. Gabriel Kurcks lefnadsminnen, Helsingfors 1906, ss. 52—57. Jfr Anrep, Svenska adelns ättartaflor.

² Greve Johan var själv, trots sin ungdom — 22 år — ambassadör. Någon son med samma namn ägde han aldrig. Missförståndet beror väl på att han kallas juvenis. De Oxenstiernska godsen hette Kimitho, Fiholm och Tidö; de Hornska, som i det följande nämnas, Kankas och Porkala.

³ A. Wood, Fasti Oxonienses, 3. Ed. (Bliss), I. London 1815, sp. 467. Enligt Alumni Oxon. blevo de bägge »admitted to Lincoln's Inn» 21 mars.

»Oct. 19.	Thure Thureson	} Sweedes
	Paul Kiefengeller	
	Joh. Widechennius	

These three who were actually M. of A. were retainers to the ambassador of Christina queen of Sweedland to the commonwealth of England.»¹

Vidare finner man några sidor längre fram följande uppgifter om bröderna Gustafssöner Queckfeldt, Gustaf (f. 1628) och den för Anrep obekante Bengt (Benedict), vilka bägge den 12 febr. 1656 förvärvade juris doktorsgrad i Oxford:

»GUSTAVUS QUECKFELDT a noble Sweed of high birth, and eminent for his learning, lately commended to the favour of the university by an Englishman called sir George Fleetwood a baron of Sweden, was actually created doct. of the civ. law.» Om brodern Benedict lämnas samma uppgift, och vidare:

»These two persons, with JOH. STUART another Sweed, were then sojourners and students in this university, as they had been about a year before, purposely to have the benefit of the publ. library. The said two brothers, are now, or at least were lately, men of great name and place in Sweden. The last, or the younger, who in his printed book, or books, writes himself Benedictus Gustavus Queckfeldt Sudremanius Suecus, that is, I suppose, of the province of Sodermanland in Sweden, did some exercise for the said degree which he printed with this title. *Disputatio juridica inauguralis de Obligationibus ex Contractibus, qui Re, Verbis, Literis, & Consensu perficiuntur, in illustriss. Anglorum Universitate quæ Oxoniæ est. &c. pro Gradu Doctoratus ejusque Privilegiis in Jure, &c. . . . Dec. 1655 modeste exhibita*, Oxon. 1656, in 3 sh. in qu.»²

Såsom vi nedan skola finna, besökte herrarna Queckfeldt jämte den nämnde Joh. Stuart bodleianska biblioteket den 27 juli 1655 troligen första gången. Vem denne Stuart var, kan jag ej med säkerhet avgöra. Närmast till hands låge ju att gissa på den med Gustaf Q. jämnårige Joh. And. Stuart (f. 1628, kammarherre, d. 1669), men ett annat spår leder till Johan Robert Stuart (f. 1643, även kammarherre, d. 1698). I Skara Stiftsbibliotek finnes nämligen en anonym, i allo obetydlig resedagbok från en utrikesfärd 1655—57, vars författare tvenne gånger besökt England, dit han överreste sommaren 1655 tillsammans med »mine Frender D. Gust. och D. Bened.», vilkas kreerande till doktorer han åskådade. Han

¹ a. a., II, London 1820, sp. 179. — Thureson, eller »Thurson» såsom han kallas i Alumni, var Th. Thureson Oxenstierna; de båda andra frih. Paul Khevenhüller och Joh. Widekindi (kallas i Alumni »Widichennius»). Se vidare nedan!

² a. a., II, sp. 191; jfr Alumni Oxon., s. 1225.

vistades i Oxford sept. 1655—febr. 1656. Ehuru dagboken ger åtskilliga ledtrådar, har det icke lyckats mig att uppspåra författaren.¹ Luth kallar honom Jonas Roberg.² Mitt i manuskriptet finnes på några eljest tomma blad ritade några runalfabet och har med runor skrivits ett par namn, främst $\text{H}^{\text{H}}\text{H} \cdot \text{R}^{\text{H}}\text{B}^{\text{H}}\text{H}$ (Jonas Robeck), vilket genom felläsning eller en enkel konjektur³ blir »Jonas Roberg». Möjligt är, att här föreligger en felskrivning för »Robert» och att förf. sålunda är Joh. Robert Stuart. Eljest talar ingenting varken för eller emot ett sådant antagande. Joh. And. Stuart kan *ej* vara författaren.⁴

Förutom bröderna Queckfeldt är det mig veterligt blott en enda svensk, som under 1600-talet i Oxford promoverats efter avlagda prov. I brev till dr Zach. Watrang ¹⁰/₉ 1686 skriver den bekante ostindiefarande svenske läkaren och botanisten Herman Nicolai Grim om en sin bror, som skulle ha promoverats i Oxford — »Mein Bruder der in Engelandt zue Oxfort promovieret . . » — antagligen i medicin, eftersom både fadern och brodern voro läkare.⁵

I Fasti finner man däremot ytterligare flera svenskar nämnda, som med någon ambassad kommit till England och då blivit promoverade i Oxford. Sålunda blevo Wilh. Jul. Coyet och Peter Trotzigh Masters of Arts ¹⁷/₄ 1667 (Fasti II: 300); Peter Sparre, som då var e. o. ambassadör, blev Doctor of Civil Law, hans sekreterare Sam. Monsson Agriconius blev Master of Arts och en viss Charles Gabriel de la Salle, som anges varit »groom of the chamber» hos svenske kungen (ej upptagen i nedanstående förteckning) ävenledes Doctor of Civil Law, alla tre kreerade ²⁷/₆ 1674 (II: 346), vidare Ph. Chr. v. Königsmarck medicine doktor ⁹/₉ 1680 (II: 378) samt prins Adolf Johan och hans sekreterare And. Fleman Doctors of Civil Law ¹⁴/₆ 1683 (II: 391 f.). Härtill kan läg-

¹ Förf. studerade ett helt år i Helmstädt. Den ¹²/₆ 1657 mottog han där »magna cum laetitia» ett brev från sin morbroder (»Avunculus») Sven i Skara med »Dimissionem ex Egypto». Förf. uppger sig vara född »vthi Westergjöthland, Walla Häradh påå Broo»; han reste en gång med sin mor, som bodde i Nääs, »till Mariestadz Marknat».

² W. F. Luth, Catalog öfver Skara K. Gymnasii Bibl., Sthm 1830.

³ $\text{H}^{\text{H}}\text{H}$ för H , vilken runa här nyttjas för c ($\text{H}^{\text{H}}\text{H}$ = och).

⁴ Förutom den bekante konvertiten Johannes Robeck (f. 1672, kalm.), känner jag två med detta namn: en som blev auskultant i riksarkivet 1691, d. 1701 som protonotarie i Svea hovrätt (Sev. Bergh, Sv. Riksarkivet 1618—1837, s. 241; A. Anjou, K. Svea Hofrätt, Sthm 1899) och stavade namnet Robeck; en annan, f. 1700 i Uppland, dog som hovrättsråd 1777 (Anjou). — Ej heller mag. Jonas Rudberus, f. 1636, stud. 1651, kan antas vara förf. (Jfr Warholm, Skara Stifts Herdaminne I: 547, II: 251.)

⁵ Utdrag ur Coll. Med. protokoll i Berg. Brevsaml., XV, s. 794 f. (KVA).

gas några engelsmän, som senare trädde i svensk tjänst: den redan nämnde George Fleetwood, som blev Bachelor of Arts $6\frac{1}{2}$ 1634 (general, baroniserad av Christina $1\frac{1}{6}$ 1654), och David Macklier Master of Arts $27\frac{1}{6}$ 1674 (svensk kapten). Även blev en greve Will. Albert Dona (von Dohna?; ej hos Elgenstierna) Doctor of Civil Law $20\frac{1}{12}$ 1670 (II: 324).

Någon svensk, som med visshet beklätt lärarepost i Oxford, har jag mig ej bekant. Sacklén uppger i sin Läkarehistoria att den nedan under 1668 nämnde Johan Svensson Rothman docerat kemi i Oxford.² Wrangels uppgift³ att Joh. Stensson [Wr.: Svensson] Rothman, som var den förres brorson, f. 1684, med. dr i Harderwijk 1713 (Sacklén I: 803), skulle haft *venia docendi* i Oxford, beror väl på förväxling med farbrodern.³

De svenskar, som besökte Oxford, försummade sällan eller aldrig att besöka det ryktbara biblioteket, Bodleian library. Den engelske arkivmannen William Dunn Macray, som på ett mycket förtjänstfullt sätt i svenska arkiv och bibliotek bedrivit forskning efter dokument till Englands historia och till belysning av Sveriges förbindelser med hans hemland, har även uppgjort en förteckning, som finnes i Kungl. Biblioteket (ms I 88), över »Swedes, whose autograph signatures are in the old Bodleian admission Book», omfattande tiden 1650—1720. Den upptar 28(29) Suedi, bland vilka anmärkningsvärt få adelsmän. Bevisligen ha dock talrika svenska studenter, vilkas namn man där saknar, besökt biblioteket. Att få fri tillgång till detta var förenat med vissa omständligheter, bl. a. edgång, varför exempelvis Georg Wallin d. y., som blott stannade några dagar i Oxford, ej skaffade sig admission, utan på annat sätt lyckades få tillträde till manuskripten.⁴ Han tycks i varje fall ha orienterat sig där rätt grundligt. Tolv år senare har han i sin bok om Paris' lärda värld kunnat jämföra Bodleianas uppställning och katalog (av Th. Hyde) med Bibliotheca Mazarinaea i Paris.⁵

Mera än hundra år före Macray hade J. J. Björnsthål antecknat de svenska namnen i Bodleianas besöksbok, vilken »börjas vid år 1683, och kallas Catalogus Peregrinorum & aliorum admissorum in Bibliotheca Bodleyana». Utöver de namn från tiden 1685—1720, som finnas hos Macray, upptager Björnsthåls lista dels J.

² Sveriges Läkare-Historia, II, s. 1 f.

³ a. a., s. 157 n.

⁴ Jfr Gahms samlingar om »Lärda Smolandi» i UUB, X 218!

⁵ Wallins dagbok, ms Link. Stiftsbibl., G. 14 a, vol. II. s. 322 ff.

⁶ Lutetia Parisiorum erudita, Nürnberg 1722, s. 128.

N. Salan (1698), dels sex namn från åren 1736—1774 samt till sist Björnståhls eget (²²/₇ 1775). Dessutom har han förtecknat i boken förekommande lifländare och pomrare.¹ Några avvikelser från Macray ifråga om årtal bero på att Björnståhl ej alltid uppmärksammat den engelska dubbla årsbeteckningen för årets tre första månader. Då denna är betydelselös, har jag, för att ej ge anledning till liknande missförstånd, ej fäst något avseende vid densamma.

Nedan återges en kronologisk förteckning över 112 svenskar, som antingen enligt Macrays lista admitterats till biblioteket (i förteckningen utmärkta genom tecknet * framför namnen), eller enligt andra källor (Alumni, Fasti; dagböcker, stamböcker, brev; likpredikningar o. a. sekundärkällor) besökt Oxford. Förteckningen gör ingalunda anspråk på fullständighet.

Ett studium av namnen visar, att det före 1660 mestadels var adelsmän, som besökte Oxford. I den mån de bedrivit studier där, ha de ägnat sig åt jura och statsvetenskap och övat sig i landets språk. Med kalmariterna Petr. Ungius, Henning Schütte och Stephan Lippius inledes den lysande raden av teologer, men de teologiska fäderna hemma i Sverige hyste länge en viss fruktan för det engelska kätteriet, kalvinismen och fritänkeriet.² Förutom genom sina bibliotek och lärde, utövade Oxford en viss dragningskraft genom de ringa levnadskostnaderna. Efter instiftandet av Royal Society, 1662, börja naturvetenskapsmännen och läkarne besöka England, och då gärna även Oxford: Spole (1664), Rothman, Hiärne, Bromelius, Swedenborg, Linné. I all synnerhet är det dock orientalisterna, som driva studier i Oxford: Gezelierna, Peringer, Norrman, N. Bergius, Palmroot, E. Benzeliuss d. y., Heggardt, Norrelius, Boberg. De engelska professorernas underliga och svårförståeliga uttal av latinet verkade eljest avskräckande på många svenskar.

Genom välvilligt tillmötesgående av professor Ewert Wrangel har jag fått taga del av hans excerpter ur Alumni Oxoniensés, som jag själv ej lika noggrant genomgått. Härigenom har jag kunnat medtaga några flere hederspromoti, än som annars skulle blivit fallet. Eljest har i Alumni blott en enda ograduerad svensk collegestudent kunnat påträffas: »George Snavenburghe, a Swedish

¹ Jac. Joh. Björnståhl, *Resa*, utg. av Gjørwell, II, Sthm 1780, s. 193. Den svenska namnlistan har avtryckts i P. G. Bergs eljest föga tillförlitliga arbete *Svenska minnen på utländska orter*, Sthm 1874, s. 420 f.

² Jfr J. J. Tengström, *Gezelii den yngres Minne*, Hfors 1833, s. 20 f.

baron, Christ Church matric., entry under circa 1574, aged 20. Dialecticus.» Tydiligen åsyftas Göran Ulfsson Snakenborg (Snäckenborg)-Bååt, f. 155?, assessor i Svea hovrätt m. m., begravnen 1629. — Chr. Ravius, som blev professor i Uppsala, hade på 1640-talet varit fellow i Magdalen College.

1620/21. JACOB HUNTERUS, senare katolsk konvertit, födelse- och dödsår okända. Mag. i Uppsala 1617.

Brev till Claes Horn ²⁵/₄ 1622 (Sv. Litt. Sällsk. i Finl. Förh. o. Upps. 1899, s. 109; Hist. Tidskr. 1905, s. 41): »Engeland, der Jag i medler tijd på twenne förnemme Universiteter Oxfordt och Cambrigs studerat hafwer».

1623. GUSTAF HORN af Åminne, f. 1601, frih., riksråd, d. 1639.

Brev till brodern Claes, »Lunden 30 iunii Anno 1623» (avtr., liksom föreg., av Thesleff i nyssnämnda Förh. o. Upps. 1899, s. 114) omtalar »att wii för några weckor seedhan förreste till Åxefort een academia här ii landet — — — och äre nu wäl des Gudh skee låff till baka».

1623 à 1626. ERIC GYLDENSTIERNA, f. 1602, hovrättspresident i Åbo, d. 1657.

Om hans rätt långvariga vistelse i England (även Skottland och Irland): Joh. Gartman, Elogium Posthumum . . . Erics Gyldenstierna . . . devote missum, Holmiæ 1658. W. G. Lagus, Åbo Hofrätts Hist. I, Hfors 1834, s. 15 ff. om hans studier i Oxford. Ej immatr.

1628. JOHAN OLOFSSON STIERNHÖÖK, f. 1596, adl. 1649, jur. prof. i Åbo, d. 1675.

Var två månader i Oxford. (Gahms saml., ms UUB, X 208, fol. 337 v.)

1629 ^{8—10}/₇. SCHERING ROSENHANE, f. 1609, ämbetsman, diplomat, d. 1663.

Resedagbok, ms UUB, X 351. Han »besåg Collegierna vthi Oxford» (Z. Klingius' likpredikan 1664), varvid studenterna förde de resande upp i sina kyffen och drucko dem där till i öl (»in cellas suas nos abducebant ubi de cerevisia sua nobis honoris gra[tia] propinabant»), vidare biblioteket och »Anatomiae Schola» med raritetskabinettet. Om besöket i Bodl. library se citatet i Walde, Storhetstidens litterära krigsbyten II: 147.

c:a 1632.

JACOB HOMODAEUS.

H., som 1633 inskrevs vid Groningens universitet, hade tidigare studerat i Uppsala och Oxford. (Wangel, a. a., s. 49 n.) Han var till börden tysk. Immatrikulerades ²¹/₇ 1628 i Uppsala: »Jacobus Homo dei Elbingens. Ex. Germ.»

1633 ²³/₃.

JOHAN AXELSSON OXENSTIERNA, f. 1611, frih., greve, diplomat, d. 1657, och

» »

GUSTAF EWERTSSON HORN af Marienborg, f. 1614, frih., fältmarskalk, d. 1666.

Se ovan!

1638.

PETRUS JOHANNIS UNGIUS, son till superintendenten Joh. Ungius i Kalmar, stud. i Uppsala 1632, lektor i oriental. språk i Kalmar, kyrkoherde, d. 1654.

Löfgren & Ahlqvist, Tjenstemän . . . uti Kalmar Stift: »År 1637 [på hösten?] företog han sig en resa först till Dorpt och sedan till England, der han öfver ett år vistades vid Oxfords Akademie, begagnande under tiden flitigt det Bodleyanska Bibliotheket. Der- efter steg han om bord för att begifva sig till Hol- land . . . » Återkom till fäderneslandet 1640.

1638.

GUSTAF BONDE, f. 1620, frih., landshövd., riksråd, riksskattmästare, d. 1667.

»

CHRISTER BONDE, f. 1621, frih., landshövd., lantmar- skalk, ambassadör till Cromwell 1655—56 (se G. Wittrock i Sv. Biogr. Lex., V: 351—54), president i kommerskollegium 1656, d. 1659.

»

HENRIK AUSIUS, f. 1603, informator för bröderna Bonde 1633—40, prof. i Uppsala 1640, d. 1659.

Zäch. L. Klingius' likpred. över Christer Bonde, Sthm 1663, s. 102 f.: »Åhr 1638 är thenne Sahl. Herren tillijka medh sin äldre Broder . . . skickat i fremmande Landh, tagandes dheras resa här ifrån Götheborg siöledes på Engelandh, ther the som snarast i Londen Koningens Hoff, och hwad elliest notabelt war, besågo; sedan förfogade then Sahl. Herren sigh til Oxenfortz Academie, sina wälbegynte Studier och exercitier ther medh all flijt excolerandes och görandes sigh ther jempte mechtigh aff thet Engelske Språket. När then Sahl. Herren sigh sålunda i Engelandh hade öfwer ett åhr vppehollit, begaff han sigh öfwer åth Hollandh, och ankom til Leiden in Novembri åhr 1639».

Bröderna Bonde voro genom sin farmors systers bägge giften befryndade med den engelska högaristokratien, och överresan företogs i sällskap med någon engelsk frände. (Axel Oxenstiernas Skrifter och Brefvexling. Senare afd. 11, s. 93 n.) Av deras faders brev till Axel Oxenstierna ^{10/12} 1639 veta vi, att de kommit till »Lunden» ^{3/10} 1638. Däri återopas ett brev från Ausius, dat. Oxfortt ^{7/10} [1639; jfr nedan]. Christer skriver till samme adressat från Oxford ^{6/2} 1639 och försäkrar »nos Oxoniæ incolumes ac valetudine desiderata vivere» (a. a. s. 156). Från Leyden, vid vars universitet de alla tre immatrikulerades 8 dec. 1639, skriver Christer 19 sept. [felskrivning för nov.?] till Axel Oxenstierna (a. a. s. 157) och gör en intressant jämförelse mellan de bägge universiteten ur studie- och kostnadssynpunkt:

»Det är en månad eller mera, sedan jag efter en härlig sjöresa och med bästa lycka på färden först såg Hollands jord, och åtnjuter alltjämt tillika med hela mitt sällskap god hälsa . . . Vad beträffar vårt levnadssätt och den akademi, vid vilken vi leva, så synes det, så vitt jag hittills lärt känna, bättre tillgodosett för främlingar här, än i England. Offentliga föreläsningar hållas här alla dagar inom varje fakultet, till vilka tillträde står öppet för alla. I England äro akademierna däremot mera till för infödingarne, ty främlingar släppas sällan in i collegierna, men utanför dessa finnes ringa hjälpmedel för studier, med undantag av biblioteket, ty offentliga föreläsningar äro sällsynta, disputationer ännu sällsyntare . . . Man lever i England för mycket mindre kostnad, ungefär hälften mot här. Här säljes allting dyrt, dyra exercitier, dyra kläder o. s. v.» (Översatt från latin.)

Våra tre resenärer ha antecknat sig i lutherska kyrkans i Leyden gävobok i början av 1640. I Oxenstiernska samlingen i Riksarkivet finnas otryckta breddels från Ausius i Oxford 1639 (febr., okt.) och Leyden 1640 (jan., apr.), dels från Gustaf Bonde i Oxford febr. 1639, Leyden dec. 1639, febr. 1640. Från Frankrike återvände de till Sverige via Holland, Hamburg och Danmark. Hemma i sept. 1641. Härmed rättas en av de många felaktiga uppgifterna i F. U. Wrangels Minnesskrift vid Sv. Luth. Parisförsamlingens 300 års jubileum (1926).

1640.
Börj. av året.

GABRIEL GUSTAFSSON OXENSTIERNA, f. 1618, frih.,
president i Dorpats hovrätt, d. 1648.

Likpred. av Ol. Laurelius: »besåg Oxfurt och Cambris Academier».

165. *JOHANNES PELTENS, Suedus generosus (no date).
Antagligen Johan Palthenius, f. 1639. (Sonen Samuel adl. von Palthen; Schlegel & Klingspor, Den Ointrod. Sv. Adels Årtartaflor, Sthm 1875.)
Namnet står främst i Macrays förteckning. Ovisst om det bör läsas Peltens eller Pelteus. — I Björn-ståhls förteckning över pomrare förekommer en *Jo. Philippus Palthenius Pomero-Germanus* ²⁰/₈ 1698.
- 1651? HENNING SCHÜTTE, f. 1620, biskop i Kalmar, d. 1707.
Likpred. av Nic. N. Braun, 1707.
- 165(3?). JOHAN THOMASSON FUNCK, f. 1630, bergsassessor, adl. 1672, d. 1679.
Likpred. av Joh. Brodin 1679: I »Oxefurt besichtigade han den widtberömbde Bibliothecam Bütleanam».
- 1653 ²⁹/₁₀. THURE THURESSON OXENSTIERNA af Croneborg, f. 1643, greve, stud. i Uppsala 1659, överste, stupade 1675.
- » » PAUL KHEVENHÜLLER d. y., f. 1627, frih., kammarherre, d. 1658.
- » » JOHANNES WIDEKINDI, f. 1618?, rikshistoriograf 1665, d. 1679.
Om dessa tres promotion, se ovan!
1654. Våren. GABRIEL KURCK, f. 1630, frih., överste, landshövd., d. 1712.
Promoverades till M. of A. Jfr ovan! Om sitt besök i biblioteket berättar han: »War mig af bibliotecario upplåtet och visat ett complet och locuplet bibliotek uti stora salar och åtskilliga gemak, ifrån högsta taket allt neder till golfvet med böcker för alla faculteter med en otrolig ymnighet, alla med järnkedjor fast fästa, dock att man dem commodt och beqwämligen vid de, där sutto, bord och bänkar ifrån taket neder till golfvet bruka kunde; och hvar och en var tillåtet dit gå och sitta att till sina studier sig af dem betjäna, men intet en bok efterläts att utlåna. Med trappor gick man ifrån det ena rummet till det andra.»
- 1655 ²⁷/₇. *GUSTAVUS QUECKFELDT, Suecus.
- » » *JOHAN STUART, Suecus.
- » » *BENEDICTUS QUECKFELDT, Suecus.
Se ovan!

1655 sept. Anonym förf. till dagbok, ms Skara Stiftsbibl. Jfr
—1656 febr. ovan!

1656? ^{6/12}. *ERICUS N. THEMISTINUS, Suecus Stockholm.

Macrays datum »6 Dec. 1621» är uppenbarligen fel-skrivning.

1656 (1655?) JOHAN FLÜGGE, mag. i Uppsala 1655, landtull-över-inspektör 1674, adl. samma år.

Ms KB, M 240, »Wällmeent anledningh för min Käre Brodher Henrick Flügge om . . . reesor», innehåller även en mängd råd och rön beträffande vistelsen i Oxford:

»Få i ingen annan lägenheet att [från London] komma till Oxfort så tager Kutzern Way in the Schers heed[,] quarteret i Stadhen minnes iagh inthet men kostar inthet, mehr än 2 Krohnor ehuruwäll thet ähr all dyrt nogh till Oxfort. ty thet ähr een 8 Swenska mijl på pass, emillan London och Oxfort kommo the oss att betala för nattherberget på Wägen 3 engelska schillingar persohnen ty wij kommo i sällskap som depensera myckitt therföre görer edhra saker a part eller tager edher om afftonen en dryck ööll och stycke brödh och ther m[edh] i sängh eller hwadh i behaga.

Oxfort beser Scholas Publicas ther vthi Bibliotheca Bodlæa[!] och beser ther inne i samma Bibliotheca Donum Guilielmi Laud Erkebiskops som aff Carolo Primo rege Angliæ bleff halls huggen han har gifwitt 29 handha Språks manuscripter. Donum Comitis Pembroch. it. Lamdenj begärer och få see. the rariteter som ähre i the små cancellis ther Bibliotheca begynner item Musæum (ther säija the haffwa Josephs kiortell wijsa honom och item urnas veter. Roman: etc.) Proto Bibliothecarij (och straxt ther hooss åthskilliche mynten. ex dono Guilielmi laud. etc.). Scholam Anatomiae ther then Stora menniskio Steenen och Pigmeen medh sijne fullkommelige tänder och andra rar[it]eter. sedan beseer för nemligast Collegium Novum medh sijne sacellis, Collegium Magdalenæ, Coll: Mertonense, Coll: Wadam, Trinitatis, Johannis, Colleg: Reginæ ther ett gammalt i Saxarnas tijdh horn att dricka vthur och beser caracteres ther på. I Bibliotheca Collegj Reginæ begärer see Ludovici spoletari conjurationem cum Diabolo. Colleg: omnium animar: Colleg. Universitatj: Collegium oreliensæ och seer öfwer dörn eller porten om Caroli. i. reg. Angl. Statua ähr vpsat och om bookstäfwerne nu finnas rätt

satte för thet som tillförende förkehrt stodh. Så EG-NANTE RALOCO pro regnante carolo etc.¹

NB. The som regera collegia, vthi somlige collegijs kallas han Rector, somlige Decanus, somlige Magister somlige Præpositus etc. och ähr allt ett: men somlige haffwa inkomster then ene mindre then andre mehr som testamenterna om Collegg: inkomster ähre store till. Socij kallas the som tillijka boo in vthi collegijs och ther informera Vngdomen som inthet är ännu capable att gå till Scholas Publicas ther Professorerne läsa. thet skeer ofta att the som ähre Decani eller Rectores collegiorum att the ock förestå professionerne när the ähre capable. och bliffwa myckitt ther till brukadhe och niuta fri provision aff collegio och sijn löhn för Profession.»

- 1657 ⁸/₆. *STEPHANUS LIPPIUS, Suecus, f. 1631, lektor i Kalmar, d. 1687. (Löfgren, Tjenstemän . . . uti Kalmar Stift, Kalm. 1836, s. 95, passim.)
Tycks ha kvarstannat i Oxford ett år. Se följ.!
- 1658 ¹⁸/₆. MARTINUS BRUNNERUS, f. 1627, prof. i grek. i Uppsala 1659, teol. prof. 1666, d. 1679.
Stambok, KB, beskriven av O. Wieselgren i Nord. Tidskr. f. Bok- o. Bibl.-väsen, 1923, s. 86 f. Nämda dag har Steph. Lippius skrivit i boken, dat. Oxford.
- 1661 ⁵/₆. AXEL LILLIE d, y., f. 1637, greve, landshövd. m. m., d. 1692.
Resedagbok, ms LUB. Besökte även Bodleiana. Antagligen var L. i sällskap med reskamraten
- » » EWERT GUSTAFSSON HORN af Marienborg, f. 1640, överste, d. 1687. (Fadern 1633 i Oxford M. of A.)
1661. Dec. AXEL ROSENHANE, f. 1637, frih., landshövding i Finland, d. 1685.
- » » BENGT ROSENHANE, f. 1639, frih., hovmarskalk, d. 1700.
- » » ANDERS TORSTENSSON, f. 1647, greve, riksråd, riksstallmästare, president, d. 1686.

¹ Tillägg i margerna ha satts inom parentes. — Den bekante biskop WILL. LAUD blev 1629 kansler för Oxfords universitet, avrättades 1645. Lorderna Herbert, earls of PEMBROKE, voro kulturellt högintresserade; tvenne beklädde under seklets förra hälft universitetskanslersposten. Donatorn LAMDENUS är antagligen ett till oigenkännlighet förvrängt namn. De nämnda colleges äro: New College (grundat 1379), Magdalen C. (1458), Mertons C. (1262—74), Wadham C. (1612), Trinity C. (1555), St. John's C. (d:o), Queen's C. (1340—41), All Souls C. (1437), University C. (det äldsta, 1249), Oriel C. (1326).

1661. Dec. . . . WRANGEL. Troligen CARL PHILIP WRANGEL af Salmis, f. 164., greve, kavaljer vid svenska ambassaden i London, d. 1668 el. 1670.

I det latinska värtalighetsprov, varmed Bengt Rosenhane tog avsked av Uppsala, innan bröderna anträdde sin utrikesresa, nämnes Oxford bland de orter, som en resande borde besöka. (Actus publicus . . . cum Axelius et Benedictus Rosenhaner . . . iter ad exteros suscepturi musis patriis valedicerent, Ups. 1658. Finnes i UUB, Palmsk. 12.) — Resebrev från Axel och Bengt till brodern Johan, ms UUB, E 517. Axel skriver $7/12$ 1661 från London (på franska) att de ämna besöka Oxfords akademi. Bengt skildrar på latin (London $10/1$ 1662) färden dit, i vilken deltog »Torstenonius Wrangelius, et nationis nostræ Resident» (Johan Barckman-Leijonbergh, se nedan 1665!). De resande hade såvitt möjligt tagit kännedom om akademiens status. Den åtnjöt gamla och stora privilegier och rikliga inkomster. Den frambragte lärde män i alla fakulteter. Studenterna ansågos vara otaliga. Colleges voro 18 och halls (»aulæ») åtta. Bengt har åtskilligt att säga om den stränga disciplinen där. I alla fall undrar han om Oxfords universitet är tjänligare till studier än andra och än vårt (Uppsala?). Han medger att det är det för engelsmän, men tror icke att det är så för främlingar. På grund av julfrierna pågick ingen undervisning.

1662. Anonym förf. till resedagbok, ms UUB, N. 1022:

»Staden Oxfort ähr intet fast [befästad] ligger doch wedh eehn öfwer alla måtto Skiön och lustig ort ligger wijd floden Tahmis och et annat flytande watten Som warder kallat Isis ähr mokit berömbder af the 18 Stora Collegia som af qvadersten bygde ähro och medh rika inkomster begafwat[.] Academien warder för then skiönaste och rikaste uti hela Europha hollen . . . » [Studenternas antal på Henrik III:s tid öwer 30,000, men] . . . »nu wore ther wijdh pasz 4,000 måste parten warda uti Colligierna för intet Spisade[.] Man finner her Studenter som 12—16 bisz 20 Jar på universitetet woret hafwa therföre är här lärda Studenter hwart facultet hafwa Sit namn af Pareter eller mützter Somliga 3 och sombliga 4 kantiga långa Muiskas[?] kappor the som the aldra äldste Slimste och Söndrigaste hade warda för de bäste och lärdaste håldne war helt Playcerlig at See ty några Stora herrars och adelsmännersz Söhner Som uti Samet och gyldenduck ginge hade och sådana kappor[.] thetta

Biblioteket warder och så för thet Skionaste och Största hållit föruthan the otalige många tryckta böcker war et Apart gemack hwarutinnan några 2000 Skrefne wore och på 22 Språk för uthan thetta Stora Biblioteket hade wardt Colegium et[.] uti Anatomikammaren war under andra Rariteter een törr Roosz utur Josaphas Dahl hwilken om Juln ofta blommas[.] uti ehn block war en Meszingz Ring och kunde ingen See huru han inkommen war . . .» (ss. 125—128).

1664 ²⁸/₇.

ANDERS SPOLE, f. 1630, professor i matematik 1667 i Lund, i astronomi 1669 i Uppsala, d. 1699.

Vita ab ipso conscripta Anno 1687, sekundär avskrift av Gahm i ms Växjö Stiftsbibl., Archivum Smolandicum IX: »Oxfurt, dit wij kommo den 28 Julii, där besågo wij åtskillige Collegier, Bibliothequet, Hortum Academicum, och iag besökte Pocockium Hebr: och Arabices lingvæ Professorem Item Johan Wallisium Matheseos Saveliani Professorem, när det war bestält, reste wij tillbakars igenom Salisbury och besågo dhen Academien och Collegier, iag besökte Jacobum Barrum som mig mycket wäl fägnade, och kommo sedan tillbaka till London.»¹

Bland Spoles anteckningar, ms UUB, A 511, fol. 33, finnes en lista på »The förnembste lärde män som iag haffuer dels talt medh, delsz seedt deras skriffte». Under rubriken »Uthi Engeland» upptagas 12 namn.

I ett i UUB befintligt exemplar av Seth Ward, Exercitatio epistolica in Thomas Hobbii Philosophiam, Oxf. 1656, har Spole antecknat att han köpt boken i Oxford 12 juni 1664. (Påpekats av Walde i Nord. Tidskr. f. Bok- o. Bibl.-väsen 1918, s. 82). Anteckningen lyder: »Me possidet Andreas Spole Oxoniæ 1664, 12 juni».

» »

GÖRAN SIÖBLAD, f. 1643, frih., d. ung. Var Spoles discipel tillika med sin broder

» »

ERIK SIÖBLAD, f. 1647, frih., i engelsk örlogstjänst 1664—73, amiral i svenska flottan, landshövding, d. 1725.

1665 ²/₁₁, ³/₁₂.

JOHAN BARCKMAN, adl. LEIJONBERGH, f. 162., adl 1658, frih. 1687, resident i London 1661, envoyé 1672, d. i London 1691.

¹ Edward Pocock, f. 1604, prof. i arab. 1636, i hebr. 1648, d. 1691. — John Wallis, f. 1616, »Savilian Professor» i geometri 1649, även teolog och filosof, d. 1703.

Brev i RA, Skokl.-saml. (Macray, Report of the Public Records, I, s. 8.). — Redan i dec. 1661 besökte han i sällskap med bröderna Rosenhane Oxford, varom se övan!

- 1666 à 1669. MATTHIAS ERICI BERG, f. 1631, legationspredikant hos ambassadören till England Jöran Fleming 1666 (ej 1669), prost i Jomala, d. 1709.
Likpred. av Johan Gezelius, Åbo 1709. Att döma av dess dunkla ord tycks han ha disputerat i Oxford.
- 1667 ²⁷/₄. WILHELM JULIUS COYET, f. 1647, kanslijunkare 1666, frih. 1706, d. 1709.
- » » PETER TROTZIGH, f. 1645, adlad 1681, major, d. 1685.
Bägge blevo M. of A. nämnda dag. (Fasti II: 300.)
- 1668 ²/₈. ANDREAS JULINUS j:r, f. 1636, d. i Paris dec. 1668 el. jan. 1669.
Resedagbok, ms UUB, N, 1023. Brev till fadern, ms KB, Engestr. saml., B. VI: 1: 18.
- ca. 1668. JOHAN SVENSSON ROTHMAN, f. 163., stud. i Uppsala 1658 ²⁰/₈, därifrån 1667.
»Han reste då till England och vannlade sig om Kemien, hwaruti han ock i Oxford skall haft rättighet att docera; men som han var underlig och ostadig till sinnes ledsnade han snart vid orten och afseglade med ett skepp till Portugal, — — —.» (Sacklén, Sveriges Läkare-Hist. II: 1 f.)
- 1669 el. 1670. ANDREAS THERMAENIUS, f. 1638, lektor i Västerås 1670, d. 1676.
Resedagbok, ms UUB, X 358; främst i volymen en förteckning över orter, som han genomrest samman med sin discipel
- » » CARL BENGTTSSON, EKEHIEM, f. 164., hovjunkare, d. 1686.
1670. URBAN HIÄRNE. Näst Stiernhielm den förste svensken som invalts i Royal Society.
Börj. av året. Självbiografi, utg. av H. Schück, Äldre svenska biografier, 5 (inbjudningsskrift, Upps. 1916), s. 155. — Index itinerum i ms UUB, S 29.
- 1670 ⁸/₄. *JAC. BARKMAN, Suecus.
- 1670 ²⁰/₁₂. WILHELM ALBERT DONA (von Dohna?)
D. C. L. nämnda dag. (Fasti II: 324.)

1671. CARL CARLSON, f. 1642, biskop i Västerås, adl.,
Börj. av året. stamfader för släkten Cederström, d. 1708.

Lefwernesbeskrifning, avskr. av Gahm, ms Växjö
Stiftsbibl., Archivum Smolandicum IX, nr 527.

1671. MATTHIAS STEUCHIUS, f. 1644, prof., ärkebiskop, d.
Slutet av året. 1730.

Likpred. av Jöran Nordberg. Några veckor i Ox-
ford.

1671 ²²/₉. *JOHANNES GEFELIUS, Suecus. JOH. GEZELIUS, d. y.,
f. 1647, teol. prof. i Åbo 1675, biskop där 1690,
d. 1718.

Likpred. av Gust. Ad. Humble, Sthm 1719, och
Dan. Juslenius' tillsammans därmed tryckta latinska
parentation bygga tydligen på Gezelii efterlämnade
reseanteckningar, som även J. J. Tengström begagnat
i Gezelii den yngres Minne, Hfors 1833, men som
förstördes i Åbo brand 1827. De betecknas dock av
T. (s. 19) som »obetydliga». G. vistades i Oxford
från början av sept. till slutet av dec. och har, enligt
T. (s. 227), själv därom antecknat (på latin), att han
främst begagnade sig av dr Pococks undervisning i
arabiskan. Dagligen umgicks han med Edvard Ber-
nard, fellow i St. John's college och senare astron-
omie professor. Av alla engelsmän var denne G:s
bäste vän. Han var lärd och övermåttan human.
Den yngre Pocock var ej mindre human än sin fader,
visade, liksom fadern, G. en ovanlig tillgivenhet och
bjöd kort före hans avresa såväl honom som hans
vänner på ett lysande gästabad.

Humble säger att G. flitigt begagnade de »ther be-
findtelige så private-selecte som Collegiernes publique
Bibliothequer. Förvtan thet at Sal. Herr Biskopen
nästan dageligen lägenhet och tilstånd hade, af thet
stora, så kallade, Bodlejaniske Bibliothequet, (hwars like
knapt finnes) at sig betiena».

Från dec. 1671 till april 1672 vistades G. i Cam-
bridge, där han flitigt nyttjade biblioteken och um-
gicks hos och med biskoparne Gunning och Pearson,
professorerna Lightfoot, Castellus, Thomas Morus,
Cudworth och Bright. Om hans brevväxling med Ox-
ford-professorerna jfr nedan under 1686 (Salenius)!

1671 ¹²/₁₂. *ERICH REUTER, nobilis Suecus. Kapten, d. 1708.
(Anrep.)

1672 ²²/₁₁. *JOHANNES BAGGERUS, Suecus. HANS BAGGER (ej
att förväxla med den äldre brodern Johannes), son

till prof. i Lund Olof B., f. 1646, mag. i Lund 1670, e. o. prof. i teoret. filosofi där s. å. Medföljde 1672 P. Sparres och Edv. Ehrensteens ambasad till England, erhöill 1674 avsked från sin professur i Lund, blev 1675 biskop på Själland och teol. prof. i Köpenhamn, d. 1693.

I. D. G. Zwergius, Det Siellandske Cleresie, Kbhvn 1754, s. 311, omtalas att B. 1672 »ankom den 16 October efter en meget farlig og besværlig Seilads til England. Han forføiede sig strax til Oxfort, forblev der i 6. Maaneder, og hørte sammesteds *Fellium*, *Barlovium*, *Marshallum*, og besynderlig den berømmelige Orientalist *Pocockium*. Aar 1673, in Junio begav han sig til Cambridge, hvor han opholdt sig lige saa længe, som i Oxfort, og betiente sig for de orientalske Sprogs Skyld saa vel af Bibliotheket sammesteds, som og af *Castelli* og *Cudvorthi* Omgængelse. Efter at han saaledes paa et Aars Tid havde været i England, — — —²

1672 ¹²/₁₁.

*GEORGIUS SCHRÖDERUS, f. 1653, teol. lektor i Göteborg 1683, d. 1704. Studerade i Oxford, Cambridge, Leipzig, Wittenberg, enl. C. W. Skarstedt, Gbgs Stifts Herdam., s. 132.

1674 ²⁷/₆.

PETER LARSSON SPARRE, f. 1628, general 1668, d. 1692.

Blev D. C. L. nämnda dag.

» »

SAMUEL MONSSON AGRICONIUS, f. 1639, adl. Åkerhielm 1679, diplomat, generalpostdirektör, d. 1702.

Blev M. of A. nämnda dag. (Fasti II: 346.) Jfr ovan!

1674 ¹⁷/₁₂.

*NICOLAUS RUBENIUS, Suecus. NILS RUBENS, f. 1632, censor librorum 1687, d. 1689.

» »

*ANDREAS SLUTZIUS, Suecus.

1676.

*JOHANNES PAHL, Math. fil., nob. Suecus. HANS-

Aug. el. sept.

MATTHIASSEN PAHL, sekr. i kommerskoll., adl. 1689, d. 1708.

² John Fell, f. 1625, biskop av Oxford 1676, d. 1686. — Thomas Barlow, f. 1607, 1652 »keeper of the Bodleian library», biskop av Lincoln, d. 1691. — Thomas Marshall, f. 1621, d. 1685 som domprost i Gloucester (eller Walter M., teolog, d. 1690).

1676. TOBIAS WESTER, adl. WESTENHIELM, f. 1649, lagman, d. 1718.
Gahms saml., ms UUB, X 218.
1677. JACOB LANG, f. 1648, biskop i Reval 1701, i Linköping 1711, d. 1716.
Biskopslängderna och herdaminnena.
1678. GUSTAF PERINGER, adl. LILLIEBLAD, f. 1651, prof. Börj. av året. i orientaliska språk i Uppsala 1681, adl. 1693, censor librorum, d. 1710.
Brev till fadern, ms UUB, G 191, nr 72, London ¹⁶/₃ 1678 (latin): Utom Pocock i Oxford hade han visserligen funnit några orientalister, men de voro föga vänligt stämde mot främlingar. Den ryktbare Pocock hade visat honom tillgivenhet och förtrolig vänskap. Peringer är full av beundran för hans personlighet. Sedan han tagit farväl av honom och Oxford, återstode blott att söka vinna någorlunda färdighet i engelska språket, innan han lämnade landet.
I brev till L. Norrman (jfr strax nedan!) ²⁹/₄ 1678, ms KB:s autografsaml., meddelas lärda notiser från England. Vidare skriver Peringer: »böcker äre här så dyre, att ingen fattig kar hinner med att lösa dem inn. denne weckan har iag warit hemkommin ifrån Academien Cambridge, den mig för desz prächtige Collegier och lustigheet fast better behagar än Oxfurdt, men bibliothecet ej så stort, doch är där något rart Orientaliskt som uthi Oxfurdt ej finnes.»
- 1680 ⁹/₉. PHILIP CHRISTOPHER VON KÖNIGSMARCK, f. 1662, generalmajor i kursaxisk tjänst, d. 1694.
Med. doktor nämnda dag. (Fasti II: 378.)
1680. LAURENTIUS NORRMAN, f. 1651, prof. i hebr. och grek. i Uppsala, d. 1703.
Oratio funebris av C. Lundius, Ups. 1707.
- 1681 ⁸/₇. SAMUEL PONTIN, f. 1658, lektor i Linköping, prost, d. 1712.
Resedagbok, ms UUB, X 360, ger lustiga beskrifningar av akademiska bruk i Oxford, livet i colleges och studenternas dräkt. Bodleiana, »i hwilcken är een tämmelig hoop aff gode böcker», besöktes givetvis: »den största nyttan en kan här giöra sig är i Bibliothecet, der man sedan en gifwit 1 Rdr för inscriptione och booken seu Catalogo som i folio är tryckter, får gåå 3 timar förmiddagen och 3 timar effter så lenge en lefwer; han(!) måtte och först presterä juramentum.»

1683 ^{24/6}. ADOLPH JOHAN d. y., pfalzgreve, Carl X Gustafs brorson, f. 1666, d. 1701. Troddes vara skickad till England för att omintetgöra förlovnungen mellan prins Georg av Danmark och Anna.

» » ANDREW FLEMAN, hans sekreterare och intendent.

Bägge D. C. L. (Fasti II: 391 f.) Londonbrev från Fleman i RA, Stegeborgssamlingen.

1683. JONAS LINNERIUS, f. 1653, mag. i Giessen 1682, teol. prof. i Lund 1684, biskop där 1715, d. 1734.

Likpred. av Andr. Rydelius, s. 48: »Oxford, hwaräst Han fördröjde uti 3 Månader. Här hade Han tilfälle, at, med så stort nöye som uppbyggelse, besee the skiöna Bibliothequer och wäl inrättade Collegier, samt lära kiänna then tå warande Biskopp i Oxford Doctor Felde, så och then Lärda Doctor Schmitt,² af hwilkas samtahl och umgänge Han sig mycket förkofrat». Ett tillärnat besök i Cambridge måste inhi-beras.

C. Papke berättar i sin Oratio Funebris utöver Rydelius blott, att L. i det präktiga biblioteket — »denna väldiga skatt av böcker, vartill världen har få likar i fråga om allsidighet eller handskrifternas antal eller deras värde» — arbetat med stor flit och antecknat allt av värde för sig (s. 138 f.)

1684 ^{7/xx—22/xx}. NICOLAUS BERGIUS, f. 1658, superintendent, d. 1706.

Resedagbok, ms UUB, N. 1022 a. Besökte även Cambridge (22—26 nov.).

» » PETRUS ECKHOLD, troligen en eljest okänd medlem av den ointroducerade ätten EKHOLT.

Bergius även: Eekhold, Eekholt, Ekhold. — Björn-ståhl upptar honom i sin förteckning över pomrare och lifländare, som besökt Bodleiana: FERHARD ECKHOLD Revaliä-Livonus, 1684 ^{23/xx}. Så kallas han även i Rostocks universitetsmatrikel (aug. 1680).

» » JESPER SWEDBERG.

Om vistelsen i Oxford skriver Swedberg i sin självbiografi, ms Skara Stiftsbibl., kap. 7, § 2 (andra även-ledes egenhändiga versioner i Link. Stiftsbibl., B. 120, på Trolle-Ljungby och i Visby): »Vthi Oxfurt blef jag bekant med Biskopen D. *Fell*, en lärd och mechtsa wenlig herre. Iemwel och med Professorn *Bernhardi*, at nu

² John Fell, se ovan! — Thom. Smith, religions- o. lärdomshistoriker, d. 1707(?) Jfr Jöcher IV, sp. 304!

andra förtiga.¹ Vppå Biskopens inrådande arbetade han på Josephum at commentera öfwer honom. Några arck woro tå vtkomna af trycket. Mechta widlöftig war han ther. I bland mykit annat minnes werdigt, förvtan thet stora och rika bokförråd, är och thet at thette Universitet hafwer sina wisza *collegier*. Hwart collegium hafwer sina egna hus och beqwemliga gemak, med kiök, kellare, wisthus, trågårdar, bibliotek, och alt tilbehör. Hafwer och sin egen Praepositum, som alt skal holla i skick och god ordning. Alt är ganska beqwemt. At en yngling, om han hafwer något hufwud och bokhog, måste blifwa lärd, måste och blifwa sedig, om han icke är altför ond af naturen. När kl. 9 om aftonen tekn gifwes med en ganska stor klocko, moste hwar och en som hörer til collegierna, wara i sitt herberge, ther han icke wil blifwa sina för-mohner och friheter förlustig.»

1685 ⁹/₅. GÖRAN GÖRANSSON GYLLENSTIERNA, f. 166., greve, generalmajor, d. 1736.
Räkenskaperna i hans (anonyma) Itinerarium, ms Esplunda arkiv.

1686 ²²/₃. *LAURENTIUS OTHELIUS, Suecus. Troligen LARS ODHELIUS, f. 1664, kyrkoherdeson från Västergötland, inskr. univ. ²/₈ 1685, prost, d. 1721. (Warholm, Skara Stifts Herdam.)

1686. Okt. JOHAN SALENIUS, f. 16... , phil. adj. 1684 och prof. i grek. 1693 i Uppsala, d. 1697.

Laudatio Funebris av P. Lagerlöf, Ups. (1698?), omtalar blott att S. »Oxoniam & Cantabrigiam — — — studiose spectavit» (s. 23).

I ett brev till Joh. Gezelius d. y., delvis avtryckt av Tengström (a. a. s. 227), skriver Edw. Bernard från Oxford ⁸/₁₀ 1686, omtalande ett samtal han nyligen haft med den höglärde Salenius. I brevets fortsättning heter det, att Pocockius och Vallisius alltjämt ha Gezelius i minnet. (Jfr ovan 1671!)

1686 à 1687. KJELD CHRISTOPHER BARNEKOW, f. 1663, överste, d. 1700.

A. Barnekow, Släkten B., Sthm 1908, s. 56: »han uppehöll sig en tid i Oxford och Cambridge». Likpred. av Otto Frich, 1701, meddelar blott att han »besåg» dessa städer.

¹ Edward Bernard, Saviliansk professor i astronomi 1673, matematiker och språkforskare, d. 1697.

1686 à 1687. JOHAN SCHWEDE, f. 1657, prof. i politik o. moral-filosofi i Uppsala, d. 1697.

Tackar i odat. brev till okänd adressat (avskr. i KVA, Berg. Brevsaml. X: 71 f.) denne för visad vänlighet i Oxford. — P. Lagerlöf i Officium Parentale och J. Swedberg i sin intimation nämna Boyle, resp. Hooke, Wallis, Bernard bland de lärda bekantskaper, Schwede stiftat i England.¹

1692. JOHANNES PALMROOT, f. 1659, prof. i orientaliska språk i Uppsala, d. 1727.

Almanacksanteckningar i Kalmar Stiftsbibl. — Ol. Törnboom omtalar i likpred., att P. i Oxford samtalat »med *Millius, Bernhardi* och flera Lärda män, och hade mycken förnöijelse»,² och i professor skytteanus minnestal, Justa Parentalia, heter det (s. 18): Han reste till London, en genom sin storlek, sitt utseende och sina lärda samfund högeligen blomstrande stad; därifrån begav han sig till Oxford, den brittiska vishetens åldriga och synnerligen fagra säte, i vars colleges, halls, teatrar (dvs. anatomiska demonstrations-salar) och biblioteker etc. han tillbragte en månad. — P. anlände till staden ²⁸/₇ (7/8 n. st.) och återkom till London ⁴(¹⁴)/8.

1692. LAURENTIUS MOLIN, f. 1657, teol. prof. i Uppsala, d. 1723.

Likpred. av Matth. Steuchius.

1692. DANIEL DIURBERG, f. 1659, teol. prof. i Uppsala, d. 1736.

Brev i RA till Christopher Leyoncrona (Anglica), dat. Oxford ¹²/₆ 1692. — Likpredikan av Joh. Steuchius.Utförligare om hans studier i England i Eric Frondin, Ara Sepulchralis in Tumulo . . . Danielis Diurbergii, s. 30. Från London begav sig D. till Oxford, »detta lysande hemvist för allsköns lärdom; ingenstädes dväljes Apollo präktigare». Collegis voro livligt frekventerade och det fanns gott om stora stipendier, som eggade till flit. D. hade blivit vän med många lärde män, med vilka han haft livliga diskussioner. Mycken tid hade han ägnat åt det berömda Bodleianska biblioteket, »vilket likt en siren varje år lockar många kunskapstörstande till England». Lärda

¹ Rob. Boyle, f. 1627, bosatt i Oxford 1654—68, fysiker (»Boyles lag»), naturfilosof, prakt. teolog, en av stiftarna av Royal Society, d. 1691. — Rob. Hooke, f. 1635, astronom, fysiker, sekr. i Roy. Soc., 1664 prof. i geometri vid Greshams College i London, d. 1703.

² John Mill, teolog, Principal of St. Edmund Hall 1685 till sin död 1707.

samtal med »Janis, Bernhardis, DodWellis, Hydiis & Alixiis» gjorde denna vistelse till den allra angenämaste för Diurberg.¹

1695. ANDERS WIBIÖRNSSON, f. 1658, mag. i Uppsala 1691, lektor i Linköping, kontraktsprost, d. 1733.

Brev i RA (Anglica) till Christopher Leyoncrona, dat. Oxfurt $\frac{1}{x}$ och $\frac{3}{2}$ 1695, Cambridge $\frac{7}{7}$ 1695. I det förstnämnda brevet omtalar han, att han lyckligt undslupit landsvägsrövarne, som ej vågat angripa »efter wij woro två wagnar till föllies». Han logerade strax invid teatern och gick »till kost hoos Madam Fickars, een Enkia, hwarest och 12 andre gå.»

1698 $\frac{25}{10}$. JONAS NICOLAI SALANUS, f. 1664, informator för kommissarien Christiernins söner, tillsammans med vilka han företog sin utländska resa 1695 (enligt Muncktell, Westerås Stifts Herdaminne), historie-
lektor i Västerås 1699, d. 1706.

Har enligt Björnsthål (se ovan) besökt Bodleiana. Antagligen åtföljdes han av sin discipel Carl Christiernin, f. 1681, adl. von Christierson 1720, hovrättsassessor, d. 1747. Ättartalen känna ingen annan son till mantalskommissarien Eric Christierson.

ca. 1700. THURE GABRIEL BIELKE, f. 1684, generalmajor, d. 1763.

Likpredikan av Gabriel Rosén.

1700 $\frac{7}{3}$. *ERICUS BENZELIUS, Erici filius, Upsalia-Suecus.

I brev till fadern, Paris 6(16) aug. 1700, ms UUB, G 20, förmodar han att ett kort före avresan från Oxford skrivet brev framkommit. I sina självbiografiska anteckningar (ms Linköpings Stiftsbibl., B. 52, avskr. i UUB, X 206) berättar han:

»Fram på Wären 1700 reste jag till Oxford och fann ther mitt största nöje i många lärdas omgänge Dr Potters, nu Archiep. Cantuariensis, Henrici Dod-

¹ Frondin berättar i fortsättningen att D. från Oxford begav sig till Cambridge, där han umgicks med en Broughtonius, Laughtonius och Facius. Då han ansåg sig ha inhämtat nog i Cambridge, återvände han till London, där han med beundran åhörde de engelska biskoparnes, Edward Stillingfleets och Robert Huntingtons, våltalighet och lärdom. Här förde han ock många framgångsrika dispyter med presbyterianer och kväkare, de senare enligt Frondin ett avskyvärt slödder.

De omnämnde lärde i Oxford äro: William Jane, regius prof. of divinity 1680—1707. — Edw. Bernard, se ovan! — Henry Dodwell, kyrkohistoriker, särskilt hemma i kronologien och kristna antikviteterna, Professor Historiarum Camde-nianus 1688, avsatt 1691, d. 1711. — Thomas Hyde, orientalisk filolog, teolog, chef för Bodleiana 1665—1678, d. 1703. — Petrus Allix eller Allinga, reformert fransk teolog, i England från 1685 till sin död 1717.

velli, Dr Millii, editoris N. Test: Græci,¹ Master Humphred Wanleys, Dr Creech, en stor Ångelsk Poeth, men doch Präst, som sedan hängde upp sig.²

In Bibliotheca Bodlejana decou[v]rerade jag in Codd. MS. Seldeviano, Librum IV. Legum Specialium Philonis, som nu är tryckt af Dr Mangey: uti Coll. Lincolnienſe collationerade några tractater af Philone, med en Cod. MS. In Coll: Novo (om jag rätt mins) collationerade jag Thomæ Magistri *ἐκλογός* med Cod. MS. I Bodlejana skref jag ock af några Homilias ineditas S:ti Chrysostomi, som jag sedan lät trycka med min version i Upsala. Mot Sommaren reste jag tillbakars åt London.³

Joh. Sparschuch, Pia Memoria . . . Erii Benzeli, 1743, bygger tydligtvis på självbiografien. Dock uppges S. att Benzelius i Bodleiana studerat, utom Philo, Bezas evangeliecodex.

1700 ²⁸/₃.

*ANDREAS RINMAN, (or Prinman[!]), Ostrogotho-Suecus. Kyrkoherdeson. (Setterdahl, Östgöta Nation i Lund.)

Brev till Eric Benzelius d. y., ms Linköpings Stiftsbibl., Br. 9: II, dat. Oxford ⁹/₆—²²/₇ 1700 (4 st., varav två tryckta i Det Sw. Bibl. IV: 150—156), ²⁶/₈ 1701, ²/₂ 1703. Trots hans långvariga vistelse i Oxford återfinnes ej hans namn i matrikeln.

1700.

MAGNUS BROMELIUS, f. 1679, läkare, anatom, adl.

Sommaren.

1726 VON BROMELL, d. 1731.

Några månader i Oxford. Olof Hult, Sv. Linné-sällsk. Årsskrift 1926, s. 92.

1700.

JOHANNES STEUCHIUS, f. 1676, son till Matthias S.,

Slutet av året

vilken han efterträdde som ärkebiskop, d. 1742.

el. nyåret 1701.

Oratio Funebris av Eric Melander, s. 139. Jfr likpred. av Joh. Nordberg. S. besökte även Bodleiana.

1701 ²²/₇.

*JOHANNES WANDALINUS Natione Suecus. Möjligen den Jörgen Wandalin, f. 1675, som nämnes i Cavallin, Lunds Stifts Herdam. I: 402. (Jfr Biogr. Lex. XX, s. 38.) Knappast någon son till teol. prof. Johan Wandal i Köpenhamn. (Jfr stamtavlan i D. G. Zwergius, Det Siellandske Clerisie, Kbh 1754, s. 304.)

² John Potters, f. ca. 1674, teol. prof. 1708, biskop i Oxf. 1715, ärkebiskop i Canterbury 1737, d. 1747. — Humphrey Wanley, handskriftsforskare, diplomatiker, d. 1726 (Jöcher). — Thomas Creech, f. 1659, översatte grek. och rom. diktare, hängde sig 1700.

- 1702 ²¹/₇. *CHRISTIANUS KÖNIG, Suecus, f. 1678, lagman, lärd, d. 1762.
- 1703 ²⁴/₁. *JOHANNES SKULT, Suecus, rättare SCHULT, f. 1677, mag. i Uppsala 1703, d. 1712.
Hans fragmentariska reseanteckningar (på latin) i ms LUB sluta just med ankomsten till Oxford ⁷/₁ 1703.
- 1703 ²⁰/₈. *ABRAHAM ALANUS, Suecus, mag. i Uppsala 1697, teol. prof. i Åbo, d. 1720.
- 1703 ¹⁷/₁₂. *INGEMUND BRÖMS, Suecus, f. 1669, utn. prof. i grek. i Pernau 1703, utrikesresa 1703—05, teol. prof. i Åbo 1709, superintendent i Karlstad 1717, d. 1722.
Brev från Oxford till Eric Benzelius ¹/₃ o. ²⁰/₆ 1704, ms Linköpings Stiftsbibl., Br. 9, det senare i avskrift i UUB, G 20. Om Dodwell skriver han, att han intet högre önskade än att denne beständigt vore i Oxford, åtminstone så länge han själv bleve där. Breven innehålla en mängd lärda notiser. »I Oxford gjorde han stort uppseende genom sin stora färdighet i Grekiskan, särdeles i Patres, och på de dervarande Lärdes förord fick han af Drottning Anna en summa penningar till reseunderstöd.» (Hammarin, Carlstads Stifts Herdam.)
- 1703 ¹⁷/₁₂. *JOHAN BAUMGARDT Suecus, f. 1675, assessor, adl. ADLERBAUM 1719, d. 1735.
- 1704 ¹⁶/₅. *SAMUEL AKERHJELM, Suecus. SAM. ÅKERHIJELM, f. 1684, frih., riksråd, d. 1768.
Ingemund Bröms' discipel. (Anrep.) — Joh. Moræus' brev till Eric Benzelius d. y. från Leyden ²²/₁ 1704, ms Linköpings Stiftsbibl., Br. 9, avtr. i Gjörwell, Nya Sw. Bibl. I: 303 f.: »Professor Bröms hade jag bref för några dagar ifrån, som för tiden wistas i Oxfurt tillika med Mons:r Baumgart och Åkerhielm». — Brev i RA. från Åkerhielm till Chr. Leyoncrona, dat. Oxf. ²⁹/₁₂ 1703 o. s. v. till ²²/₁₂ 1704, korta och innehållsfattiga.
- 1704 ⁶/₉. *GEORG DAHLSTEDT, Holmia-Suecus.
1706. JOHANNES GEZELIUS den yngste, f. 1686, teol. prof. i Åbo, biskop i Borgå, d. 1733.
Likpred. av Gabr. Fortelius, byggd på numera förlorade självbiografiska anteckningar. I Cambridge hade han vistats ⁹/₃—⁷/₅, där han »frekventerade et colle-

gium uti det Arabiska Språket under Doctor Sykes direction».

1706.

PETRUS SCHYLLBERG, f. 1669, poeseos prof. i Uppsala 1710, teol. prof. 1729, biskop i Skara 1736, d. 1743.

Likpred. av A. O. Rhyzelius, Sthm 1744, s. 84: »Ifrå London förfogade sig then Salige Herren til Academierne i Oxfurt och Chambrigde[1], ther Han äfwen förwärfwade sig the Lärds förtroliga wänskap och besynnerliga högaktning. Wid slutet af år 1706 begaf Salige Herr Biskopen sig tilbakars til London.» Jfr Ol. A. Odhelius' Sermo Parentalis, s. 112.

1710. Juli.

GEORG WALLIN d. y., f. 1686, d. som biskop i Göteborg 1760.

Resedagbok, ms Linköpings Stiftsbibl., G 14 a, vol. II. Han besökte, utom biblioteket (jfr ovan!) Theatrum Sheldonianum och har åtskilligt att berätta om colleges, studenterna och professorerna (s. 322—355.) — Joh. Rosén, Oratio Parentalis, s. 126. — Stambok, ms Linköpings Stiftsbibl., B. 128: 1, innehåller blott en, odaterad autograf från Oxford, Jo. Potters. (Jfr ovan 1700!)

1710.

Juli—aug.

SWEN BREDBERG, f. 1681, mag. i Uppsala 1707, d. 1721.

Resedagbok, ms Skara Stiftsbibl. Sedan han lärt sig något engelska i London, reste han ²³/₇ till Oxford:

»Här hafwa alla Studentren sin särdeles Klädedräckt. Swarte fotsijde Kappor som hängja allenast på ryggen med sammetz och silkes hängslor wid armarne, somlige ock af samma tyg som kappan samt på sine pudrade peruqver liksom våre swarte prästmöszor woro en swart rund eller fyrkantig bricka på eller liksom fyrkantige ellr ock runde (alt som studentren äro gamle och förnämte til) platte hattar utan kull med en Silkes dåftz på, mit på, ther kullen skulle wara. [Här förekommer en liten teckning i ms.] Thesse kallas här ej Studenter såsom på andre orter utan antingen Schollers eller Fëllows. Kragar ha the ock som våre präster.

Spatzeregångar äro på ymse sijdor om Staden med lindar planterade på sijdorne och sand på gångarne ej oäfne.»

Han talar vidare om de akademiska institutionerna. Bodleiana var »stor och wacker, bestående af en täml. hoop sjöne böcker i alle faculteter, I [?: prima?] och

härl. gamle och rare Mscta, böckren stå här i järnkädjor bundne at ingen må kunna stjela bort någon,
— — —

»Sedan talte jag wid några Professores som äro täml. swåre at förstå effter the helt annorlunda än wi pronunciera latiün, a som e, o som y, e som i etc. doch kunde både the mig och jag them förstå, hwad the talte om Religionerne, theres State, etc. etc.»

I B:s stambok, ms Skara Stiftsbibl., förekomma trenne autografer från Oxford: Jo. Hudsons (»Bibliothecæ Bodlejanæ Custos Primarius») och en till, date-rade ²⁶/₇, den tredje ⁸/₈.

1712 ¹/₂.

*EMANUEL SWEDBERG, Suecus.

SWEDENBORG, Opera, Holmiæ 1907, I, s. 217, odat. brev (fr. London 1712) till Eric Benzeliuss: »Jag lengtar at få se *Bibliothecam Bodlejanam*, effter jag igenomfarit thetta lilla som är i *Sions College*, jag ligger här qwar *in want of mony*, undrar på min fader intet dragit mehr försorg om mig, än låtit mig lefwa på 200 rikzdaler nu snart 16 månader...»

Swedenborgs Resebeskrifningar, Upps. 1910, s. 3: »Uti *London* och uti *Oxford* blef jag ett helt år wid pass.»

1712 ⁴/₇.

*MARTINUS HEGARDT, Suecus, f. 1685, svensk kyrkoherde i London 1710—1712, prof. i teol. i Lund, adl. 1717 VON HEGARDT, d. 1732.

Likpred. av C. Papke, s. 61, uppger, att han först begav sig till Oxford och därifrån i maj till Cambridge.

1712.

ERIC ALSTRIN, f. 1683, prof. i teoret. filosofi i Uppsala, biskop i Växjö 1742, i Strängnäs 1748, d. 1762.

Resebeskrivning, ms Strängnäs Stiftsbibl. (summerisk, nedskriven på 1750-talet).

Under sin vistelse i Sachsen träffade Eric Alstrin i jan. 1711 en prof. JERNSTRÖM, som för honom beskrev Oxford som »en makalös ort för Studier. I Bibliothekerna kan man få sitta hela dagen om man will.» Särskilt fann Alstrin den rikliga och billiga kosten i Oxford lockande. (Resedagbok, ms KB, M 217.)

Någon professor Jernström känner den svenska lärdomshistorien ej. Tilläventyrs är han identisk med PETRUS JUNSTRÖM, f. i Jönköping, immatr. i Rostock 1705, rektor i Simrishamn, d. 1725. (Rostocks univ.-matr.; Sjöström, Smål. nat. i Lund; Cavallin, Lunds Stifts Herdam. V.)

1716. Juli. MATTHIAS ASP, f. 1696, teol. prof, och domprost i Uppsala, d. 1763.

Likpred. av Sam. Troilius, s. 83 f., förtäljer att han vistades »ym som» i London och Oxford, »besökte the wittresta Män therstädes» och fick genom Hudson, »såsom tå warande Praefectus primarius wid Bodlejanska Bibliothequet, thesto friare tillgång till thenna präktiga Boksamling». Jfr. Oratio Parentalis av J. Amnell, 1764, s. 26 f., Laudatio Funeris av Jacob Hulthén, s. 30 f. — I Asps stambok, ms Linköpings Stiftsbibl., B. 49, har Jo. Hudson skrivit sitt namn ^{30/7} och två dagar förut likaså Jo. Baro, teol. dr och vice kansler för Oxfords universitet.

1719 ^{30/7}. *ANDREAS NORRELIUS, Suecus, f. 1678, universitetsbibliotekarie i Uppsala, d. 1749.

1721 ^{24—26/8}. JOHANNES P. PALMROOT, brorson till Joh. P. (se 1692!), f. 1693², mag. i Uppsala 1719, prost i Örbyhus, d. 1776.

Stambok, ms UUB, Y 110, innehåller autografer av Thom. Terry (prof. i grek.), Rob. Shippen (f. 1675, universitetets vicekansler 1718—22, d. 1745) och Will. Delaune (teol. prof., president för St. John's College).

1722. ANDERS BOBERG, f. 1678, prof. i orientaliska språk Slutet av året. i Uppsala, d. 1756.

Resedagbok (anonym), ms UUB, X 382. — Biografien i Sw. Merc. maj 1757, s. 721, av Eric L. Hydrén.

1725. JACOB SVEDELIUS, f. 1693, domprost i Västerås, d. 1763.

Resedagbok, ms UUB, X 381.

1727. ERIC BECKMAN, f. 1700, prost, d. 1749.

I Oxford en månad under sommaren. Brev från London ^{21/7} 1727 till Eric Benzelius, ms Linköpings Stiftsbibl., Br. 9. — Likpred. av Henr. Benzelius.¹

¹ Bland Eric Benzelius d. y:s korrespondenter finnas åtskilliga, utom de nämnda, som tillskrivit honom från London och som med största sannolikhet även besökt Oxford. I ms Linköpings Stiftsbibl., Br. 9, finnas sålunda Londonbrev från de ovan upptagna J. STEUCH(IUS) aug. 1700 och J. SCHULT ^{9/5—3/6} 1703, vidare från ANDERS GRÖNWALL (som 1710 hemkom från en flerårig peregrination med frih. CHRISTOPHER TROTZIG) ^{10/5} 1706, LARS ARNELL (som 1715—21 peregr. med ERNST CRONSTRÖM; jfr. likpred. av Jöran Nordberg 1742) ^{22/5} 1720, NILS HUFVUDSSON DAL ^{28/1} o. ^{9/4} 1723, OLOF NORDBERG ^{24/10} 1723 (svensk kyrkoherde i London 1712—1723), JACOB SERENIUS (svensk kyrkoherde i London 1723—33) 1728 osv. samt slutligen JOH. ENEBERG ^{21/6} o. ^{25/6} 1728.

1736. CAROLUS LINNAEUS, adl. VON LINNÉ.
B. Daydon Jackson, Linnésällskapet. (Sverige i England, Gbg 1923, ss. 234—235.)
- 1736 ^{xx}/_{xx}. PETRUS PHILENIUS, vanligen FILENIUS, f. 1704, prof. i orientaliska språk i Åbo 1735, i Lund 1742, biskop i Linköping, d. 1780.
Björnståhls förteckning.
1738. OLOF KIÖRNING, f. 1704, biskop i Härnösand, d. Försommaren. 1778.
O. Sebrelius, Justa Parentalia, Sthm 1779.
- 1739 ²¹/₈. CARL JESPER BENZELIUS, son till Eric B. d. y., f. 1714, teol. prof. i Lund, biskop i Strängnäs, d. 1793.
Björnståhls förteckning. Om hans vistelse i Oxford, se även Sv. Biogr. Lex. III: 276.
-

En borgmästarefru i Linköping vid slutet av 1700-talet.

Av H. L. von Dardel.

Julie Ekerman, en yngre syster till den för sin skönhet och sina extravaganser beryktade Charlotte E., var född 1765. Föräldrarna voro ryttmästaren Bengt Edvard E. och hans fränskilda maka Catharina, född Ahlgren, vilken sistnämnda på 1760-talet spelade en viss roll i huvudstadens halvvärld, men även knutit sitt namn vid några litterära försök. På grund av familjens ekonomiska förhållanden nödgades systrarna rätt tidigt själva sörja för sin utkomst. Charlotte gav sig härvid in vid teatern i Stockholm, som hon likväl med anledning av sitt oförsiktiga uppträdande blev tvungen att lämna, varefter hon tillbragte några år i Paris och Italien, där hon lyckades knyta en del förnåma förbindelser. Julie åter synes från år 1782 hava erhållit överståthållaren friherre Carl Sparre till beskyddare. Denne, som då var 60 år gammal, hade sedan två år varit änkling.

I Sparreska arkivsamlingen på Börstorp^{*} förvarades åtskilliga brev från båda systrarna Ekerman till Carl Sparre, och av de från Charlotte hava utdrag inlöst i Saisonen för 1923, medan de från Julie givit anledning till denna uppsats.

Det tidigaste av ifrågavarande brev är från Stockholm våren 1784, då Sparre befann sig med Gustav III i Italien. Det vill av detsamma förefalla, som om Sparre ej utan en viss oro kvarlämnat den unga Julie i Stockholm, och att han vidtagit vissa mått och steg för att övervaka henne. Han hade tydligen fått höra, att en ung Tersmeden² avlagt besök hos henne, varför Julie i ett brev heligt lovar att »aldrig mera, medan Excellensen är borta, taga emot T. eller någon karl, som ej är gammal». »Det bästa är», tillfogar hon,

^{*} Huvuddelen av denna samling finnes numera i riksarkivet, men förevarande brev torde alltfjämt vara i enskild ägo.

² Troligen löjtnanten vid livgardet Erik T.

»att jag ej har på mitt samvete, att jag talt vid honom eller någon annan 5 minuter allena, med ett ord, allt vad jag nu gör, medan min ende vän är borta, så är det straffvärt, så härav kan Excellensen jugera, hur roligt jag nu har, då det allra oskyldigaste i världen, som jag gör, blir taget à travers». Ett undantag ansåg hon sig likväl kunna göra, nämligen för major von Stedingk, den sedan så berömde generalamiralen. Hon hade rådgjort härom med »excellensen Fredrik»,¹ som sagt, att hon »kunde med säkerhet se honom, ty alla människor visste, vad Stedingkarna äro skyldiga Excellensen». »Men», tillägger hon melankoliskt, »vad skall jag göra för att med tålmod uthärda denna penitence, inte hjälpa granna saker från Rom». I ett senare brev återkommer hon till Stedingks upprepade besök. »Det är med mycken raison du inte fruktar varken honom eller mig, ty jag är mycket för klok och för mycket attacherad till dig och en honnett karaktär för att kunna manquera dig och mig själv allra mest, och Stedingk är ej av den sortens folk, som kan tentera en i anseende till hans curieuse humör. Jag måste säga, att jag sett och umgåtts med flera karlar men aldrig sett någon likna honom, icke i anseende till att han har mycket gott hjärta, ty det har han både gott och sensibelt, men för det att han aldrig 2:e minuter kan vara lik sig. Ty rätt som han är onaturligt glad, så vips är han ledsen, fundersam, grälig och, med ett ord, så underlig, att han kan reta f-n att bli ond på sig. Åtminstone för min del, så har jag ibland varit så ledsen på honom, så jag rent ut bett honom dispensera mig ifrån sina visiter, men rätt som det har varit en moment, så har han börjat att bedja och lova och svärja (som han ej har ont efter), att han aldrig mera skulle hava underliga idéer och galenskaper. Men vad attentioner och hövligheter angår vis à vis mig, måste jag säga, att han aldrig manquerat uti och alldeles ingen näsvishet, ty så mycket estimerar han mig, så att han inte bjuder till att göra det minsta, som kan stöta ditåt».

Den 16 mars meddelar hon Sparre »en nyhet, som är rätt ledsam, som är generalamiral Trolles död; jag har givit hans stoft flera tårar och det för han var som alla säger en rätt beskedlig karl och en hederlig herre uti sin tjänst och ännu mera för att hela världen säger, att han var Ers Excellens intima vän, men vad som något tröstar en och var är, att min söta greve Ehrensvärd kommit uti hans ställe».

¹ Halvbror till Carl Sparre.

Sergel synes ha varit en ofta sedd gäst i Sparres hus. I nästan varje av hennes brev följer någon hälsning till den förstnämnde. Sålunda heter det en gång: »tacka honom för att han ej kommer håg mig, men jag är alltid lik mig och oföränderlig», samt en annan: »att Sergel är sjuk eller tokig måste vara helt säkert, ty jag kan ej begripa, varför han aldrig mera skriver mig till.»

Ehuru den vackra Julie säger sig alltid passera sin tid med gamla käringar, rätt desagreabelt, så framgår det av hennes korrespondens, att hon då och då roat sig med att besöka teatrar och andra förlustelokaler. Den 11 maj skriver hon, att hon varit på Operan med fru Malin Hjort,¹ Mille Malmsten och systemen Charlotte, och berättar om ett äventyr på hemvägen därifrån: »När vi kom på Slaktarhusbron, så uti en moment kände vi, att det skulle gå i kull, och rätt som det var så flög bakaxeln av, och där låg vi, och snöa gjorde det som himlen varit öppen. Ahlgren² for i väggen, så jag tänkte hon inte skulle stiga upp mer, men Gud som alltid är nådig, han bevara oss, så att vi inte vart skadade på något sätt, bara den alteration vi fick.» Längre fram i samma månad heter det: »I onsdags åt hela Krookska och Hjortska familjen på Klaes på hörnet, där vi alla drucko överljutt din skål i rågat mål.»

I början av juli 1784 var Sparre åter i huvudstaden. Sedan Julie ännu några år vistats i hans hus, torde denne emellertid börjat inse lämpligheten av att få henne väl placerad på annat håll. Som hans egna affärer voro mindre goda, hade han redan 1782 hyst planer på att gifta om sig med den rika fröken Hedvig v. Berchner, syster till friherrinnan Örnköld, men då kom hans tycke för Julie Ekerman att ligga i vägen härför. När år 1788 ett tillfälle yppade sig att få den sistnämnda bortgift med en kungl. sekter Nils Björckegren, torde Sparre hava varit belåten härmed, och sedan han lyckats få denne utnämnd till borgmästare i Linköping, skedde bröllopet mellan B. och Julie den 24 febr. 1789. R. F. Hochschild, som stod Sparre mycket nära, återger i sina memoarer innehållet av ett brev från Gustav III till Sparre, där det heter: »On m'a dit que vous vous intéressez en faveur d'un bourgeois à Linköping; si en fournant une sainte à cette ville je peux vous fair plaisir, vous pouvez comter que je le ferai avec bon cœur.»

Sparre kunde nu återupptaga sina försök att vinna fröken v.

¹ Maka till överinspektör N. S. Hjort.

² Systemen Charlotte kallade sig med detta namn (efter modern)..

B., vilken själv synes hava varit honom bevågen, men efter vad det sades motarbetades planen av hennes syster, och giftermålet kom ej till stånd.

Paret Björckegren installerade sig i sitt nya hem i Linköping 1789, och från hösten samma år begynnes en rätt livlig korrespondens mellan den unga borgmästarefrun och hennes gamle beskyddare.

Det var helt och hållet nya uppgifter, som i Linköping väntade den unga frun. Den bostad, som de nygifta togo i besittning, hade karaktären av en lantgård, och de plikter, som här ålåg henne, omfattade även dem, vilka äro förknippade med ett hushåll på landet.

När de först inflyttade, pågingo grundliga reparationer i böningshuset. »Jag får lov att stiga upp kl. 5 i det senaste», skriver hon, »ty arbetsfolket kommer så dags, och då är det inte för frun att ligga och dra sig. Vi arbeta här dagligen att riva ner och bygga upp, så fort vi hinna, ser inte på det eleganta, bara på det nyttiga och solida, men det kostar ändå mycket». Den 12 oktober var det marknad i staden. »Hela den dagen hade jag haft mycket bekymmer, då jag var i mina matbodar och där fann alla lårar, tunnor och byttor tomma och veta man inte kunde bärga sig utan dessäs återifyllande, samt att allt man behövde finnas på marknaden, men det essentiellaste fattades mig, som var en liten bagatell, som kallas pengar. Det var ej nog, att jag då inte hade något åt folket stort, utan för att göra saken ännu mera rörande, så fattas det mig åt mina kreatur, som bestå av kor, hästar, svin och gäss. Enfin, allting sammanställde på den dagen för att chagrina mig. Men pappas¹ brev kom och det hade en önskelig verkan, ty på stunden blev jag nöjd och glad, och på köpet raisonerade jag med mig så gott jag kan över detta livets nöjen och desagremerter och kom på slutet överens med mig själv, att oftast är det vårt eget fel att vi äro mindre lyckliga ibland, ty man grubar sig och sörjer för saker, som inte alltid förtjäna det och åtminstone aldrig därigenom ändras» — — —.

Hon talar i samma brev om hur dyrt det är att sätta bo, »vartill jag hade allt vad grannlåtssaker hette, men att börja med fattas mig stolar till salen, sängar, sängkläder, hundradetals omistliga saker till köket etc., då jag kan för en ko få betala 30 plåtar, en tunna vete 13 plåtar, råg 10 och allt annat i proportion. Jag

¹ Med denna hälsning titulerar hon Sparre ofta.

10—272094. *Personhistorisk tidskrift* 1927.

är så stark hushållerska, så jag näns Gud hjälpe mig inte dricka en tår kaffe på e. m., då kan pappa själv finna, att jag inte slösar.» En annan gång skriver hon: »Några stenar utur mina saliga örhängen gå nu på 4 ben i fåhuset. Jag är så rik att hava 4 sköna kor.»

»Nu tillstundar», heter det den 4 oktober, »den härliga slakttiden, då tänker jag, att jag får göra nog. Gud give jag vore så lycklig att hava hans höga nåd här, så skulle jag fågna honom med god korv.» Förut en gång hade hon skickat honom av sin »egen fabrik 2 à 3 pund vetemjöl, det kan vara till bakelsemjöl, om det duger därtill, som jag tänker och önskar.»

I slutet av oktober synes reparationen av boningshuset, som innehöll 10 ehuru ej stora rum, hava varit i det närmaste avslutad. Härom heter det: »Nu sitter jag och skriver i min nya sängkammare, som är rätt täckt, och så ligger herrn och frun nu tillsammans, som beskedligt folk ägnar och anstår; det är inte utan att detta bidrager mycket till mitt nöje, ty nu efter en tröttsam dag, så är det rätt hyggligt att få krypa till en man, som jag av hjärtat håller av och som är till min lycka sådan, så att jag inte kan annat, om jag inte vore en kanalje, än älska. Åter till mina rum, så har jag ett förmak utanför sängkammaren, och däruti står de gröna yllna stolarna och gröna nya gardinerna samt stora förgyllda bordet och alla mina estamper. Så kommer salen och åter ett litet förmak, som blir rätt täckt med blårandig lärft, som jag själv låtit väva och sitter på samma stolarna, som var med röda damastet, och blå gardiner av det ostindiska floret, nådig pappa var så nådig och gav mig. Och i farstun har jag en handkammare och så har jag hela våningen. Min husbonde kommer att få två rum i nedre våningen.»

Beträffande umgängeslivet i Linköping under hösten 1789 nämnes åtskilligt i Julies brev. Man kan taga för givet, vilket också någon gång antydes av henne, att en del av stadens fruar med en viss misstro skulle se den nya borgmästarinnans inträde i societeten. Men på grund av Sparres relationer med de förnämsta personer inom samhället och måhända även till följd av hennes personliga behag lyckades hon snart förskaffa sig en rätt god ställning. Ett förnämligt herrskap, som ganska snart tog henne under sitt beskydd, var presidenten Cederhielms på Sörby. Om dennes maka Lovisa Charlotta v. Saltza skriver Julie den 6 september: »Fru presidentskan ökar sin godhet mot mig alla dagar och tycks se mig med stort nöje, och jag börjar att uppriktigt

tycka om henne; hon är mycket älskvärd mot dem, som veta att uppföra sig *comme il faut*. Presidentskan och jag korrespondera starkt, men jag är ibland i ångest, ty hon skriver, så ingen konstmästare, nej inte själva *Cacalorum* en gång nästan kan taga rätt på vad hon slarvar ihop, men tankarna äro brav, fast orden alldeles likna kråkfötter.» Emellertid avled presidenten friherre Germund Cederhielm redan den 1 november 1789, och det vill förefalla, som om Sparre, vilken fikade efter ett rikt parti och rönt svårigheter med avseende å sina planer på fröken von Berchner, framkastat någon fundering på att gifta sig med änkan C. I ett brev från Julie den 16 november heter det nämligen: »Om presidentskan Cederhielm vore litet yngre till åren, så att det vore möjligt att tänka på henne såsom en fru, som kunde vara bra att ha, så skulle jag ändå avråda er från att tänka härpå, ty med alla sina goda egenskaper var hon allt annat än en god hustru till sin man. Jag har sett det själv flera gånger, och i trots av den tillgivenhet, jag känner för henne, kunde jag ej låta bli att beklaga den stäckars gubben, som var själva godheten. Jag är övertygad om att, ifall hon bleve hedrad med ett brev från er kära hand, skulle hon känna sig högst belåten och smickrad häröver, men jag vill er ej tillräckligt ont för att önska er svar härpå, ty ni skall aldrig kunna läsa det. Jag tror för resten, att om det vore vackert väder och jag mådde bra, skulle jag fara och besöka henne på landet, som jag lovat henne.»

Även av landshövdingen i länet, konteramiralen greve Fredrik Strömfelt och dennes hustru Sophia Lovisa Wachtmeister rönt borgmästarinnan stor vänlighet och gästfrihet. Härom skriver hon den 12 oktober: »I lördags var jag hos grevinnan Strömfelt, som nyss är inflyttad till staden. Hennes höga nåde var rätt fryntlig och artig; hon vinner mycket vid att bliva mera känd. Hennes första aboard är inte den behagligaste, men nu tycker jag, att hon är rätt söt.» Den 8 november heter det: »I dag ha vi ätit middag hos landshövdingens, och där var obeskrivligt mycket herrskaper. Fröken Sinclair¹ var där också. I morgon ska' vi för första gången hava amiralens hos oss och biskopens² samt gudnås mycket annat folk. Vad besväret vid detta tillfället angår, så har jag ändå det med glädje för grevinnan Strömfelt, för hon är förbölt söt mot mig och visar mig vid alla tillfällen mycken grace. Det är etonnant, att alla, både de högsta och de allra lägsta, så visa de mig

¹ Christina Charlotta S. på Lambohov, sedan gift med Carl Svante Montgomery.

² Jakob Lindblom, sedan ärkebiskop.

var och en i sin mån vänskap och godhet, men så mycket bortskämd har jag väl blivit, så om jag vore i Stockholm, vore mig omöjligt att krypa för en hop medelmåttigt folk, som visst tror sig mycket bättre än jag. Först jag kom hit, så var jag nödsakad att vara mycket ute för att göra uppvaktningar och betala visiter, också hade jag då dem, som hade god ansats att förtala mig, varibland var en av mina grannfruar, en domprostinna heter Älf; hon är biskop Filenius' dotter, men ifrån att vara så lagom min vän då, så är ingen artigare och beskedligare än hon nu. Och nu, sedan jag sitter mycket hemma och arbetar och spinner, så är jag bliven en Guds ängel.»

Bland övrigt förnämt umgänge vid denna tid omnämner hon överste Leijonhielm på Gerstorp, som varit deras middagsgäst, major Sticht, g. m. en von Lingen, och lagman Morats. Inom mera borgerliga kretsar är det en familj Schenling, med vilken hon är mycket tillsammans, och borgmästarinnan Iggström i Norrköping kallar henne för kusin.

En gång berättar hon, att hon skall bort på ett bröllop på landet. »När jag får stuva upp en gammal svart hatt, så tänker jag, att jag skall charmera alla våra aimabla campagnarder och till och med bornerar inte min ambition vid att förtjusa de ovan nämnda, utan sträcker min behagsjuka sig ända till bönderna, om lyckan fogar så att där är några.»

Sparre, som förmodligen varit rädd för att det ej skulle gå ihop med ekonomien för familjen Björckegren, har tydligen skrivit några förmanande ord till den unga frun, varpå hon svarar: »Ni tror, min käre vän, att jag slår på stort, då jag har främmande, men jag försäkrar er om motsatsen. Allt vad jag önskar är att ha få men goda rätter, bordet väl arrangerat och mycken uppmärksamhet mot mina gäster, se där allt.» Den 7 december skriver hon: »Jag hade det nöjet att göra Björckegren en surpris i går på hans namnsdag, som bestod däruti, att jag bjudit på en frugal måltid de karlar, med vilka han mest och helst umgås, och detta hade jag gjort så slugt, så han hade ingen idé därom, förrn alla steg in på en gång. Han vart bra flat men syntes tillika rätt sensibel åt min attention. Ibland andra roligheter hade en lektor, som heter Harlingson¹, skapat ihop en liten vers, som var rätt täck och sjöngs med mycken glädje av hans och som jag tror mina vänner, och jag ackompanjerade med hostande och snytande. Kalaset var ej kännbart utom för min öltunna, som de goda her-

¹ Samuel Gustaf H.

arne hedrade med mycken approbation, i det de drack ur några och 30 buteljer.»

Även i Linköping hade man naturligen kännning av de oroliga politiska förhållandena detta år. Den 16 november kan Julie meddela: »Här äro några förryckta hjärnor i staden, som behaga roa sig med små artigheter av flera slag, och däribland var skampålen tvenne gånger ett verktyg för deras ro. Det är sant, att de spikade upp en lista på pålen, som lydde så här: Förteckning på Linköpings svenska ryssar: Överste Gerten, baron v. Lingen, major Sticht, assessor Sparschuch, lektor Wimmermark, lektor Harlingsson, lagman Morath, rådman Homstedt, fru Adler och på slutet en månglerska, och detta var för sista gången något kommer på den pålen, ty följande dagen lät Björckegren taga ned honom.» I samma brev berättar hon: »Vad biskopinnan angår, så är hon väl litet raker och narraktig nog, åtminstone sparar hon andra mödan att tala mycket, ty hon slamrar jämt själv. Jag vet inte vad hennes mans allmänna förakt gjort för verkan på henne, men nu har di satt epåletter på sina drängars bägge axlar, kanske di tror, att livréet skall skaffa dem bättre accueil hos adeln, än la cronique scandaleuse förmäler att de skulle hava fått vid Ljung.»¹ Av de under det pågående kriget tillfångatagna ryska officerare blevo en del förda till Linköping, där de tydligen åtnjoto en vida humanare behandling, än den som i allmänhet kom deras vederlikar till del under senaste världskriget. Härom skriver Julie den 3 december: »ryska officerarne väntas i dag», och några dagar därefter: »Björckegren, fattig pojke, har fått mycket att göra med ryssarna. Jag har haft besök av en liten stygger löjtnant av dem, som kunde litet eller intet fransyska. De lär i dag äta hos landsherrn. B. är ock bjuden.»

»Gud nåde mig arma flicka», klagar hon i ett annat brev, »som får lov att giva ryssarna mat nu snart, emedan alla andra, både präster och proselyter, gör det. I går gjorde 4 stycken mig den äran att hälsa på. Jag tycker de se stygga ut, kapten Gross är den ende som går an».

Den 17 december heter det: »I går hade jag ryssarna till middagen, och det besväret är inte väl förbi, förr än ett annat tar vid. I dag måtte jag taga emot prästen, som skall hålla husförhör, och då är man nödsakad att hava honom och hustrun hans till middag.»

¹ Tillhörigt greve F. A. v. Fersen. Biskop Lindblom hade vid riksdagen detta år å ståndets vägnar undertecknat säkerhetsakten.

I februari påföljande året kan hon »notificera ett parti mellan ryske kaptenen Gross och ärliga pigan N. N.» »Det är alldeles visst», tillägger hon, »att kapten Gross i vittnens närvaro och t. o. m. skriftligen förlovat sig en riktig piga, och denna händelse är nu ett artigt ämne för konversation i den stora staden Linköping.»

Julie klagar i flera av sina brev över sjuklighet. Liksom system Charlotte torde hon ej haft någon vidare god hälsa, och båda avled också vid rätt unga år. »Jag mår som en stackare», skriver hon den 2 november, »ty jag lär hava förkylt mig, då jag hela dagen vistades i köket med min korv och palt. Jag har ändå varit snäll, ty kl. 6 satt jag vid min spinnrock, och spinner jag ett präktigt garn av det delikata linet. Jag spinner, smågnolar och tänker på pappa». Några dagar senare heter det: »Men nu är jag verkligen bra sjuk och vart litet förskräckt i morgons, då vid en viss operation jag blev varse, att mest hela kroppen var full av bruna fläckar, så jag kan säga som grevinnan Agneta, att jag är marmorerad. För övrigt har jag en elak bröstvärk.» På Sparres förmaningar svarar hon: »Jag skall visst lyda pappas befallning att dricka mycket rafraichissanta saker, jag drack hela dagen i går isopsthé med honung och cremortartari och kallt vatten.» — »Jag har lytt Hans nåds befallning och förtrott min skrala lekamen i farbror Stapelmohrs händer.» Denne, en farbror till den bekanta fru Schröderheim, ägnade henne en öm omvårdnad, som medförde, att hon snart kände sig bättre. »Farbror besöker mig alla dagar», skriver hon efter en månad. »Det är synd att den hedersmannen ej är lycklig på gamla dagar; han har fordom varit rätt förmögen, men äger nu intet.» Efter ett av läkarens besök skriver hon: »Gubben Stapelmohr har gjort all sin flit med mig, och till tack för detta gjorde jag gubben till viljes och tog en bindmössa på mig en dag, då jag väntade honom. Han tyckte så mycket om mig i denna ajustement, så gubbens versåder livades, och så skrev han medföljande vers¹ till min och mössans ära. Vad tycks om en 80-års mans snille och stil? Gud vet hur det är fatt, men alltid kommer gubbar och jag väl överens.» Vid ett tillfälle hade hon visat Sparres brev för Stapelmohr, som då sade: »O, det är den förnämste herre vi hava såväl i fråga om hjärta som huvud, han är enastående etc.»

Om sin man borgmästaren talar hon ej så mycket i sina brev,

¹ Finnes ej bevarad.

men då hon nämner honom, sker det på ett vänligt sätt. Sålunda skriver hon den 17 december: »Jag bör ej förbigå att nämna, att Björckegren har varit för obeskrivligt god emot mig under min sjukdom. Han är väl den bästa man, som, då inte Excellensen är gift, finns i världen. Han är aldrig ute någon afton utan är jämt hemma och jollar med mig. Jag håller mycket mer av honom nu än i början, jag tror att ju längre vi är gifta, ju bättre blir han, åtminstone har det gått så hittilldags.» Vid ett tillfälle yttrar hon sig mera skämtsamt: »Nu kommer min herre och förman in och ber mig lägga honom för Excellensens fötter, men det gör jag ej, ty då fick jag aldrig upp den tjocka lunsen igen.»

Hon ber Sparre skaffa 6 alnar grått kläde till en surtut, som hon ämnar förära sin man till julkapp. »I sanning skäms jag icke för honom med den trasan, som han jämt går med, då han inte är klädd.» På själva julaftonen uppvaktar hon sin välgörare med ett brev, där det bl. a. heter: »Min Gud vad tiggare, och huru jag fått ut med bröd, ljus och pengar, det var onaturligt! I morgon ska vi äta middag hos landshövdingens, det är ju allt för graciöst.» Hon slutar med följande ursäkt: »Om detta är oredigt, är inte underligt, ty jag har stått och blandat brännvin hela förmiddagen.»

Sparre överraskade emellertid Björckegrens med en julgåva, som bragte det unga paret i verklig hänryckning. Han hade nämligen lyckats utverka, att borgmästaren i Linköping hugnades med assessors namn, heder och värdighet, vilken titel vid denna tid emellanåt tilldelades innehavare av borgmästarämbete. I ett brev av den 28 december ger Julie uttryck åt sina känslor härvid.

»Än grät jag hjärtligen av tacksamhet, än skrattade jag åt de högfärdiga lektorskorna, åter grät jag i glädje över det gudomliga slutet av H. E. mer än kärkomna brev, som var *att leva och dö din trogne ömme vän och pappa*». Hon gläder sig över att »bli upphöjd över en hop högfärdiga, som nu visst får kolik av harm över att jag på en begravning eller dylikt tillfälle skall komma att sitta över dem. Men var söt och nådig och tro ej att jag äger minsta gnista av högfärd, nej jag är inte nog dåraktig för att tro att ett pappers ägande av det eller det innehållet kan göra mig bättre eller sämre, tvärtom är jag fullkomligen övertygad om sanningen av att ingenting annat än ens egen conduite kan förskaffa oss folks aktning; men det gör mig icke dess mindre nöje och glädje allt det som bidrager till Björckegrens tillfredsställelse. Han var för roligt att se, hur han tackade mig därför och huru

innerligt nöjd han var; och inte mindre glädje lyste hos de församlade släktingarna, som alla älska honom, och däribland först min goda och beskedliga svärmor.»

På nyåret 1790 klagar Julie över »visiterna, som de är alldeles galna med här». Emellertid har hon med tanke härpå och på de många barnsöl och begravningar, hon nödgas bevista, köpt sig en vagn, »inte så nymodig, ty den är på brankarder, kan snarare kallas desobligeance än coupé, ty den är väl smal för 2:ne i bredd, när man är klädd. Den är ljusblå målad med förgyllda lister». Hon har besök av sin bror fänrik Christofer,² som »roar sig som en prins här, ty emedan här är en gruvlig brist på ungarlar (utom studenter och djäknar), så äro flickorna artiga mot honom, och han är ingen kostföraktare heller».

Det måtte ha varit en högst ovanlig vinter 1790. Det heter nämligen i brev av den 14 januari: »Nu har vi mest sommar här, åtminstone vår, och till bevis därpå skickar jag en liten kvist, nyss avbruten utur vår trädgård; det är på många ställen som äpple- och körsbärsträd står i blomma, men uti vår trädgård är alla träden färdiga att spricka ut, och somliga har så stora löv som medföljande. Jag har åtminstone aldrig överlevat en dylik vinter.»

Systemen Charlotte Ekerman avled i Stockholm under senare hälften av samma månad, något som på grund av hennes föregående sjuklighet icke kom alldeles oväntat. Den 28, då Julie på Carldagen uppvaktar Sparre med brev, utbrister hon melankoliskt: »Jag kan ej vara annat än bedrövad i dag, då jag kommer ihåg i dag tre år sedan, då salig Charlotte och jag hade den hedern att fira en för oss bägge kär dag, som excellensens namnsdag, då jag för första och sista gången var comédienne. Utan att vara det så passerade jag den kvällen därför. Nu är det förbi, och vår dåvarande huvudaktris har spelat ut sin roll på världsteatern. Jag undrar när subrettens tur kommer, men ske Guds vilja, så är jag nöjd när det sker.»

Hon trodde först, att hon skulle få ärva något efter systemen, som ägt ett ganska vackert bo, och i så fall hade hon hoppats få resa upp till Stockholm, men då arvet torkade in, ansåg hon sig ej hava råd att företaga färden. Hon ber emellertid Sparre laga så, att hon av systemens kvarlåtenskap kan bekomma »den fattiga snusdosan med mitt namn och hår samt en kristallukt-

² Fänrik vid amiralitetet, död såsom sådan 1802.

flaska, som Charlotte ständigt brukat bära på sig». Sparre var nog vänlig att uppfylla dessa hennes önskningar.

Sorgen efter systemen hindrade likväl ej Julie från att deltaga i societetens nöjen. Den 7 februari var hon sålunda på bal hos landshövdingens, där det berättades »att pappa är kär, fasligt kär. Gissa i vem, jo i en fröken Linderstedt, hovrättsrådets dotter, och H. E. har offererat fadren att hederligt entretena henne. Hennes pappa tog emot tillbudet med en obeskrivlig glädje, men fröken hade så litet förstånd att refusera den nåden. Vad tycks om novellen? Är den inte kvick? Detta fick jag veta av en baron Boye, som är kavalier hos kronprinsen. Landsherrn och jag, som voro de enda, som fick del av denna viktiga nyhet, skrattade däråt så våra munnar stodo i fara att gå utur led.» Den 15 i samma månad skriver hon åter: »I fredags var jag hos överste Leijonhielm på Gerstorp, varest de frågade obeskrivligt mycket efter Excellensen. I lördags var jag på Lambohov hos fröken Sinclair för första gången, och i går var hon så god och betalte mig visiten. Nu är presidentskan Cederhielm inkommen till stan, och jag har redan gjort henne min cour, hon tycks alltid hysa samma godhet för mig, som är något rart, då gummans humör råkar vara litet variabelt. De roa sig med dans här, som de vore förryckta, det är inte annat än baler i var vecka. Vilken skada att inte dans roar mig, ty annars kunde jag hava bra roligt. Men nu leds jag i det stället på dylika gillen, ifall jag inte har ett whistparti.»

»Nytt vankas här för momenten inte annat än att det överallt och beständigt talas om grevinnan Lantingshausens förvisning,¹ och Liljensparre² får alltid sin epitet. Vål för honom att han inte hukar(?) var gång de talar om honom, N. B. till dess nackdel, ty om han det gjorde, så vore han längesedan i andra världen och kunde således inte mera få njuta sällheten av att förvisa folk samt dylika kommissioner, som allmänheten tror vara en läcker föda för hans ädelmodiga själ.»

Man märker någon gång av uttrycken i hennes brev, att hon saknar huvudstaden och dess nöjen. Sålunda utbrister hon en gång: »Vad det skulle smaka väl att få bevista ett spektakel», och den 18 februari skriver hon: »Jag har aldrig varit så avundsjuk som i dag på ett helt sällskap av våra stadsbor, som resa åt Stockholm, varibland är en assessor Sparschuch med sin dotter, som är just en charmant unge i allas ögon och min stora favorit.

¹ Menas förbud att visa sig vid hovet.

² Nils Henrik L., polismästare i Stockholm.

Överste Modée,¹ som Ers Excellens väl känner, är den som haft mig att skriva så bitti, emedan han äntligen vill hava den äran att lämna pappa brevet. Var söt och nådig och var mycket god mot honom, ty han har visat oss mycken hövlighet och är verkligen den artigaste karlen vi ha i denna reputerliga staden. Skall någon vara artig mot fruntimmer (som dock sällan händer här), så skall det vara överste Modée. Vad vi stackars folk från landet sätta mycket värde på är att bli ofta bjudna, och därför hoppas jag att Excellensen, som alltid är nådig mot sin flicka, att han även är söt och visar Modé den gracen, efter Modé alltid är förbult hövlig mot pappas barn.» — »Vad tycks om mig fattig f-n som i morgon, då här är rådspredikan, skall hava alla perukerna, oh! rådmännen och de äldsta av borgerskapet vill säga, här till middagen. — — — Det kommer en raptus åt mig ibland, just som en feber, att jag nödvändigt vill åt Stockholm, men då jag har puttrat för mig själv en stund och jag ser, att det inte hjälper, utan jag sitter ändå kvar på samma ställe, så slutar jag knota, börjar åter på att spinna, och så går dagen bort, och när klockan är halv 10 eller högst 10, så bums i säng.»

Mellan den 18 februari och 13 december 1790 finnas inga brev bevarade från Julie. Sparres hälsotillstånd var under detta och följande år ofta dåligt — han måste underkasta sig trenne plågsamma operationer för sten — varför korrespondensen måhända av denna anledning måst inskränkas. Möjligt är ju också, att borgmästarinnan härunder fått sin önskan uppfylld att få avlägga något besök i Stockholm för att få träffa sin välgörare, ehuru ej någon antydan härom finnes i breven. Det säkra är, att hon själv under sommaren 1790 i Linköping mottog ett besök av vännen Sergel, varom hon nämner i mars 1791: »Vad tycker pappa om en så ny hushållerska, som jag är, ändå har så gott öl, så jag i denna månaden skall brygga och skicka upp till Sergel enligt mitt löfte, då han var hos oss i somras, ehuru jag allt sedan aldrig hört av honom det minsta, fast han lovade att vara artig. Men det tillhör oss stackars lantbor att vara höflig och prevenant mot de förnäma Stockholmsborna, som anse oss för stoft.» Till andra av Sparres umgängesvännar, »mina contubernaler», som hon benämner dem, ber hon ibland om sin hälsning, såsom till Hochschild,² »som det skulle roa mig att få se», Askegren,³ »han är visst en beskedlig

¹ Carl Wilhelm Modée, sedan amiral.

² R. F. H., magistratssekreterare.

³ Isak A., krigsråd, adl. Edelcrona.

karl men litet mindre rolig än den förre», samt Hallmännerna.¹ Bland sina kvinnliga bekanta nämner hon i ett brev av den 7 mars 1791 m:lle Hagman, där det heter, att hon »är så artig att hon låter göra skor åt mig och korresponderar med mig i detta viktiga ämne. På den tiden de (m:lle H., och en fru Halldén) kunde se mig, tålde de mig inte, och nu äro de samma personerna hjärtans artiga och angenäma».

I ett brev av den 13 december 1790 återkommer Julie till umgängeslivet i Linköping. »I synnerhet glädjer jag mig av grevinnan Strömfelt, som är så obeskrivligt gracieuse mot mig, så det ofta, då jag besinnar min ovärdighet, förundrar mig över både grevinnans och amiralens ynnest. Ett prov av hennes välvilja par exemple, att fast vi ingen gång haft dem hos oss i höst, så ha vi ändå varit bjudna dit visst 4 à 5 gånger och mest alltid, då de haft utvald societet och ingen av småfolk mer än vi. Som i går middag var vi åter där och fann ingen rätt och slätt fru mer än Pappas underdåniga tjänarinna, utan var det bara la haute volée, och var det grevinnan Adelsvärd,² som jag redan lärt känna på sista assembléen, som i synnerhet gjorde mig plaisir att få göra närmare connaissance med och som var allt för obligeante emot mig». Julie utbreder sig i lovord över sin välgörare, »som varken sparat kostnad eller möda för att dana mig, så jag på visst sätt kan vara värdig att njuta hederligt folks bienveillance, i det jag aldrig en minut glömmer den vördnad jag bör visa den som är över mig i stånd och förtjänster, men så aldrig är krypande och låg, som jag funnit vara lika förnedrande som att vara impertinante.» Sedan berättar hon: »I denna veckan skall vi ha landsherrns och bispens, och det är konst vid mina små rum, ty jag får ej taga mer än 2 à 3 hus, förn det gör 20 personer. Det låter tokigt nog, att jag skall ha de herrskaperna, och så säga, att jag därtill slaktat en oxe, men efter jag ändå skulle göra det, så var det gott först som sist.»

Breven från 1791 röra sig mest om hennes bekymmer med anledning av Sparres sjukdom, som tog en allt svårare vändning. Han kan nu ej personligen besvara hennes brev, utan får hon underrättelser från honom genom »lille sekter Dellvik». »Direktör Theels³ lyckade operation» tyckes dock ingiva något hopp om en förbättring av den sjukes tillstånd.

¹ J. G., livmedikus, och C. I., skald.

² Eva Helena A., f. von Fersen.

³ Överdirektören vid kirurgien i riket Daniel Theel.

Julies sista brev är av den 13 juni 1791. Hon tackar däri för de apelsiner, Sparre varit god skicka henne med överste König. »Pappa må tro, att han var något stor över sin kommission, han kom, när vi satt vid bordet om middagen, och blev sedan hos oss hela den dagen och t. o. m. natten. Det är en god och beskedlig gubbe.»

Den 28 i samma månad avled överståthållaren friherre Carl Sparre, och bland dem som uppriktigt sörjde den förtjänte mannen var helt visst borgmästarinnan i Linköping. Paret Björckegrens ekonomiska ställning torde hava avsevärt försämrats genom detta dödsfall, ty det framgår tydligt av korrespondensen, att Sparre förbundit sig att lämna dessa sina skyddslingar ett årligt penningetillskott. Måhända har denna omständighet bidragit till att det till synes att börja med så lyckliga ehuru barnlösa äktenskapet sedan efter några år upplöstes.

Ett brev från lektor Harlingson i Linköping den 10 dec. 1800 till C. C. Gjörwell lämnar någon upplysning om förhållandet. Häruti heter det nämligen: »Catherine Julie Eckerman hade både snille och vitterhet. Gift med en vacker ung Björckegren, som hans excellens (Sparre) gjorde till borgmästare härstädes, flyttade hon hit. Men det unga paret härdade ej länge ut med identiteten i det allvarsamma äktenskapet — enfin de kommo överens att för åtaget brott å mannens sida både legaliter och consistorialiter skiljas för ett par år sedan. Krämpor och chagrin stulo livet av henne.» Harlingson tillägger, att det anförda förklarar, varför Julie Ekerman vid notifikationen om hennes död bar endast sitt eget, men icke mannens namn. Denna annons har väl ej kunnat återfinnas i tidningarna från denna tid, men dylika tillkännagivanden hade ju då vanligen en annan form.

Släkten Malmborg.

Av **Boo von Malmborg.**

Släkten Malmborg anses härstamma från en gammal bergsmanssläkt i Dalarna. Den genealogiske samlaren af Klercker har härom antecknat på en stamtavla över ätten af Malmborg¹ — som på hans tid ansågs härstamma från denna — att släkten Malmborg var av adlig stam samt brukade samma vapen, som den nu adlade bibehållit.

Huruvida detta är riktigt eller ej, torde nu icke med säkerhet kunna avgöras. Uppgiften om vapenbilden förefaller dock högst osannolik. Bakom uppgiften om att släkten skulle varit av adlig stam kanske ligger något minne om bergsmannafrälse.

Släktens två äldsta kända medlemmar, bröderna Nils Malmberg och Bengt Malmberg-Malmborg, voro båda bosatta i Sala. Huruvida deras fader även bott där torde vara osagt, men omöjligt är det ej. De båda bröderna ägde var sin halva gruvtomt i Sala;² måhända kan densamma hava varit ett arv från fadern. Ett antagande, att de härstammat från Sala, motsäges dock i någon mån därav, att i Västmanland-Dala nations matrikel icke återfinnes någon, som synes kunna vara identisk med Bengt, ehuru det torde vara sannolikt, att denne varit student i Uppsala, allra helst som han blev gift med en framstående uppsalaprofessors dotter.

Olika hypoteser om släktens ursprung ha framkastats, men ingen av dem har ännu kunnat bevisas. En är, att släkten Malmberg skulle vara av samma stam som den släkt Malmberg, varav en medlem, Pehr Malmberg, adlats Palmcreutz och en annan medlem var Karl XII:s kände överhovpredikant, biskop Petrus Malmberg i Västerås.³ Båda dessa släkter buro samtidigt namnet Malm-

¹ Klerckerska samlingen (KB).

² Nils Malmbergs i Sala bouppt. 1695 och protokoll angående arvstvist mellan borgmästarinnan Remmer och guldsmeden Löfman 1723 (ULA).

³ I riddarhusgenealogierna uppgivas biskop Petrus Malmberg (f. 1653) och generalkrigskommissarien Pehr Malmberg-Palmcreutz (f. 1672) vara halvbröder. Detta torde knappast vara riktigt; om den senare, som det uppgives, var son till frälsfogden Per Bengtsson Flygell kan han åtminstone ej på faderns sida vara halvbröder till Petrus, vilken enl. Södermanlands nationsmatrikel (UUB) hette Petrus *Nicolai* Malmberg. Mot det uppgivna brödraskapet talar väl också de lika förnamnen.

berg och båda ändrade detta 1720, den ena till Palmcreutz och den andra till Malmberg; Pehr förändrade sitt vid introduktionen och Bengt nämnes just samma år för första (och enda) gången i Sala husförhörsbok med namnet Malmberg.¹ Släkterna brukade vidare samma förnamn (Bengt, Petrus och Pehr), och slutligen stod en Palmcreutz 1737 fadder till en Malmberg.²

En annan hypotes är, att släkten skulle härstamma från en i övrigt okänd studerande vid Uppsala universitet, Benedictus Olai Wingåkeriensis (»Malmbergius scriptus in Matricula Academica».)³ Denna hypotes har framförts, emedan liknande namn senare uppdykt i släkten.⁴ Men inte ens detta skäl finnes för att en gruvingenjör vid Falu kopparverk, Abraham Abrahamsson, skulle vara släktens stamfader, som det, »enl. tradition», uppgives i Bergström-Wrangels ättartavlor.⁵ Då jag aldrig tidigare funnit denna tradition återgiven och den icke heller nu är känd i släkten, torde man nog vara berättigad antaga, att traditionens orsak ligger i senare tidens sammanblandning (eller sammanbindningsförsök) mellan denna släkt Malmberg och skånesläkten (af) Malmberg. Abraham är nämligen ett vanligt namn i den senare släkten.

I Aspeboda socken i Dalarna skall det hava funnits en tradition, som förmäler att ätten (von) Malmberg skulle härstamma därifrån.⁶ Före kyrkans restaurering skall även en gravsten med namnet Malmberg ha funnits i denna.⁷ I Aspeboda äldre kyrkoböcker⁸ har jag dock icke kunnat återfinna detta namn. Sannolikt rör denna tradition, om den har någon grund,⁹ icke släkten (von) Malmberg utan en på 1600-talets slut i Falun bosatt prästsläkt Malmberg, varav några medlemmar ändrade namnet till Malmberg.¹⁰

Släkten Malmberg har för icke länge sedan behandlats av O.

¹ Hans söner hade dock tidigare anlagt namnet Malmberg.

² Maria förs. i Stockholm dopbok.

³ Södermanlands nationsmatrikel (UUB).

⁴ Benedictus (Bengt) var ett vanligt namn i släkten Malmberg. Jämf. även Bengt Olof (tab. IV).

⁵ I inledningen till ätten af Malmberg.

⁶ Denna tradition har för några år sedan återgivits i en Falutidning.

⁷ Meddelat av herr Pehr Hedman i brev till lektor Emil Herlenius i Falun. — Till lektor Herlenius står jag i stor tacksamhetsskuld för värdefull hjälp och ständigt visat intresse för forskningarna om släkten Malmberg.

⁸ I ULA.

⁹ Denna tradition är numera ej känd i orten, enl. meddelande från nuv. kyrkoherden.

¹⁰ Om denna släkt Malmberg, se Munktells herdaminne. Mathias Malmberg kallas ofta Malmberg i kyrkböckerna (i Falu kyrkoarkiv). Hans son Jonas Mathiæ kallas alltid Malmberg i Västerås Gymnasiealbum, där han återfinnes åren 1703—05.

Fr. Strokirk i ett arbete, benämnt: Adelige ätterna von Malmberg n:o 2337 och Malmberg n:o 2318 (Gefle 1924). Men då de där lämnade uppgifterna om släktens äldre led och ofrälse grenar äro knapphändigt och delvis felaktigt behandlade, torde ett offentliggörande av senare forskningars resultat i dessa delar kunna anses hava sitt berättigande. I fråga om de adliga ätterna hänvisas däremot här till kapten Strokirks bok, vars uppgifter på detta bokens egentliga område både äro utförliga och tillförlitliga. I samma arbete finnas ock porträtt av några av släkten Malmborgs medlemmar. Till komplettering därav återgivas här även ett par senare påträffade porträtt.

Tabell I.

N. N.

Söner:¹

Nils Malmberg, död 1694, kamrer i Sala, se tab. II.

Bengt Malmberg-Malmberg, död 1729, kamrer och rådman i Sala, se tab. III.

Tabell II.

Nils Malmberg [son till N. N., tab. I], död 1694. Kamrer i Sala. Gift med *Catharina Magdalena Wulff*, som ännu levde 1723.¹ Hon blev på 1690-talet omgift med borgmästaren i Västerås *Johan Remmer*, född på 1650-talet, död 1710, i hans tredje gifte.²

Dotter:

Magdalena Christina Malmberg, var 1695, då faderns bouppteckning gjordes, helt ung, död barnlös ²³/₈ 1723.³ Gift med guldsmiden *Johan Löfman*.

Tabell III.

*Bengt Malmberg-Malmberg*⁴ [son till N. N., tab. I], död ²¹/₄ 1729.⁵ Han var 1695 i Sala, tillika med *Johan Remmer*, ombud för sin svägerska då broderns bouppteckning förrättades. Sedan

¹ Domstolsprotokoll ang. tvist mellan borgmästarinnan Remmer och hennes måg, guldsmiden Löfman, dat. Sala den 4 sept. 1723. Protokollet är inbundet bland bouppt. för Sala stad (ULA). — Nils Malmbergs i Sala bouppteckning den 30 okt. 1695 (ULA). — Ur bouppteckningen framgår även, att Nils Malmberg ej hade andra barn än Magdalena.

² Se Elgenstierna: Köpings stads tjänstemän, Sthlm 1907.

³ Bouppt. förrättad i Sala 1723 (ULA).

⁴ Kallas 1720 i Sala husförhörskbok för första och enda gången Malmberg. I en namnteckning från 1728 skrev han sig Malmberg.

⁵ Almquist: Bergskollegium och bergslagsstaterna 1637—1857.

skall han ha varit [tull-¹]inspektor i Uppland.² Enligt bergskollegiets brev $\frac{4}{1}$ 1714 skulle han antagits till bokhållare vid Salberget, men fick först $\frac{28}{2}$ 1715 fullmakt. Kamrer vid Sala silverbergslag³ och rådman i Sala.⁴

Gift med *Catharina Pehrsson Hoffvenius*, död änka, dotter till professorn vid Uppsala universitet med. d:r Petrus Hoffvenius, »den svenska medicinens fader och grundläggare», och Anna Jacobsdotter Lenander.⁵

Barn:

Jonas (I) Malmberg,⁶ f. sannolikt omkring 1690, död 1756, sekreterare m. m., se tab. IV.

Bengt Malmberg,⁷ student i Uppsala 1717, liksom bröderna vid Västmanland-Dala nation. Han synes avlidit i Sala (»obiit Sahla montanus»).

Petrus Malmberg,⁸ död 1739, student i Uppsala 1723, kanslist vid generaltullarrendesocieteten i Stockholm,⁹ vilken befattning han synes innehaft redan 1733.¹⁰

Anna Stina.⁸ Hon återfinnes i 1720 års husförhörlängd för Sala stad, men försvinner sedan. I stället står i längden för år 1724 efter Bengt Malmberg-Malmberg: »son, borgmästaren *Hornman*». Vad härmed menas, är ej så lätt att säga. Sannolikt var

¹ Gahns saml. om Dalasläkter (UUB).

² Vid »Vågaren» (Hülpherska saml. i Västerås lärov.-bibl. Godhetsfullt meddelat av Doktor V. Molér).

³ Schultzes matrikel över bergsstaten (RA) och Almquist, a. a. Redan 1717 kallas han kamrer i sonen Jonas avhandling *De Pictura*.

⁴ Anteckningar ang. borgmästare och rådmän i Sala (ULA).

⁵ Se Gahns saml. om Dalasläkter (UUB) — Professor Hoffvenius (se Nord. Familjebok m. m.), f. 1630, död 1682, var son till fältprosten och kyrkoherden i Björklinge (Uppsala ärkestift) Erik Hoffvenius och Ebba Larsdotter. — Anna Lenander var dotter till prosten Jacob Baltzarus i Börstil och Margaretha Lenæa, ärkebiskop Johannes Lenæus systerdotter. Professor Hoffvenius erhöi i sitt gifte 8 barn, varav 5 överlevde honom. Dessa 5 voro: En son, regementspräst vid gardet, och fyra döttrar, Catharina, g. m. kamreraren Bengt Malmberg-Malmberg, Ebba, g. m. härads hövdingen Lars Söderhielm, Margaretha, g. m. superintendenten Israel Kolmodin samt den sköna Annica, ogift.

⁶ Att Jonas var son till Bengt uppgives på många ställen.

⁷ Att Bengt var son till Bengt Malmberg-Malmberg uppgives ingenstades direkt, men i Väst.-Dala nationsmatrikel från denna tid finnas inga andra med namnet Malmberg än denne Bengt, Jonas och Petrus. Matrikeln lämnar oss dock en upplysning om Bengt Malmberg, nämligen »obiit Sahla montanus», vilket gör det otvivelaktigt, att han verkligen var Bengt Malmberg-Malmbergs son.

⁸ Sala husförhörlängd (ULA).

⁹ »Canslist vid gen.tull.arr.soc. ad plures obiit 1739» (Väst.-Dala nationsmatrikel).

¹⁰ Kanslisten Petrus Malmberg stod då fadder åt sin brorson Bengt Olof (Maria förs. dopbok).

denne — rådmannen och borgmästaren Johan (?) Horneman,¹ f. 1697, död 1750 — måg till Bengt. Måhända bör uppgiften så förstås, att Horneman varit gift med Anna Stina, men att denna var bortrest eller död 1724.

*Catharina Malmberg.*² Levde ännu 1725 i föräldrahemmet.

Tabell IV.

Jonas (I) Malmberg [son till Bengt Malmberg-Malmberg, tab. III], f. sannolikt omkr. 1690,³ död i Stockholm 20/10 1756.⁴ Student i Uppsala 1704, där han bl. a. synes studerat de sköna konsterna, och uppgives varit »väl studerad».⁵ Hans studier resulterade 1717 i avhandlingen »de Pictura», vilken han tillägnade Nic. Tessin d. y., och som är av ett rätt stort intresse, då den torde vara en av våra första konsthistorier. Han hyllades samtidigt⁶ som »Noster redivivus Apelles». Denna jämförelse med Apelles har gjort, att man antagit, att han ägnat sig åt målar-konsten.⁷ Så är ock fallet; hans vackra porträtt av morfadern, prof. Hoffvenius, finnes ännu i behåll.⁸ Men jämförelsen med Apelles torde nog även gälla ett annat av dennes verksamhetsområden, nämligen konsthistorien.

Jonas Malmberg ägnade sig dock icke uteslutande åt sin konst, utan blev ämbetsman. Vi finna honom således 1723 som protokollist.⁹ S. å. föreslogs han till protokollist i den då tillsatta stora kommissionen, som skulle upphjälpa Falu gruva och bergslag ur dess förfall. För borgmästare Johan Hollenius, som å Stora Kopparbergs vägnar skulle avgiva yttrande om protokollistbefattningens tillsättande, var Jonas Malmberg obekant, men anhöll Hollenius, att den »som tjänlig är till protokolls hållande» måtte förordnas.¹⁰ Valet föll tydligen på Malmberg, ty 1724 finna vi honom som »notarie» ivrigt verksam i den Stora kommissionen.

¹ Släkten Horneman finnes behandlad i Gahns saml. om Dalasläkter, men fruarnas namn finnas tyvärr ej återgivna där. Se även Näsmark, Sala stad (Sala 1923), s. 110, och Almquist, a. a. — Horneman efterträdde Bengt Malmberg-Malmberg 1729 som bokhållare vid Salberget. Jonas (I) Malmberg innehade ett porträtt av bergmästaren Johan Horneman (Jonas Malmbergs bouppt. i Sthlms rådhusarkiv).

² Sala husförhållning (ULA).

³ Anrep uppgiver honom vara född 1710, Klercker 1702, men båda uppgifterna äro sannolikt felaktiga.

⁴ Jakobs förs. i Stockholm dödbok.

⁵ Gahn.

⁶ I verser till Domio Respondenti Dn Jonæ Malmberg. Finnes å avhandlingens sista sida.

⁷ Granberg: Bataljmålaren Lemke (i Nationalmusei årsbok 1924).

⁸ I Uppsala universitets ägo.

⁹ Klercker.

¹⁰ Stora Kopparbergs bergslags arkiv i Falun.

År 1732 utnämndes han till sekreterare vid Norra sjötullen i Stockholm.¹ 1739 omnämnes han som sekreterare vid Stora Sjö-tullen.² Vidare blev han sekreterare och fullmäktig i generaltull-arrendesocieteten. Anrep uppgiver honom som överdirektör för tullverket, men detta är felaktigt. Möjligen kan han någon tid tjänstgjort som sådan. Han tjänstgjorde även som sekreterare i reduktions- och likvidationskommissionen.³

Jonas Malmberg var ju en »väl studerad» man. Han utgav 1740 den första svenska översättningen av Jean Barclays *Argenis*,⁴ som han tillägnade drottning Ulrika Eleonora.

Jonas Malmberg arrenderade Stockeby i Danderyds socken utanför Stockholm. Han synes varit road av trädgårdsskötsel; så odlade han en sorts sockerärter, som importerats från Amerika och som uppgåvos vara »sötare än våra ordinarie och, om de rätt skötas, kunna mogna 2:e gånger om sommaren».⁵

I Stockholms rådhusarkiv finnas bouppteckningar efter Jonas Malmberg och hans två första fruar. Vid auktionen efter honom, som hölls på Regeringsgatan 96, den 4 april 1756, försåldes »alla-handa wacker lös egendom».⁶

Han var gift tre gånger: första gången med *Ingeborg Christina Retzell*, död 25/8 1747, dotter till sekreteraren vid Stora sjötullen i Stockholm Olof Retzell, f. 1671, död 1732 och Christina Valerius, f. 1679, levde ännu 1733;⁷ andra gången 1749 med *Christina Maria Roland*, död 18/2 1751, samt tredje gången 18/4 1752 med *Margaretha Charlotta De la Grange*, f. 18/4 1721, död 8/9 1782, dotter till kaptenen Erik Gustaf De la Grange, adl. ätten n:o 1245, och Sara Adlerfelt.

Barn:

i första giftet:

Bengt Olof, f. 1733 och (liksom de flesta helsyskonen) döpt i Maria församling i Stockholm 26/11 s. å., död ogift 19/8 1763 i Stockholm,⁸ antagen till volontär vid fortifikationen 21/3 1751, un-

¹ Väst.-Dala nationsarkiv.

² I Fredrik I:s privilegiebrev på Jonas Malmbergs bok *Argenis*.

³ Jonas Malmberg synes även varit sekreterare i andra verk i Sthlm (se Biografica i RA).

⁴ Till denna digra bok, »på vilken han lærer nedlagt mycken flit», erhöill han 1739 av Fredrik I »privilegium uppå merbemälte dess öfversättning af Barclaij *Argenis*, så att ingen på tio års tid må understå sig den samme att eftertrycka eller utifrån eftertryckt införa låta».

⁵ Dessa funnos efter Malmbergs död att köpa i kryddkrämaren Quasts bod för 2 dal. 8 öre kopmt skålp. Se notifikation i Posttidn. 12/4 1756.

⁶ Se notifikationer i Posttidn. 5/4 och 8/4 1756.

⁷ Då hon stod fadder åt sin dotterson Bengt Olof Malmberg.

⁸ Livgardets rullor och dödbok (Generalstabens arkiv).

derkonduktör utan lön där $\frac{8}{5}$ 1755,¹ mönsterskrivare vid livgardet 1757.

Catharina Charlotta, f. 1734, döpt $\frac{28}{12}$ s. å., död ogift $\frac{7}{5}$ 1806.²

Jonas (II) Malmborg, f. 1736, döpt $\frac{9}{5}$ s. å., död ogift $\frac{18}{12}$ 1762,³ inskriven i Stockholms nation vid Uppsala universitet $\frac{15}{6}$ 1751,⁴ kanslist vid generaltullantkontoret 1756, vice notarie där 1762.

Per Adolf, f. 1737, död 1797, överstelöjtnant och godsägare, se tab. V.

Anna Elisabeth, f. 1739 och döpt $\frac{18}{2}$ s. å., död ogift vid pass 1806 på Härkälä gård i Finland.⁵

Johan Gabriel, f. 1740, döpt $\frac{3}{6}$ s. å., död före 1748.⁶

Carl, f. 1743, döpt $\frac{15}{2}$ s. å.,⁷ död före 1748.⁸

Fredrik, f. 1745,⁸ död före 1748.⁹

i andra giftet:

Margaretha Maria, f. $\frac{18}{2}$ 1751, död $\frac{28}{2}$ s. å.⁹

i tredje giftet:

Erik Gustaf, f. 1753, död 1795, gruvfogde, se tab. VI.

Tabell V.

Per Adolf Malmborg [son till *Jonas (I) Malmborg*, tab. IV], f. i Stockholm 1737 och döpt i Maria församling $\frac{21}{6}$ s. å., död $\frac{4}{5}$ 1797 på sin gård Härkälä i Finland.

Han blev 1758 archeliemästare vid amiralitetet (d. v. s. underofficer vid örlogsflottans artilleristat); bevistade pommerska kriget från början till slut och blev därefter transporterad till arméns flotta som fänrik 1762, löjtnant 1771, kapten 1774 och major 1777 samt 1781 placerad som sekundmajor på arméns flottas Sveaborgskeskader, där han 1788 blev major. Under 1788—1790 års krig mot Ryssland deltog han i flera sammandrabbningar med fienden,

¹ Fortifikationens rullor (Fortifikationens arkiv).

² Hon testamenterade då Noors gård i Knivsta s:n till system *Anna Elisabeth* i Finland och 150 riksdaler till brorsonen *Fredrik*. (Post- o. inrikestidningar 7 juni 1806.)

³ Bouppteckningen (Sthlms rådhusarkiv).

⁴ Carlsson m. fl., Uppsala universitets matrikel.

⁵ Klerckerska saml. (KB).

⁶ Finnes ej upptagen i moderns bouppteckning.

⁷ Bland hans faddrar märkas riksrådet greve Lagerbergs grevinna och riksrådet greve Arved Posse.

⁸ Klerckerska saml. (KB). Klercker uppgiver även, att han varit anställd i kammarkollegium, liksom ock att brodern *Carl* varit engagerad i Svea Hovrätt!

⁹ Moderns bouppteckning.

bl. a. vid de båda Svensksundsslagen, och blesserades vid det sista av dessa. Han erhöll stora Svensksundsmedaljen i guld och befordrades till överstelöjtnant. R. S. O.

Den 19 maj 1794 erhöll han avsked från krigstjänsten, med pension, och inköpte s. å. av överstelöjtnanten Jacob Sahlswärd Härkälä och Salmis berustade säterier, båda i Wichtis socken i Finland. De båda granngårdarna synas gemensamt ha kallats Wichtis säteri.¹ Per Adolf Malmborg flyttade 1794 från Pojo till Härkälä, där han avled 1797.

Han gifte sig 1773 på Olsböle i Tenala socken i Finland med *Lovisa Fredrika Toll*, f. 1751, död ²¹/₄ 1806 på Salmis säteri, dotter till major Carl Fredrik Toll, finska adl. ätten n:o 150, f. 1718 i Turinsk i Sibirien, död 1784 på Olsböle, och hans första fru Anna Elisabeth Aminoff, f. 1713, död 1762 på Olsböle.

Barn:²

Carl Adolf, död vid 4 års ålder.

Anna Charlotta, död ung.

Per Gustaf, f. 1777, död 1828, kapten, *stamfader för gotländska grenen* (se nedan).

Johan Fredrik, adlad Malmborg, f. 1779, död 1817, kapten och kanalbyggare, *stamfader för adliga ätten von Malmborg n:o 2337* (se Svenska adelns ättartavlor och O. F. Strokirk: Adelige ätterna von Malmborg n:o 2337 och Malmborg n:o 2318).

Carl Adolf, f. 1780, död 1830, kapten och godsägare, *stamfader för finska grenen* (se nedan).

Fredrika Elisabeth, f. 1781, död 1861.

Ett barn, dödfött.

Lovisa Charlotta, f. 1785, död 1836.

Jonas (III), f. 1787, död 1847, major och postmästare, *stamfader för den norrländska grenen* (se nedan).

Sofia, f. 1788, död 1819.

Christina, f. 1790, död s. å.

August, f. 1791, död s. å.

Johan Axel, f. 1792, död 1808.

Johanna Catharina, f. 1792, död 1834.

Otto August, adlad Malmborg, f. 1795, död 1864, generallöjt-

¹ Efter P. A. Malmborgs död såldes Härkälä 1802 till en kapten Klingstedt, men Salmis (på finska: Salmi) stannade ännu någon tid i släkten Malmborgs ägo, då P. A. Malmborgs son Carl Adolf 1797 inköpte detsamma.

² Dessa äro här upptagna i den ordning som Klercker angivit, vilken torde vara den riktiga, då Klerckers sagesman var den yngste av dem, general O. A. Malmborg.

nant och godsägare, *stamfader för adliga ätten Malmberg n:o 2318* (se Svenska adelns ättartavlor och O. F. Strokirk: *Adeliga ätterna von Malmberg n:o 2337* och *Malmberg n:o 2318*).

Tabell VI.

Erik Gustaf Malmberg [son till Jonas (I) Malmberg, tab. IV], f. $12\frac{1}{2}$ 1753 i Stockholm, död $5\frac{1}{10}$ 1795 vid Persberget («mördad och efter 6 wickors förlopp igenfunnen i en grufva»),¹ gruvfogde vid Persberget i Värmland.

Gift $20\frac{9}{10}$ 1784 i Nordmarks socken med *Greta Lisa Petrén*, f. $10\frac{1}{2}$ 1760 vid Motjärnshyttan i Nordmark, död 18.., dotter till bruksdisponenten Olof Petrén, död $27\frac{1}{11}$ 1804, och Maria Ullin. Fru Malmberg bosatte sig efter mannens död i Nordmarks socken, men flyttade före 1804 från denna församling till okänd ort.² Åren 1811—1812 bodde hon hos sin kusin, dåvarande bergsprängningsdirektören vid Göta kanal, gruvfogden Olof Ericsson, vilkens små barn hon undervisade. Dessa hennes kusinbarn voro de senare så berömda bröderna John Ericsson, uppfinnaren, och Nils Ericsson, friherre Ericson, översten och järnvägsbyggaren.³

Barn:

Charlotta, f. $16\frac{1}{11}$ 1784 vid Persberget.

Maria Gustafva, f. $10\frac{1}{12}$ 1786 vid Persberget.

Den gotländska grenen.

*Pehr Gustaf Malmberg*⁴ [son till Per Adolf Malmberg, se ovan, tab. V], f. $7\frac{1}{8}$ 1777, död 1828. Kapten vid Gotlands nationalbeväring. Han kämpade i tre krig, i 1788—90 års ryska, i 1808—09 års finska och i 1814 års norska krig. Efter slaget vid Svensksund den 9—10 juli 1790 erhöill han, ej fullt 13-årig, guldmedalj för tapperhet i fält.

Gift första gången med *Anna Kling*, död $24\frac{1}{4}$ 1809 uti sitt 37:e år, och andra gången $18\frac{1}{4}$ 1813 på Västerby gård i Ardre socken på Gotland med *Margaretha Paulina Ström*, f. i Visby $28\frac{1}{1}$

¹ Om denna mordaffär, se Malmborgska dramat i Persberg av lektor E. Herlenius, i »Värmland förr och nu» 1927.

² Kyrkböcker från Persberget och Nordmark (i GLA).

³ I ett brev från Newyork 1879 skriver John Ericsson, att han med tacksamhet påminner sig, vad fru Malmberg lärt honom (Cl. Adelsköld: John Ericsson, sid. 12).

⁴ Utförligare uppgifter om honom och hans andra fru finnas hos Strokirk, a. a.

1782, död på Vedare i Roma socken på Gotland $27/_{10}$ 1852, dotter till faktor Nils Ström och Engela Berg.

Barn:

i första giftet:

1. *Anders Gustaf*,¹ f. 1803, död $27/_{10}$ 1827 i Stockholm, ogift. Inspektör.

2. *Johan August*, f. $/_8$ 1806 i Bäckheda, död $27/_{12}$ 1828, ogift. Sergeant vid Svea artilleriregemente 1825.²

3. *Lovisa Cecilia*, f. $30/_{10}$ 1807, död $7/_{11}$ 1815 i Stockholm.

i andra giftet:

4. *Fredrik*, f. $3/_{8}$ 1813 i Ardre socken, död $4/_{8}$ 1887 i Lovisa stad i Finland. Han kom 1831 till Stockholm, 1843 till Helsingfors och blev 1849 stadsfiskal i Lovisa samt fick $5/_{5}$ 1861 guvernementssekreterares titel. Gift 1853 med *Ulrica Elisabeth Sofia Stenius*, f. $18/_{11}$ 1819, död 1904, dotter till kämnarspräses i Lovisa, vice häradshövdingen Carl Gustaf Stenius och Anna Charlotta Kjellman från Sverige.³ De erhöilo en son, *Fredrik August*, f. $15/_{10}$ 1854, död $18/_{10}$ 1918 i Lovisa,⁴ ogift, telegraftjänsteman i Helsingfors. Han förlorade efter ett fall från en fartygsmast så småningom sitt förstånd och flyttade till Lovisa 1878, varefter han 1901 inackorderades på Lovisa stads kommunalhem.

5. *Carl Petter*, f. $15/_{11}$ 1815 i Ardre socken, död.

6. *Frans Oscar*, f. $20/_{2}$ 1820 i Kräklingbo socken, död 1880 i Visby. Han blev furir vid Västmanlands regemente och avlade $13/_{3}$ 1845 officersexamen inför Gotlands nationalbevärnings examenskommission.

Då krig 1846 utbröt mellan Nordamerikas förenta stater och Mexico for han över dit och tog värvning i Förenta staternas armé. Hans svenska officersutbildning förskaffade honom en hastig befordran och efter krigets slut kvarstod han även en tid i armén. Han bosatte sig sedan 1852 i Chicago, där han blev svensk-norsk vice konsul.

Vid amerikanska inbördeskrigets utbrott 1861 återinträdde han i armén, sedan han tagit avsked från sin konsulsbefattning,

¹ Kallas Adolf Gustaf i moderns bouppteckning (Sthlms rådhusarkiv). Begravningskostnaderna för honom utlades av tobaksfabrikör Ljunglöf i Stockholm (Bouppt. i samma arkiv).

² Svea artilleriregementes rullor (KrA).

³ Lovisa stads museum består till stora delar av Fredrik Malmborgs kvarlåtenskap. (Lovisa stads museums inventarieförteckning).

⁴ Godhetsfullt meddelat av föreståndarinnan för Lovisa stads kommunalhem Frk. Toll.

och utnämndes $31/10$ s. å. till överstelöjtnant vid 55:e Illinois-veteran-volontär-infanteriet och $19/12$ till överste och chef för detta. Han utmärkte sig vid ett flertal tillfällen; efter slaget vid Pittsburg 6—7 april 1862, där han även tjänstgjorde som brigadchef, erhöll han hedersnamnet »The brave Devil».

1864 utnämndes han till chef för 17:e armékårens ingenjörskår, men erhöll redan samma år avsked på grund av bruten hälsa. Den 1 jan. 1865 erhöll han fullmakt som överste i general Hancock's armékår, i och för rekryteringstjänst. Efter krigets slut 1865 erhöll han anställning vid krigsdepartementet i Washington, men avgick härifrån, då han blev nästan blind efter i kriget åsamkade blessyrer, och flyttade åter till Sverige samt bosatte sig i Visby. Dessförinnan hade han, på general Shermans uppmaning, skrivit och utgivit sina minnen från kriget, under titeln: *Military History* by Oscar Malmberg. En översättning av detta arbete, jämte hedersdiplom och en hederssabel m. m., testamenterade han vid sin död till Gotlands fornsal i Visby, där de nu finnas.¹

Den finska grenen.²

Carl Adolf Malmberg [son till Per Adolf Malmberg, se ovan, tab. V], f. 1780, död $22/6$ 1830 på sin gård Hindhår i Finland. Den 18 juni 1801 erhöll han, då sergeant vid Björneborgs regementes lätta bataljon, fullmakt att vara fänrik,³ och den $29/6$ 1804 blev han sekundlöjtnant samt erhöll $8/5$ 1810 kaptens avsked.

Han inköpte vid faderns död 1797 Salmis säteri i Wichtis socken, som han dock 1828 försålde till revisor Ernst Wilh. Salmén. Dessförinnan, 1822, hade han inköpt Hindhårs säteri i Borgå socken i Finland.⁴

Gift 1820 med *Anna Elisabeth Kraftman*, f. 1794, död 1850 i Borgå, dotter till justitieborgmästaren i Helsingfors, sedermera possessionaten, assessor Gabriel Fredrik Kraftman och hans första fru Eva Christina Krook.

Barn (1—5):

1. *Adolf Fredrik*, f. $8/10$ 1821 i Sysmä socken, död $19/5$ 1874

¹ En utförligare biografi öfver honom finnes i Allsvensk Samling 1926, n:o 19, av Boo von Malmberg, benämnd: En amerikavensk krigare, överste Oscar Malmberg.

² Uppgifter rörande denna gren ha godhetsfullt meddelats av riddarhussekreteraren baron Tor Carpelan och Fru Anna Stern, Helsingfors.

³ Post- och inrikes tidningar, 1801.

⁴ Om Hindhårs säteri, se Allard: Borgå socken, Helsingfors 1926.

Carl Adolf Malmberg,
f. 1780, d. 1830, kapten och godsägare.
(Efter oljemålning av Dessanau, tillhörig fru Anna Stern i Helsingfors.)

i Helsingfors, ogift. Han besökte Borgå gymnasium, blev 1839 student vid Nyländska avdelningen av Alexanders universitet i Helsingfors, fil. kand. $\frac{10}{6}$ 1847, prom. fil. mag. $\frac{22}{6}$ s. å., auskultant i Åbo hovrätt 1851, e. notarie där s. å., vice häradshövding 1854, e. kopist i Kejs. senatens justitiedepartement 1855, kopist 1860, kanslist 1862, registrator 1864, protokollsekreterare 1867 och slutligen referendariesekreterare vid Finlands senat 1874.¹

2. *Carl August Wilhelm*, f. $\frac{19}{9}$ 1823 i Borgå socken, död $\frac{21}{1}$ 1890, ogift. Han besökte Borgå gymnasium, blev 1840 student i Helsingfors, fil. kand. $\frac{20}{5}$ 1847, fil. mag. $\frac{22}{6}$ s. å.

Han ägde fädernegården Hindhår i Borgå socken. Han förde här ett stort och gästfritt hem; den store skalden J. L. Runeberg, en passionerad jägare, hörde till dem, som under jakttiden årligen var hans gäst. Men då han under Finlands nödår varit alltför hjälpsam mot sina vänner, råkade han på obestånd och

¹ Se Jörgensen, Nyländska avdelningen 1640—1868.

Hindhår måste säljas 1869. Han övertog sedan skötseln av Michelsböle säteri i Borgå socken, vilket ägdes av hans systrar. Han uppgjorde själv, med biträde av arkitekt, ritningarna så väl till Michelsböle gård som till de stora park- och trädgårdsanläggningarna omkring den.

3. *Bengt Gustaf Jonas*, f. $11/8$ 1825 i Borgå socken, död $9/12$ 1864 i Hollola. Han besökte först Borgå gymnasium och blev sedan student i Helsingfors, fil. kand. 1848, med. kand. 1851, med. lic. 1852, läkare vid Finska kadettkorpsen 1854—1859, sedan provinsialläkare i Hollola. Han har från trycket utgivit: *Anatomisk beskrivning av blodkärllssystemet hos duvor*, Helsingfors 1860.

Gift $9/10$ 1857 i Lovisa med *Catharina (Cathérine) Appelroth*, f. $12/4$ 1840, död $4/10$ 1916, dotter till överste Bernt Wilhelm Appelroth¹ och han första fru Sonja Swertschoff.²

Barn (a—d):

a) *Anna Sofia*, f. $19/9$ 1858, kanslist vid statsjärnvägar-
nas trafikdirektörsexpedition 1882—1924, andre bokhållare
vid trafikbyrån 1925. Gift $9/2$ 1888 med revisorn vid stats-
järnvägarna *Adolf Friedrich Stern*, f. $11/8$ 1858 i Petersburg,
död $11/10$ 1899 i Helsingfors.

b) *Bengt Johan*, f. $25/4$ 1861 i Hollola, död $10/8$ 1884 i
Helsingfors i lungdot, ofgift. Han genomgick junkarskolan i
Helsingfors och blev sedan förvaltare på en egendom, till-
hörig baron Stieglitz i Moskva.

c) *Agnes Maria*, f. $9/9$ 1861, död $2/11$ 1892, gift $30/10$ 1887
med agronomen *Ilmar Hornborg* i hans andra gifte, f. $22/3$
1852 på Alt Bevernhof i Livland, död $29/6$ 1916 på Hyvinge.

d) *Carl Adolf*, f. $20/6$ 1863, död $5/6$ 1884 i Helsingfors i
lungdot.

4. *Eva Christina Lovisa Fredrika*, f. $20/12$ 1827 i Borgå, död
 $26/11$ 1905 i Helsingfors.

5. *Anna Elisabeth Carolina*, f. $20/6$ 1830, död $7/11$ 1895 i Hel-

¹ *Släkten Appelroth* härstammar från kyrkoherden i Lampis Otto Magnus Appelroth, f. 1764, död 1828, och K. Elisabeth Bång f. 1765, död 1807. De fingo sonen Bernt Wilhelm Appelroth, f. 1804, död omkr. 1868, överste, vilken blev gift 2 gånger; 1:a gången med Sonja Swertschoff och 2:a gången med Fredrique Uggla och erhöi tillsammans fem barn: sönerna Dimitrij, överste, och Wilhelm, kapten, samt döttrarna Olga, g. m. fredsdomaren i Warschau baron Ernst Munck, Alexandra, g. m. statsrådet Westenius i Moskva, och Catharina, gift 1:a gången med doktor Bengt Malmberg och 2:a gången 1871 med kapten Eugène Tschepurnoff. (Akian-
ders herdaminnen och uppgifter av fru Anna Stern).

² Sonja Swertschoff var dotter till general Dmitri Swertschoff och Cath. Jaekisch samt syster till den framstående målaren Wladimir Swertschoff, för oss mes känd genom sina målningar i Åbo domkyrka över Karin Månsdotter.

singfors. Hon och hennes syster voro under åren 1868—1891 ägare till Michelsböle säteri, som sköttes av brodern August.

Den norrländska grenen.¹

Jonas (III) Malmberg, [son till Per Adolf Malmberg, se ovan, tab. V], f. ²/₅ 1787 på Sveaborg, död ¹³/₇ 1847 i Stockholm.²

Han blev 1802 kadett vid Karlberg och utexaminerades däriifrån 1807 samt nämndes s. å. till underlöjtnant vid arméns flottas Sveaborgseskader. Han bevistade 1808 belägringen av Sveaborg och bortfördes efter kapitulationen som fånge till Ryssland, varifrån han återkom 1810. S. å. kommenderades han med en eskader från Stockholm till betäckande av skärgården i Blekinge och 1811 med en division kanonslupar för samma ändamål till Stockholms skärgård.³ Åren 1811—1813 var han befälhavare på en däckad kanonslup i Sundet och deltog i åtskilliga drabbningar med danska skärgårdsflottan. 1814 befordrades Malmberg till löjtnant och deltog s. å. i norska fälttåget som chef på en däckad kanonslup samt bidrog till norska batteriet Huths intagande. 1815 kommenderades han som befälhavare för en division kanonslupar samt befordrades 1823 till kapten.

Malmberg kommenderades 1824—1828 som ingenjörsofficer dels vid Göta kanal och dels i Mälaren för att upprätta kartor; härför erhöll han nådig gratifikation. 1829 anställdes han vid en av kronprinsen befalld kartritning och erhöll även härför gratifikation. År 1841 befordrades han till major.

Vid det nyöppnade postkontoret i Sollefteå förordnades han 1831 till postmästare, i vilken tjänst han kvarstod till den ⁸/₁₂ 1846, kort före sin död.

Jonas Malmberg var gift två gånger; första gången med *Anna Sofia von Törne*, f. 1787, död barnlös 1844, dotter till Adolf Fredrik von Törne (adl. ätten n:o 1857) och Anna Elisabeth Dobbin. Andra gången gifte han sig 1847 med *Anna Catharina Öström*, f. 1814 i Sandö, Nora församling av Västernorrlands län, död 1883, dotter till hyttmästaren Johan Öström, f. 1773, och Anna Cajsa Öström, f. 1779.

¹ Uppgifterna rörande denna gren ha till största delen samlats av kamrer Carl Malmberg i Sollefteå, som godhetsfullt meddelat dem. Jonas (III) Malmbergs tjänsteförteckning och uppgifter från pastorsexpeditioner ha varit hans källor.

² Bouppt. (Sthlms rådhusarkiv).

³ Från denna expedition härrör sig en hållristning från Granhamnskäret, som finnes återgiven i Sv. D. den ²⁰/₁₀ 1926.

Jonas (III) Malmberg,
f. 1787, d. 1847, major och postmästare.
(Efter miniatyrmålning i Sinebrychoffska samlingen i Helsingfors.¹)

Son (i andra giftet):

Viktor Malmberg, f. $\frac{1}{1}$ 1847 i Sollefteå, död $\frac{25}{8}$ 1904. Efter studier i trävaruindustrin erhöill han först förvaltareplats vid Tunadals sågverk i Sundsvall och blev därefter disponent vid Granviks sågverk nära Haparanda samt arrenderade slutligen under sina sista år Gyljens bruk i Överkalix socken.

Han ingick äktenskap tvenne gånger; första gången med *Sofia Margaretha Sahlbom* och andra gången med *Anna Charlotta Vilhelmina Fogelin*, f. $\frac{22}{8}$ 1861, död $\frac{28}{4}$ 1905. I vart och ett av sina båda äktenskap erhöill han fem barn, tillsammans sex söner och fyra döttrar, genom vilka Jonas (III) Malmborgs gren talrikt fortlever.²

¹ Porträttet anges i denna samlings katalog föreställa »Löjtnant Malmberg», varmed sannolikt avses Jonas (III) Malmberg. Det har godhetsfullt ställts till förfogande av intendenten dr T. Stjernschantz i Helsingfors.

² Den ovan omnämnde kamrer Carl Malmberg är en av Viktor Malmborgs söner; en annan är amanuensen vid livrustkammaren Gösta Malmberg, till vilken jag även står i tacksamhetsskuld för värdefulla upplysningar.

Fältmarskalken Helmfelts familjeanteckningar.

Meddelade av

Arne Jørgensen.

I stamtavlorna på Riddarhuset äro uppgifterna om fältmarskalken Grundel-Helmfelts barn ganska bristfälliga. Fullständiga och säkerligen korrekta data finnas emellertid införda av fältmarskalken själv i en gammal bibel, Luthers tyska översättning, tryckt i Nürnberg 1649, som numera bevaras i Universitetsbiblioteket i Helsingfors. Denna familjebibel tillföll sedermera genom arv majoren Gustav Gyllenållon, vars far var kusin till fältmarskalkens andra fru, och såldes år 1693 för 10 Rr. sp. av honom till dåvarande kyrkoherden i Vadstena Samuel Pontinus enligt anteckning av denne på titelbladet. Vilket öde den sedermera genomgått kan numera ej utrönas, ej heller finnes för tillfället uppgifter tillgängliga, som angiva på vilka vägar och vid vilken tidpunkt densamma kommit till biblioteket i Helsingfors.

Anteckningarna om den Helmfeltska familjen äro påbörjade antagligen redan 1649 och fortsatta efter varje familjetilldragelse under 10 års tid och fylla hela främre pärmens insida. På följande sida står skrivet främst årtalet 1649, därefter följer först en tysk psalm och sedan en religiös invokation, varefter följer namnteckningen S. G. Helmfelt.

Familjeanteckningarna ha i det följande diplomatiskt avtryckts utan ändringar av vare sig ortografiska inkonsekvenser eller språkliga oriktigheter. På trenne ställen har genom slitning ett par ord utplånats, vilket nedan anmärkts.

Anno 1617 den 25 Septembris des Abends umb 7 uhr bin ich zu Stockholmm gebohren undt den folgenden 28ten desselben umb 1 uhr getaufft da mihr der nahme Simon gegeben ward.

Anno 1626 den 6 Septemb. ist meine Fraw zwischen 8 undt 9 uhren frühe zu Naundorff in Meisen gebohren. ihre eltern seindt gewesen der hochedle gestrenge undt veste H Elias Truchses auf

Naundorff, die Fraw Mutter die auch wohledle viel ehr undt tugendreiche fraw Katharina Dorothea von Breitenbach auss dem hause Segeritz undt Crostewitz.

Anno 1647 den 7 april habe ich mich mit meiner frawen damals Jungfrawen Margareten Truchses zu Segeritz versprochen undt den nechst folgenden 30 Juny zu Leipzig im nahmen der heyiligen dreijfaltigkeit copuliren lassen.

Anno 1648 den 18 July des nachmittags umb 4 uhr ist meine Tochter Margareta Elisabeth zu Stade im Stifft brehmen als ich daselbst das Comendo uber die guarnisonen gehabt, gebohren. undt des folgenden 1649ten Jahrs den 30 Juny nachmittags zwischen 1 undt 2 uhren gestorben, daselbst sie den 5 July in S:t Cosmi kirche begraben worden, Gott verleihe ihr undt uns eine fröliche aufferstehung.

Anno 1649 den 8 July ist mein Sohn Leonhardt Hans an einem Sontage frühe zwischen 4 undt 5 uhren zu [oläsligt] gebohren, dessen Paten wahren Ihr Exell: der H Feldtmarschall Graaff Leonhardt Torstensson absens, der H Gen: Feldtmarschall Leutnambt Hanss Christoff von Königsmarck, der H Landtdrost Jacob von Steinbergen, der H ober Commissarius Swen Straussberg, undt der H Major Christian von Portbahr [?] wie auch Jungfraw Beata Elisabet von Königsmarck, Fraw Major Schultzin, meiner Frawen Schwester Jungfraw Catharina Dorothea Truchses, undt Jungfraw Maria Kruse. undt anno 1657 den 19 Junij frühe umb halb drey uhr nach dehme er in den 9ten tag sehr schwehr darnieder gelegen, in Riga sehlig im herren entschlaffen, undt den 21 desselben weille er in den hefftigen Pestezeit gestorben im Thumb in des H bürgerMeister Georg Dunten lediges grab begraben.

Anno 1650 den 31 May des vormittags zwischen 8 undt 9 uhren ist meine Tochter Beata Catharina zu Stockholm gebohren undt des folgenden 1651 Jahrs den 28 april in der nacht im Herren entschlaffen. undt daselbst in der grossen Kirchen den 6 May begraben worden. Gott verleihe ihr eine sanffte ruhe undt am iüngsten tage eine freudenreiche aufferstehung.

Anno 1651 den 10 Novemb. morgens umb 5 uhr ist mein Sohn Gustavus gebohren undt den folgenden 16 desselben zu Stockholm uffm Schlosse in Ihr Königl. May:t gemach getaufft worden. die Paten seindt gewesen Ihre Königl May:t unsere gnädigste Königin, des H ReichsRahts Axell Lillien, wie auch H ReichsRahts Hans WachMeisters gemahlinnen, undt Jungfraw Sigri horn. Wie auch Ihr Ex Ex. H Graaff Magnus Gabriel de la Guardie. H

ReichsZeugmeister Arfved Wittenberg, H Graaff Gustaff Otto Steinbock. H General Robbert Douglas, H General Lieutenant Georg Paickul.

Anno 1652 des nachts zwischen den 25 undt 26 Decemb, zwischen 1 undt 2 uhren, wardt meine tochter Margreta Elisabeth zu Stockhollm gebohren, undt den 30 desselben monats zu hause getaufft, die paten wahren Meine beyde Schwäger herr Oloff Larsson, undt H Johan Prytz. Meine Mutter, Schwester Elsa, undt Schwester Anna. Sie starb zur Narva den 20 Junij umb 10 uhr vormittag 1660 an den Kinderpocken, undt wardt daselbst in der Schwedischen Kirche begraben.

Anno 1654 d 19 Junij Abends umb 9 uhr ist mein Sohn Jacob zu Stockhollm gebohren undt den 22:ten desselben getaufft die paten wahren herr obrister Adam Weijher, Magister Pfeiff, Heindrich Grundell, Heinrich Thurn, meiner mutter Schwester Karin H Carll Hanssons, die fraw begerin, undt Schwester Karin. Er starb auch zu Riga in Julio a:o 57. an der Pest, undt liegt daselbst beij seinen brüdern begraben.

Anno 1655 den 23 April ist meine Sehl. fraw zu Stockhollm sehliglich entschlaffen undt den 3ten maij in der grossen [oläsligt] daselbst begraben, nach dehme sie fast in die 5 Jahr kräncklich undt schwach gewesen.

Anno 1656 d. 22 Martij habe ich mit meiner Frawen, Margareta Hedwig von Porau damals des Sehl: H Obristen Daniel ouvris hinterlassenen wittwen auf ihrem gute Mehrentijn hochzeit gehalten.

Anno 1657 den 30 Junj ist meiner frawen Ihr einiger Sohn Jacob Bernhardt ouvris in Riga Krank worden, undt den 2 Julij gestorben auch den 5ten bey seinen bruder Leonhardt Hanss, wie sie einander erst lieb gehabt, [oläsligt] beysammen in einem grab begraben, seines Alters 10 Jahr undt 7 wochen.

Anno 1658 d. 19 Novemb. Morgens umb 3 uhr ist meine Tochter Louijse Charlotte zu Riga gebohren undt baldt darauf getaufft, die Paten wahren die hertzogin in Churlandt, Gräfin Douglasen undt bürgermeisterin Dunten, H General Lieutenant Leuen, Gen: Mayor Hr Nilss Bääth, Gen: Major Valentin von Meyer, der Raht zu Riga, H burggraaf von Zeüggell, undt Heindrich Wolffenschildt der Eltere, sie starb in Riga d. 12 Julij anno 1659, undt ist begraben bey ihren 3 brüdern so daselbst A:o 57. an der Pest gestorben.

Smärre meddelanden.

— Ehuru det arbete om »*Sveriges riddarhus*», som under redaktion av professor Carl Hallendorff utgivits som jubileumsskrift till firande av denna institutions trehundraåriga tillvaro, blott indirekt berör den egentliga personhistorien, innehåller detsamma å andra sidan undersökningar, vilka hava ett obestridligt värde för den svenska adelns historia, och förtjänar ur denna synpunkt synnerligen väl ett omnämnande även i denna tidskrift. Det är också ett nöje att anmäla detta bokverk, emedan detsamma både till innehåll och yttre utstyrsel utgör en i alldeles ovanlig grad förstklassig produkt av gedigen forskning och förnämlig bokindustri. Med sina talrika, vackra och väl valda reproduktioner av såväl själva byggnadens yttre och inre som porträtt av ståndets mera framträdande personligheter är den ståtliga volymen en lust för ögat, på samma gång som de olika författarnes uppsatser var för sig äro i hög grad förtjänta av läsarens uppmärksamhet. Ur synpunkten av de intressen, som Personhistorisk tidskrift företräder, bör särskilt framhållas *Bertil Boëthii* lärda framställning av det »Svenska riddarhusets förutsättningar och tillkomst», vari uppvisas, att denna institution visserligen är i sitt slag något ganska enastående, men likväl en frukt av en sameuropeisk utveckling, som närmare belyses särskilt med paralleller inom den tyska samhällsorganisationen. I det kapitel av *huvudredaktörens* hand, som handlar om »Lantmarskalken», får denne tillfälle till talrika utvecklingar av personhistoriskt intresse, till vilka lantmarskalksporträtten bilda ypperliga illustrationer, och även i *Erik Naumanns* skildring av »Adeln som riksstånd» förekommer mycket, som lämnar värdefulla bidrag till de enskilda ståndsmedlemmarnas biografier och karaktäristiker. Mera kulturhistoriskt betonade äro *Carl Forsstrands* bilder av »Riddarhuset som politisk och kulturell brännpunkt under 1700-talet», genom vilka han får tillfälle att dels visa riddarhusets växande betydelse i huvudstadens liv bland annat som mötesplats för vetenskap och konst, dels meddela roande drag ur ståndslivet vid frihetstidens stundom stormiga riksdagar. Läggas härtill de redogörelser för riddarhusets fonder och stiftelser samt för dess konstsamlingar, som var för sig framlagts av *Erik Akerhielm* och *Gunnar Silfverstolpe*, har likväl ingalunda den digra innehållsförteckningen uttömts. De olika släktsammanslutningar, som i våra dagar blivit allt mera vanliga ej minst bland våra adelssläkter, finnas likaledes här ej blott förtecknade, utan deras ändamål och organisation hava blivit föremål för korta, men upplysande omnämnanden. De bibliografiska intressena äro tillgodosedda genom

de beskrivningar över riddarhusets arkiv och bibliotek, som gjorts av *Gustaf Rudbeck*, vilken dessutom sammanställt en översikt av den genealogiska litteraturen, i den mån denna berör den svenska adeln. Till sist lämnas även en instruktiv framställning av »Adelsvapnen och den svenska heraldiken» av den på detta område väl kunnigaste kännare vårt land äger, nämligen riksheraldikern *Adam Lewenhaupt*, som därvid redogör även för de ej alltför talrika svenska heraldiska skrifterna och för det förhållandevis större antalet av svenska vapenböcker, alltifrån *Henrik Keyzers* sällsynta arbete från 1650-talet fram till nutiden. — Vid denna uppräknings av författarnamn och uppsatsrubriker har avsikligt icke medtagits det huvudparti av boken, som handlar om själva riddarhuspalatset, men detta sakrika kapitel, som författats av *Gunnar Silfverstolpe*, bör ingalunda lämnas obeaktat, då det jämte sitt stora värde ur konsthistorisk synpunkt gömmer särdeles betydande bidrag till förståelsen av de vid det långvariga bygget anställda arkitekternas och övriga därvid sysselsatta konstnärers liv och gärning.

Det säger sig självt, att allt detta ej kan rymmas inom en bok av vanliga mått. Också omfattar arbetet tillsammans med de talrika planscherne en volym på över 800 sidor i ett format, som boktekniskt väl närmast får benämnas imperialoktav men i storlek starkt närmar sig folianten. Historiska förlaget står för utgivningen och Victor Petterssons bokindustriaktiebolag har hedern av det tekniska utförandet.

Aqut.

— *Gunnar Suolahti, Finlands prästerskap på 1600- och 1700-talen.* Översättning från finskan av Herman Gummerus. Sthlm, Hugo Gebers förlag, 1927.

Det är ett ofrånkomligt faktum, att av forskningsarbeten i svensk historia en viktig del numera ser dagen i finsk språkform. För den, som till äventyrs icke redan upptäckt detta, är det tillräckligt att visa på två betydande verk, som nu finnas översatta till svenska, nämligen *J. R. Danielson-Kalmari, »Finland under gustavianska tiden»* (övers. av *Hugo E. Pipping*; bd I, 1771—1786, och II, 1786—1789, tr. i Hfors 1925; Sthlm, P. A. Norstedt & Söners förlag, 1926) samt *Suolahtis* ovan anförda arbete.

Professor *Suolahti* utgav 1912 en finskspråkig undersökning angående Finlands prästgårdar på 1700-talet och i anslutning härtill 1919 det nu översatta stora arbetet om prästerskapet i Finland. Förf. betonar i sitt företal, att det varit hans mening skildra prästerskapet från social synpunkt. Ståndets religiösa, intellektuella och politiska verksamhet har sålunda endast i förbigående berörts, medan undersökningen inriktats på prästerskapet som samhällsgrupp, dess sociala struktur och förhållande till andra klasser.

Förf. upprullar först frågan om prästerskapets härkomst. Han särskiljer tre grupper av prästsläkter vid 1600-talets slut: en från sydvästra Finlands gamla bygd, utgående från finsktalande bonde- och borgarbefolkning; en österbottnisk grupp av samma ursprung men med starka inslag av kustsocknarnas svenska element och från egentliga

Sverige överflyttade personer; slutligen det östfinländska prästerskapet, som utgick från borgerskapet i Viborg, där många släkter voro av tysk härkomst. Prästsläkternas vandringar omväxla med perioder av stark bundenhet vid orten. Under Stora ofreden tvingas många präster att fly och längre fram. följde invandring av sydvästfinska familjer till Österbotten och östra Finland, varigenom släkterna omgruppera sig. I anslutning till det medeltida trohetsförhållandet mellan själasörjaren och församlingen utvecklade sig tidigt en ofta förekommande prästtjänsternas ärftlighet, varvid olika slags försörjningssynpunkter i hög grad spelade in. Liksom i egentliga Sverige »konserverades» ofta pastoraten.

Förf. skildrar vidare förhållandet till adeln och församlingarna, ämbetsjakten, stiftsstyrelsens och församlingarnas motsatta synpunkter vid prästvalen samt den senare pastoratshandeln och beroendet av kapitalet. Kapitlet om prästutskylderna visar det andliga ståndets skröplighet, då det gällde världsliga förmåner. Samma förhållande framträder i undersökningen av prästerskapets tudelning i en avgränsad, aristokratisk och förmögen grupp samt ett prästproletariat med fattiga kaplaner. Med utredningar angående prästernas ekonomi och levnadsvanor samt om ståndscirkulationen slutför Suolahti sitt arbete.

Ett kort referat kan icke ge någon verklig föreställning om den yppiga frodigheten i Suolahtis skildringar. Förf. har genomgått ett ofantligt material och framdrager därav otaliga konkreta exempel som underlag för sina slutsatser. Det är emellertid givet, att utelämnandet av så viktiga sidor som ståndets kyrkliga och politiska livsuppgifter gör skildringen ensidig. Det är knappast någon upplyftande bildserie förf. ger, tvärtom. Men då människornas brister och kiv såsom alltid sätta starkare spår i dokumenten än deras goda egenskaper, är detta ju naturligt — det får blott icke glömmas vid läsningen av boken och vid bedömandet av ståndets historia. Suolahtis intresse för prästerskapet är av intellektuell, historisk art och det är också från denna synpunkt boken väcker läsarens stora intresse. Vi ha förut på svenska en betydande ståndsmonografi i P. E. Fahlbecks »Sveriges adel», men detta arbete ville vara och är av enbart statistiskt slag och ligger sålunda på annat plan än Suolahtis. Även om Finlands geografiska isolering och blandade ras- och språkförhållanden särpräglade mycket i S:s verk, var Finlands prästerskap under 1600- och 1700-talen dock en del av Sveriges, och förf:s framställning är sålunda i hög grad ägnad att intressera även en rikssvensk allmänhet. Liknande undersökningar vore synnerligen önskvärda för Sverige väster om Bottenhavet, men torde även här behöva göras under hänsynstagande till skiljaktigheterna mellan så olika områden som Jämtland, övriga Norrland, det centrala Sverige, Bohuslän, Gotland samt de skånska landskapen.

Suolahtis arbete har ej minst genom att indraga så mycket arkivmaterial i framställningen i ovanlig grad bestående värde. Det är ifråga om den vetenskapliga tekniken mönstergillt och därjämte enkulturhistorisk guldgruva. Givetvis är boken oundgänglig även för personhistoriska studier rörande Finlands släkter och praktiskt mycket

användbar genom ett bra register, utarbetat av legationssekreteraren H. Hornborg. Vad som däremot måste från personhistorisk synpunkt beklagas, är förf:s ledsamma metod att yida mer röra sig med släkt-än personnamn och att enskilda personer alltför ofta anföras utan angivande av dopnamn eller initialer. Detta kostar läsaren mycken möda vid försök att närmare identifiera de omtalade prästerna och är bra onödigt, då förf. i sitt material måste haft ständig tillgång till dessa specialupplysningar.

Den finskspråkiga historiska litteraturen ger den svenska allmänheten anledning till många suckar. Om man i Finland, jämte hävdande av nationella synpunkter, säger sig ej ha tid och råd att skriva på svenska, som där alltmer blivit ett främmande språk, så bör man dock tillika förstå, att i Sverige ett ytterligt fåtal kan ha tid för eller intresse av att lära sig finska. Detta gäller framför allt, emedan det historiska aktmaterialet för Finlands äldre historia dock övervägande föreligger på svenska. För att den rikhaltiga finskspråkiga litteraturen icke må till forskningens skada ligga som ett från utomfinsk synpunkt relativt dött material (endast tillgängligt genom referat) måste det enda botemedel tillgripas, som här hjälper: många och goda översättningar. Med stor tillfredsställelse hälsar man därför det Geberska förlagets goda gärning att låta försvenska Suolahtis verk. Översättningen är väl gjord. En principiell randanmärkning torde dock här — liksom ifråga om Danielson-Kalmaris arbete — vara berättigad. Då historiska verk överflyttas från finska till svenska vore det synnerligen lämpligt, att vid anförandet i noterna av finskspråkig litteratur även dessa titlar på böcker och uppsatser åtföljdes av svensk översättning inom parentes. Detta fordrar föga ökat arbete och tar ringa plats, men vore till verklig huggnad för läsaren, som naturligtvis är lika hjälplös inför dessa titlar som han skulle vara inför bokens vanliga originaltext. Det vore av värde, om de rikssvenska förlagen ville behjärta denna synpunkt och därigenom åstadkomma ett praktiskt resultat.

B. H—d.

— *Minnen från gamla svenska prästhem.* I—IV, Lund, Gleerupska univ.-bokhandeln, 1924—27.

Av helt annan karaktär än Suolahtis arbete om Finlands prästerskap är den av Gleerupska univ.-bokhandeln i Lund och dess chef, dir. Hugo Möller, 1924 startade serien av svenska prästgårdsminnen. Denna olikhet består ej blott i att Suolahtis bok är ett vetenskapligt historiskt arbete om gångna sekler, under det prästgårdsminnena framträda som okonstlade skildringar från modern tid, utan själva inställningen är en annan. Minnena koncentrera sig just kring det, som Suolahti ej upptar till behandling, det bästa i prästgårdskulturen, både den yttre sidan, prästgårdsidyllen, som Oliver Goldsmith med sin »The Vicar of Wakefield» 1766 införde i världslitteraturen, och den inre, prästens centrala verksamhet i den livsuppgift han valt. Frånsett den religiösa sidan av saken kan det ju redan från allmän synpunkt icke vara betydelselöst för en stat, att i var och en av de lokala enheter,

som pastoraten bilda i riket — även i de mest isolerade trakter — sedan åldriga tider ständigt funnits i varje fall en person, prästen, vars ämbete borgat för åtminstone något mått av högre, ja klassisk bildning, och vars tjänst dock i sig uppställer både starka etiska krav och fordran på intressen av offentlig art. Suolahtis verk visar med fullgiltiga belägg på klyftan mellan ideal och verklighet. »Minnen från gamla svenska prästhem» åter visar på sambandet och på prästhemens kulturella betydelse.

Den av Gleerupska univ.-bokhandeln utgivna serien skildrar »det levande förflutna». Tiden flyr så hastigt, att det måste framhåvas som särskilt lofvärt, då personer med intim kännedom om och starkt personligt intresse för det nyss förgångna på detta sätt rädda en mängd värdefulla levnads- och tidsbilder undan glömskan. Det ligger i öppen dag, att denna serie jämte kulturhistoriskt, kyrkligt och hembygdsintresse även har stort personhistoriskt värde. Detta skulle ytterligare förhöjas, om publikationerna ifråga framdeles utrustades med personregister.

Seriens första del, utg. 1924 av H. E. Hallberg, bringade minnen från skånska prästhem och kom 1925 i en 2:a uppl. S. å. utkom den av H. Pleijel och V. Bexell redigerade samlingen rörande Småland och Öland, 1926 en tredje del, om Linköpings stift, utg. av Erik Meurling, och nu senast, till julen 1927, »Minnen från gamla Blekingska prästhem», utg. av Gunnar Herrlin. Sistnämnda bok upptager bl. a. hågkomster från Karlshamn av biskop Edv. Rohde och landshövdingen Ellen Hagen. Av övriga 8 bidrag skola minnena från det Ljunghoffska hemmet i Asarum och det Hammarska i Mjällby redan genom nämnens väcka omedelbar läslust, i första hand hos var och en, som har någon personlig kännedom om Lundastiftet. Dessa samlingar av prästhemsminnen förtjäna emellertid att allmänt och livligt uppmärksammas och man hoppas på fortsättning både av dem och de två andra minnesserier, som samma förlag startat. 1926 utkommo nämligen därifrån dels ett band hågkomster av allmän art (»Minnen från gamla skånska hem» utg. av P. Sjöbeck), dels »Minnen från svenska läroverk» I. »När vi gingo i Lunds katedralskola» utg. av C. Sprinchorn.

B. H—d.

— *Gamla judiska gravplatser i Stockholm.* Stockholm 1927. 162 sid.

Sedan Aron Isak den 2 maj 1775 erhållit privilegium att bosätta sig i Stockholm, blev en av hans första åtgärder att söka skaffa sig och sina trosfränder en begravningsplats. Genom överståthållaren Carl Sparres bemedling lyckades detta, och i Stadshagen på Kungsholmen utstakades densamma 50 meter lång och 10 meter bred. Den första kända gravvården restes där år 1782. Först senare kom denna plats att benämnas Aronsberg. Men Aron Isak hade inom den judiska församlingen många motståndare, och dessa inköpte redan 1787 ett område om något över 30 meters sida i kvarteret Kronoberg på Kungsholmen. Den äldsta gravvården på denna plats är från 1780. På den förra gravplatsen ha 300 begravingar ägt rum och där finnas ännu

152 gravvårdar. På den senare har antalet begravningar utgjort 209 med 113 kvarstående gravvårdar.

Det är inskrifterna på dessa minnesstenar, som tack vare Abraham Nachmansons anmodan började avskrivas och översättas av fil. d:r Moses Fried år 1910. Arbetet fullbordades 1915. Redaktionen har varit anförtrord åt fil. kand. Leon Fried men dessutom hava medverkat docenten Ragnar Josephson med några inledande ord om de gamla judiska gravplatserna och fröken Ellen Raphael med ett personregister, som för kännedomen om de gamla släkterna är av synnerligt stort värde och helt säkert ej kunnat bringas till sin nuvarande fulländning utan en ingående kunskap om de gamla judesläkterna.

Inskrifterna förekomma avtryckta såväl med hebreisk text som svensk översättning av densamma. De lovsjunga den dödas livsgärning, icke minst då det gäller makan och modern. Det finnes mycket av gamla testamentets poesi i dessa inskriptioner.

Tyvärr är även stenen en spröd materia, och inskrifter, som kunnat läsas 1910, äro numera stundom omöjliga att tyda. Det vore därför av stort intresse, om en liknande uppteckning och beskrivning kunde göras över de gamla judekyrkogårdarna i Karlskrona, Göteborg och Norrköping. Det är hög tid att så sker, och en värdig uppgift för judiska litteratursamfundet, i vars skriftserie denna förnämliga publikation är n:r VIII.

G. I.

— *Greve Carl Gustaf Löwenhielms minnen.* I—II. Sthlm, Alb. Bonniers förlag, 1927.

Greve C. G. Löwenhielm (1790—1858) till Long (i Värmland), generallöjtnant och landshövding, men framför allt känd som diplomat, hörde till förgrundsfigurerna i Karl Johans och Oscar I:s Sverige. Redan prof. C. Hallendorffs 1918 utg. arbete om Krimkrigets tid gav en skildring av L:s inflytelserika person. Då hans nu 85-åriga dotter Nathalie Rosensvärd född Löwenhielm översatt faderns »Souvenirs» och en första del därav blev tillgänglig i bokhandeln våren 1927, framstod L. därjämte genom dessa minnen omedelbart som en betydande memoarförfattare. Hans nära förbindelser med den Bernadotteska dynastien och intressanta anteckningar om sin verksamhet göra dessa minnen till ett historiskt dokument, som icke kan förbigås vid studiet av tidens historia. Den till julen 1927 utkomna andra delen visar samma författartalang. L. är en utmärkt introduktör till sin tids diplomatiska värld. Då han berättar om sin ministertid i Konstantinopel 1824—27 är han visserligen utan sinne för Orientens pittoreska sida. Men man får livliga bilder av en diplomats vedermodor i denna halvbarbariska, opålitliga och starkt bestickliga omgivning med dess ceremoniella förhandlingssvårigheter, som Thackeray en gång med klassisk ironi utmålade i sin »Book of Snobs». Läsaren får i memoarernas andra del även bevittna upplösningen av förf:s ytterst olyckliga äktenskap. Hans ganska direkta förebräelser mot kronprinsen Oscar (O. I) i detta sammanhang äro av intresse för bedömande av förhållandet mellan dessa män. L:s förälskelse i grevinnan

Elise van Suchtelen (en riktigare namnform än utg:s von S.) kunde ej heller ge hans hjärta ro. Beskrivningen av hans umgänge i familjen Suchtelen har för övrigt kuriösa drag. Då L:s yttre framgång och befordran till ministerposten i Wien medförde ny hjärtesorg där, kan man förstå, att L. personligen kunde känna sig född till olycka. Hans arbete som diplomat för att få Gustav IV Adolfs son att lägga bort titeln »prins av Sverige» är ett exempel på med vilka svårigheter Sveriges nya konungahus länge fick kämpa. Som huvudintryck kan man säga, att L:s samtid verkligen lever upp inför våra ögon i denna bok. L. var därefter en god akvarellist och ett stort antal av illustrationerna stamma från hans egen hand. Ytterligare fortsättning av detta memoarverk lär tyvärr icke vara att vänta.

B. H—d.

— *Prelater. Ur prosten Henrik Schönbecks memoarer från 1800-talets förra hälft* utgivna av H. Schönbeck. Med förord av Nils Erdmann. Sthlm, Alb. Bonniers förlag, 1927.

Skåneprosten Henrik Schönbeck (1810—96) hade varit docent i estetik i Lund, innan han blev präst. Han var senare även folkskoleinspektör, hade sociala och särskilt politiska intressen, satt 1856—58 som riksdagsman i prästeståndet och 1875—1888 i första kammaren.

Schönbecks nyutkomna memoarer ha i dagspressen väckt ett stort uppseende, som dock ej varit av enbart smickrande art. Ett närmare studium av boken under jämförelse med andra samtida vittnesbörd ger också anledning till allvarliga betänkligheter.

Till sin typ är Schönbeck den världskloke riksdagsprosten. Så sekulariserad var han, att man i hans memoarer förgäves letar efter en rad, som kunde antyda, att denne kyrkoman hade något av religiöst patos eller kristligt sinne, något vari han påminner om sin vän och själsfrände P. G. Ahnfelt. Så mycket mer hemmastadd var S. i politiken. Kännare ha redan vittnat om det starka intryck hans i kungl. biblioteket bevarade brevsamling ger av hans betydenhet som folkombud. Han hade många och viktiga förbindelser, var en slug taktiker och en inflytelserik liberal korridorpolitiker.

Schönbecks memoarer jäva icke omdömet om hans intelligens, kunskaper och starka minne. Och likväl måste de tagas med stor kritik. Så t. ex. ger hans uppseendeväckande svartmålning av Tegnér och dennes familj i varje fall på flere punkter anledning till motsägelser. Schönbecks uppfattning av Tegnér själv belyses bäst genom att hänvisa till prof. Gadeliuss betydelsefulla arbete »Skapande fantasi och sjuka skaldar. Tegnér och Fröding.» (1927.) Gadeliuss anför där prosten C. G. Berlins ord i brev till Schönbeck 1840 om den sinnessjuka Tegnér: »Ditt hat eller din ovilja mot honom och hans familj må vid tanken på, huru beklaglig han nu är, alldeles utslockna till sista gnistan.» Detta visar, att Schönbeck ej kan ha varit en oväldig bedömare. Man kan också på vissa av S:s uttalanden om Tegnér tillämpa det omdöme prof. G. Aulén (med gillande citerad av Gadeliuss) på sin tid fällde om Reuterdahls uttalanden om skalden; det hette, att R. »icke förstod att skilja på själssjukdomens orsaker och

dess verkningar» och »därför dömde även det rent patologiska såsom moralisk förvillelse». Betecknande för S:s insinuanta skrivsätt är hans skildring av, hur Tegnér i ett ex. av Frithiof till Martina von Schwerin skrivit en tillägnan av så förebrående innehåll, att den utklippts. Man får av hela S:s formulering och en i sammanhanget gjord not lätt nog det intrycket, att tillägnan varit av lasciv art. I E. Wrangels bok om Martina kan man däremot konstatera, att Tegnér skrivit »vänskapsfullt från fördöm». Vad beträffar S:s omdömen om bl. a. Göthilda Tegnér och längre fram om sonen Christopher T., får man åtminstone av t. ex. bevarade brev från Bror Emil Hildebrand, som personligen stod Tegnérns långt närmare än S. gjorde, ett vida gynnsammare intryck. Det måste för övrigt ha varit nästan lika riskabelt att vara S:s vän som ovän. Hans upprepade och i många hänseenden tydligt orättvist nedsättande omdömen om Reuterdahl, som var ett av föremålen för S:s ofta på synnerligen egoistiska motiv grundade ovilja, stå vid sidan av indiskretioner om vännen Thomander. Reuterdahl åter talar i sina memoarer helt kort om S:s fientlighet och tillägger: »Jag är glad, att jag ej förtjent den. Hade jag gjort det, skulle jag derom vara utförligare. Nu glömmar jag gerna Henrik Schönbeck.» Man kan ej tveka om, vem av dessa två, som hade mest av själens adel.

Att Schönbecks bok dock även har förtjänster, har redan nämnts. I synnerhet den ganska stora del därav, som ej handlar om »prelater», är mer intressant än den övriga. Bl. a. skildras utmärkt bröderna Eberhard och David Munck af Rosenschöld, den skånske magnaten Tornerhielm, m. fl. S:s goda minne har här bevarat mången roande anekdot och hans penna givit flera träffande karakteristiker. Men kvar står dock, att memoarerna måste läsas med stark kritik. I grunden komma de emellertid att mera skada S:s eget minne än hans motståndares.

Memoarerna äro utgivna av S:s sonson. Då ett urval skett och S. ej själv genomarbetat sina anteckningar, borde dock en starkare soring gjorts för att undvika flerfaldiga upprepanden, fränsett att vissa delar kunnat helt utgå. Vad Erdmanns förord beträffar, finner man i början därav en uppgift, att S:s mor hette Elsa Oliva Bring, dotter till Sven Lagerbrings »bror» Ebbe Bring. Nu var hon istället S:s mormor samt ej dotter utan syster till Ebbe Bring (båda barn av S. Lagerbrings bror Olof). I stil med denna bristande noggrannhet är det, att de strax efter följande två citaten från Reuterdahls memoarer båda innehålla fel. Tyvärr saknar boken register. Illustrationerna åter äro goda.

B. H—d.

— Mot den år 1926 utkomna, av Alma Söderhjelm utgivna, mycket intressanta II. delen av *Axel von Fersens dagbok*¹ torde beträffande vissa detaljer av översättningen från den franska texten några erinringar kunna göras. Ehuru översättningen i allmänhet taget

¹ Anmald i ärg. 1926 av denna tidskrift, sid. 203.

torde vara synnerligen förtjänstfull, synes författarinnan vid återgivande av i arbetet förekommande militära termer hava varit mindre lycklig och därigenom i somliga fall kunnat giva anledning till missförstånd eller otydlighet. Att vid återgivandet av de allierade arméernas ställningar och operationer tala om den eller den kårens »höger» eller »vänster» i stället för att allt efter förhållandena använda beteckningen högra eller vänstra flygeln, högra eller vänstra flanken, kan måhända ursäktas, men att översätta »cadres» med »plutoner» måste ju vara fullkomligt felaktigt, och hade ej »cadres» satts inom parentes, skulle man ställt sig mycket undrande till uppgiften om att man från England avsänt endast fyra plutoner till hjälp åt chouanerna. Det var naturligen fråga om kadrer, d. v. s. befäl till avdelningar, som skulle nybildas. På ett annat ställe omtalas, att ett förföljande avantgarde »retar» den vikande fienden; »harceler» borde här översättas med »oroa». Att Fersen uppgives mellan Frankfurt och Hanau längs hela vägen hava mött »åkdon med österrikiska ånkor och furage», torde väl däremot bero på någon felaktig tolkning av texten.

I det kap. som handlar om Fersens vistelse i Sverige, finnes även en del felaktigheter i fråga om den militära terminologien. Fersens militära ställning och tjänstgöring hos konungen var ju vid denna tid i hans egenskap av kapten vid livdrabantkåren (på franska närmast garde du corps). Denna befattning medförde generalmajors rang. Att under sådana förhållanden rubricera honom bland »gardeskaptener» måste anses oegentligt. För övrigt synes utgivarinnan ha förbisett, att det franska »la garde» kan ha skiftande betydelse. Då exempelvis på ett ställe omnämnes, att Fersen är glad att få lämna sitt garde, borde här i stället för »sitt garde» stått »sin vakttjänst». Ännu egenomligare låter det, då han påstås omtala, att förutom ett par andra personer endast gardet var inbjudet till den kungliga taffeln. I sistnämnda fall borde väl »la garde» ha översatts med »uppvaktningen». Man kan ju svårligen begära, att den framstående författarinnan skall besitta full kännedom om de militära termerna, men vid sådant förhållande kanske det hade varit lämpligt, om hon rådfrågat sig med någon auktoriet på ifrågakvarande område.

H. v. D.

— De *Anteckningar om släkten Sjögren*, som av generalmajoren Axel A:son Sjögren nyligen utgivits i en liten numrerad upplaga av 100 exemplar (Hälsingborg 1927, 42, 69 s.), utgör ett gott bidrag till vår växande genealogiska litteratur. Författaren uppvisar, att de traditioner, som velat förlägga släktens vagger till Skottland, åtminstone icke för det närvarande kan stödja sig på kända fakta. Stamfadern, amiralitetslöjtnanten Jonas Sjögren (f. 1732; † 1807) var nämligen med säkerhet född i Sverige, och om hans förfäder har intet annat framkommit än gissningar eller antaganden, som för övrigt även de peka hän mot rent svensk härstamning. Namnets stavning med två e är förmodligen ett minne från den tid, då ovannämnde löjtnant var i engelsk sjö tjänst, och har således ingen beviskraft för bärarens brittiska ursprung. Som bekant finnas flera bemärkta och

framstående personer bland löjtnantens avkomlingar, och deras ganska utförliga biografier äro ordnade i sexton tabeller, som korrespondera med motsvarande i den genealogiska översikt, som i bokens slut införts efter den biografiska delen. Som en egendomlighet kan antecknas, att ej mindre än sju personer av släktens olika grenar knutit äktenskaplig förbindelse med lika många medlemmar av adliga ätten (af) Burén, ett sannolikt enastående exempel på två släkters ömsesidiga förening. Boken prydes av ett antal porträtt införda i texten.

Aqui.

— *Uppsalasläkten Schram*. Anteckningar av Claës Eric Schram. Stockholm 1926. 132 sid.

Sällan torde en släktmonografi befordrats till trycket efter så grundliga forskningar som här synes vara fallet. Såsom vi i tidskriften (ärg. XXIV sid. 137) redan omnämnt, utgavs 1922 i Leipzig ett arbete om kopparsmedsfamiljen Schramm från Ohrdruf, varav en medlem Johan Georg Schram under sin gesällvandring 1755 kom till Uppsala och blev stamfader för släkten, som nu kan uppvisa sex generationer i Sverige. Kopparslagaryrket gick i arv i tre generationer, men redan sonsöner till stamfadern valde andra levnadsbanor, och två av dem voro präster inom ärkestiftet. Numera äro släktens representanter att söka inom handeln, industrien och sjöfarten, de sistnämnda i Amerika.

I en senare avdelning behandlas bärare av namnet i Sverige, med vilka släktskap ej kunnat påvisas, och som bilagor upptagas åtskilliga handlingar rörande släkten, såsom ansökan om borgarrätt, marschruta från en gesällvandring m. fl. Vidare meddelas antavlor för flera släktmedlemmar och kartor över kyrkogårdar, där familjegravarna äro belägna. Källförteckning och register avsluta det förtjänstfulla arbetet, som med de många och välreproducerade porträtten gör såväl författaren som det Tullbergsska boktryckeriet all heder.

G. I.

— Kaptenen Ernst Liljedahl har i en vackert utstyrd volym, betitlad *'Anor och minnen'* utgivit första delen av *'en studie över östgötasläkterna Liljedahl och Wallman jämte befryndade släkter'* (Linköping 1927. 8:o. 259, (3) s. + 40 pl., 3 kartor och facs.). Båda de namngivna familjerna (författarens fäderne och moderne) hava jämförelsevis sent antagit sina namn och tillhörde dessförinnan allmogeklassen. Genom pappersfabrikören Jon Liljedahls giftermål år 1800 med Christina Charlotta Heldenstedt, vars farmor hette Svanhals (av samma släkt som adliga ätten Gyllensvans stamfader), kan emellertid författaren räkna sig som ättling till en hel rad av de i Ydre jordägande adelsfamiljerna på 1500- och 1600-talet. Och ehuru släkten Wallman i rätt uppstigande led är en typisk bondesläkt, vars äldste kände medlem levde först under 1700-talet, skriver författaren under rubriken »släkten Wallmans äldsta anor» ett helt avsnitt av sin bok, vilket egentligen rör sig på ett helt annat område. Den omständigheten, att författarens mormor, som ej alls hette Wallman, utan Sö-

derström, hade en farmor, som på mödernet genom en konstrik »anlinje» (ett av författaren uppfunnet ord) kunde uppvisa härstamning från medeltidssläkten Brask, ger nämligen författaren anledning att räkna »släkten Wallmans äldre anor» i aderton led. Att han därvid ej heller uteglömmer salig biskop Hans Brask, är ej så mycket att säga om, ehuru han själv erkänner, att släkten Wallman i varje fall icke härstammar från denne prelat, som visserligen i Anreps ättartavlor orättvist begåvats med änka, men veterligen aldrig beskyllts för äkta posteritet. Det kan endast ifrågasättas, huruvida under sådana förhållanden hans porträtt har något att göra i denna bok, där det dock upptager en helsida.

Med dessa antydningar om innehållet i boken hava också dennas svagheter berörts. Det är enligt recensentens mening alldeles oriktigt att på sätt som här skett »blanda släkterna samman». Den gamla rätliniga genealogien har ett givet företräde ej minst genom den klarhet och översiktlighet den erbjuder. Vid sidan härom har visserligen också anträdsforskningen sitt berättigande, men denna utgår ju från viss person och fordrar en annan uppställning än den, som kommit till användning i ifrågavarande arbete. Vad författaren i sitt mångordiga inledningskapitel om »släktforskningens nyfödelse» haft att säga till motivering av sin ståndpunkt, övertygar icke om motsatsen. Åtskilligt av det han anför kan vara riktigt, men tillämpningen blir likväl icke tillfredsställande, därför att genealogiens grundläggande enkla formler söndersprängts till men för redan och översiktligheten i det hela.

Det sagda berör arbetets yttre form och planläggning. Vad innehållet beträffar, skulle erinringar i ett och annat hänseende även kunna vara på sin plats. Författarens fantasi rör sig gärna i högre rymder, och när han skall skildra sitt besök i de trakter, där hans hänsovna anherrar haft sin verksamhet, räcker det ej till med att berätta vad han sett och hört eller eljest forskat ut, utan han försätter läsaren ett par århundraden tillbaka i tiden och presenterar honom för en framliden major, med vilken han för animerade samtal, som endast hava det felet att vara helt och hållet fingerade. Vad sådant skall kallas, vet jag icke — måhända det kunde hava sin plats i en skönlitterär framställning — men genealogi är det icke, och överhuvud taget icke vetenskap. Och då blir det, säga vad man vill, endast till skada för boken, ty man kan ju aldrig veta, var det exakta slutar och var — romanen börjar. Nu är det visserligen sant, att författaren kan svara, att han ej gör anspråk på någon vetenskaplighet och att han fördens skull skriver såsom honom lyster. Men i själva verket märker man bakom det hela så mycken allvarlig forskning, att det är synd, att denna delvis skymmes bort genom dylika utväxter. Författaren berättar själv, att arbetet kostat honom år av mödosamma studier i arkiven och bygdeundersökningar, och detta påstående tror man gärna, sedan man tagit del av de detaljundersökningar, av vilka boken överflödar, och som innehåller en del nytt av även allmänt intresse. Med en annan uppställning och ett sovrat innehåll kunde därav hava blivit något på ett helt annat och bättre sätt värdefullt.

Boken är rikt illustrerad såväl i själva texten som genom vidfogade djuptrycksplanscher. Mot urvalet kan dock anmärkas, att en del bilder knappast hör hit. Detta gäller ej blott biskop Brask, om vilken förut är talat, utan även »Sommar i månsken», moderna pensionatsexteriörer o. d., som väl avse att skildra »miljön», men om vilka man likafullt med skäl enligt klassiskt exempel kan fråga: »Kolonner, vad gören I här?»

Aqut.

— *Danmarks Adels Aarbog* har utkommit med sin 45:e årg. (1928.) Dess senare avdelning med fullständiga släktregister över levande eller utdöda ätter är som förut redigerad av dr Louis Bobé. Av de i år meddelade genealogierna äro särskilt två av intresse från svensk synpunkt, nämligen utredningarna ang. ätterna Krabbe (»af Östergaard») och Walkendorff (till början av släktens svenska tid), på grund av dessa då betydande släkters starka anknytning till Skåne, ej minst vid tiden för dess övergång till Sverige. Tyvärr innehålla de meddelade släktmonografierna dock vissa förvanskningar, fel och brister, varför några beriktiganden och tillägg här må göras.

Nils Krabbes (död 1663) till Skillinge andra hustru Mette Bille avled i Malmö (1657), enligt T. Tuesens likpredikan över Krabbe. Att Krabbes 5 i kalendern nämnda barn alla skulle varit i hans 1:a gifte med Lisbeth Rud är oriktigt, vilket framgår såväl av Tuesens likpredikan som av övrig litteratur. I själva verket hade Nils K. i 1:a giftet troligen 3 barn (jfr dansk Personalthist. Tidsskr. 1919, VII: 4, s. 304; Tuesen nämner 2, Mette och Sophie, döda unga); i 2:a giftet med Mette Bille 3 barn (Christopher och Sophie, döda unga, samt Lisbeth, sedan g. m. Herluf Trolle till Snedinge) samt i 3:e giftet med Mette Rosenkrantz dottern Mette Sophie Krabbe (vackert porträtt reproducerat i kalendern) till Häckeberga och g. m. Etatsråd Johan Monrad (jfr Tuesen; T. de Hofman, Portraits historiques; Brickas biogr. lex.; M. Weibulls Saml. t. Skånes hist. 1870, s. 67 ff.; Monrads Selvbiogr., udg. af S. Birket Smith 1888). Ordningsföljden mellan Mette Sophie och Lisbeth är omkastad i kalendern och bådadernas angivna födelseår uppenbart oriktiga. Mette Sophies giftermål ägde rum 9 nov. (1682) »i Ostruppe Kirche» (Monrads Selvbiogr., s. 119) och hon dog på Häckeberga (Ord och Bild 1896, upps. av H. Wilhelmsen). Tage Krabbes till Gunderslevholm dotter (med Kirsten Vind) Karen Krabbe till Häckeberga uppges ha äktat generalmajoren Jacob »de Bruga»; hans rätta namn var de Bruin (jfr Bricka; Birket-Smith; Barfods Märkvärdigheter rörande skånska adeln, utg. av G. Carlquist 1925). I Walkendorffska genealogien talar utg. på tab. om Hans W. till Ellinge om en svensk general »Sjerting» i Malmö 1678. Det kan icke gärna vara någon annan än Sperling, som här menas. Hans W:s öknamn, som är väl känt genom Barfods skildring, var »Hans Lånekaka», ej »Lånekok», som utg. skriver. Halvsystemen Ingebörg W:s man kallas »Svedor Ågerholm»; han hette Sveder Akerholm (Anrep; Sjöström, Skånska nationen 1682—

1832, s. 112; C. G. Weibull, släkten Weibull, s. 71 ff.; Carlquist, Soc-kenbeskrifningar från Frosta härad, s. 80). Borge W:s änka nämnes som omgift med titulärlandshövdingen Anders »von Raïser». Detta är visserligen riktigt så till vida, som R. ursprungligen hette så. Men efter sina naturalisation som svensk adelsman 1761 hette han och skrev sig »von Reiser», vilket namn även står på hans sarkofag i Vejlbj kyrka i Danmark. Genom den av honom upprättade »von Reiserska stiftelsen» å Lärkesholm i Skåne är det också framför allt under detta namn han gått till eftervärlden (jfr M. Weibull, Skånska saml. 1892, II: 2). Chr. Chr. W:s svärmor kallas Clara Galtung; enligt Danmarks Adels Aarbog 1916 hette hon Clara Maria G. Vidare såges Kj. Chr. W. ha bott på »Retergård» i »Tyrrvända Kapel» i Finland; gården hette dock Retula och socknen på svenska Tyrvändö, på finska Tyrväntö. På ett annat ställe torde »Raflimda» vara korrekturfel för Raflunda.

B. H—d.

— *Festskrift til Kristian Erslev den 28. Decbr. 1927 fra danske Historikere. Udg. af den Danske Historiske Forening. Kbhvn 1927.*

Åt f. d. riksarkivarien Erslev ha danska historici på hans 75-årsdag ägnat en ovanligt ståtlig och värdefull historisk festskrift. Av de 29 bidragen till denna må här blott framhållas några av även personhistoriskt intresse. Dr Ellen Jørgensen ger i en uppsats om »De middelalderlige latinske Manuscripter i det kgl. Bibliotek» belysande inblickar i dansk lärdomshistoria. Arkivarien Eiler Nyström betonar i en undersökning av »Tyge Brahes Brud med Fædrelandet», att människan Tyge B. icke var utan skuld i stormannen Tyge B:s öde och tragiska lott att få sluta i landsflykt. Så t. ex. visade den lärde astronomen föga intresse för den praktiska uppgiften att hålla Kul-lens viktiga fyr i ordning, då han hade Kullagården i förläning. T. o. m. Fredrik II, som ju var Tyges välgörare, fann sig föranlåten 1585 skriva ett skarpt förmaningsbrev med de talande orden: »Beden-des dig og ville, at du er fortænkt udi, samme Lygte saa at lade holde med Lys og Blus som det er tilbørligt, paa det at den søfarende Mand ikke, forgævlig sig derpaa forladendes, skulde lide Gods og Livs Fare, Skade og Fordærvelse.» Arkivarien William Christensen har riktat festskriften med »Nogle Bemærkninger om den historiske Interesse hos den gamle danske Adel» och dr Louis Bobé lämnar i »Holland og Danmark» en översikt av personliga förbindelser mel-lan de båda länderna. Lektor Th. A. Müller skildrar lyrikern Am-brosius Stub och arkivarien Johanne Skovgaard den från Struensees historia bekante »Schack Carl Rantzaus Ungdom og første Manddom». Den 700 sidor stora festvolymen avslutas med register över både person- och ortnamn.

B. H—d.

— *Skånska brandförsäkringsinrättningen 1828—1928.* Minnes-skrift jämte en skildring av de skånska städernas brandväsen under äldre tid enligt uppdrag utgiven av Gunnar Carlquist. Lund 1928.

Det år 1782 instiftade Allmänna brandförsäkringsverket kom småningom att kämpa med stora svårigheter. Borås' brand 1827 och Åbo-branden s. å. ökade dessa på det högsta. Därtill kom ett allt starkare missnöje i Skåne med inrättningen ifråga. De skånska städerna, vilkas byggnadssätt med sten- och korsvirkeshus fördelaktigt skilde dem från de uppsvenska trähusstäderna, hade upptäckt, att de i oskäligen grad fingo draga tungan för de förluster, som eldsolyckorna i de senare vållade. Resultatet av bl. a. denna skånska opposition blev en avgörande schism 1828 och för Skånes del instiftandet s. å. av Skånska brandförsäkringsinrättningen.

Ikke så få svårigheter hade den nya institutionen att övervinna vid sin tillkomst och under sina första år. Ett sekels framgångar ha emellertid visat, att detta nu sällsynt solida verk väl motsvarat provinsens praktiska behov. Skånska brandförsäkringsinrättningens gagnarika verksamhet och lysande utveckling komma fullt till synes i den ståtliga festskrift (tillsammans över 600 sid. i stort kvartformat), utg. av förste bibliotekarien G. Carlquist, varmed verket nyligen högtidlighållit hundraårsminnet. Det är givetvis synnerligen tilltalande, att praktiska institutioner, förfogande över stora ekonomiska tillgångar, även känna ett kulturellt ansvar. Skånska brandförsäkringsinrättningen har visat sig förstå detta på ett berömvärt sätt och dess festpublikation är det synliga tecknet därpå.

Dr Carlquist inleder minnesskriften med en ytterst sakrik, i stor utsträckning på direkta källstudier grundad, kulturhistoriskt värdefull och genomgående underhållande allmän framställning av de skånska städernas brandväsen under äldre tid. Intet kan bättre belysa tidigare förhållanden på detta område än följande detalj ur hans skildring. Landshövding Adlerfelt i Malmö utsände 1767 en cirkulärskrivelse till länets städer med förfrågan om förefintliga brandredskap och brandordningar. Härpå gav staden Skanör det idylliska svaret, »at ännu aldrig brantredskap här å orten funnits. Guds nådiga beskydd har warit nog kraftigt at afböija alla olyckor, och då man trodt samma mehr än then fåfånga menneskelige försiktigheten, har och Gud så bewarat staden, at ganska få sig någon eldswåda erhindrar och hwilken ej längre sträckt än till ett enda hus. At giöra inrättning af brantredskap medgifwer ej borgerskapets wilkor» o. s. v. Adlerfelt replikerade temperamentsfullt: »Ehuru en hwar får befalla sin egendom i Guds beskydd, har likwäl den Högste derföre förlänt menniskian wett i hufwudet at hon får nyttia medel emot olyckors afböijande», vartill fogades anmodan att skaffa åtminstone några brandredskap. Ikke desto mindre lade Skanörmagistraten hans skrivelse utan vidare till handlingarna. Carlquists skildring av rackare eller nattmän, mästern, bysvenner, tornväktare m. fl., vilka hade att vaka över staden bl. a. från brandsynpunkt, vimlar av belysande och pittoreska drag. Efter framställning av brytningen med Allmänna brandförsäkringsverket ger förf. en bred och klarläggande översikt av Skånska brandsförsäkringsinrättningens historia intill närvarande tid. En efter en passera härvid även institutionens ledande gestalter, ett ståtligt galleri av myndiga män. Carlquist anser akademiräntmästaren Carl Fredrik Berling (ordf.

1828—47) ha varit den egentligt drivande kraften vid stiftandet. Vid hans sida stod emellertid Carl Adolf Agardh, vars likaledes berömde son botanisten J. G. Agardh som ordf. 1864—97 utmärkt fullföljde traditionerna. Ordförandeklubban har sedan förts av fil. dr J. M. Sjögren 1897—1910, borgmästare C. Brink 1911—26 och apotekare Fr. Montelin från 1927. Efter Carlquists historik följer en av kamrer E. W. Mortensen gjord tabellarisk och grafisk översikt samt sist en stor illustrationsavdelning. Denna bjuder särskilt på talrika utmärkta porträtt av styrelseledamöter, förteckningar över och korta data rörande dessa, ett parti vars personhistoriska värde ligger i öppen dag. Minnesskriften är i såväl yttre som inre hänseende en prydnad i sitt slag.

B. H—d.

Insända böcker.

Från *Akademien för de fria konsterna*:

MEDDELANDEN FRÅN KUNGL. AKADEMIEN FÖR DE FRIA KONSTERNA 1927. Sthlm 1927. 103 s.

Från *Albert Bonniers förlag*:

GREVE CARL GUSTAF LÖWENHIELMS MINNEN. Utg. av Natalie Rosensvärd, född Löwenhielm. II. Sthlm 1927. 188 + (1) s. III.

PRELATER. Ur prosten Henrik Schönbecks memoarer från 1800-talets förra hälft. Utg. av H. Schönbeck. Med förord av Nils Erdmann. Sthlm 1927. 414 + (2) s. III.

Från *Dalarnas hembygdsförbund*:

DALARNAS HEMBYGDSFÖRBUNDS TIDSKRIFT. Årg. VI (1926) h. 4 samt årg. VII (1927) h. 1—2.

Från *Dalslands fornminnes- och hembygdsförbund*:

HEMBYGDEN. 1927. Utgiven av Dalslands fornminnes- och hembygdsförbund. Göteborg 1927. XXXIV + 111 s. + 1 pl. + 4 antavlor. III. Häft. kr. 2: —.

Från *Hugo Gebers förlag*:

SUOLAHTI, GUNNAR, Finlands prästerskap på 1600- och 1700-talen. Översättning från finskan av Herman Gummerus. Sthlm 1927. 418 + (5) s.

Från *Genealogiska samfundet i Finland*:

GENEALOGISKA SAMFUNDET I FINLAND ÅRSSKRIFT X (1926). Helsingfors 1927. 516 + 69 s. III. Häft. fmk. 80: —.

ROOS, JOHN E., Officersboställen i Finland under svenska tiden. (Skrifter utg. av Genealog. samf. i Finland, III.) Helsingfors 1927. 75 s. Häft. fmk. 20: —.

SUOLAHTI, ERNESTI, Hämeenlinnan trivialikoulun oppilasmatrikkeli 1799—1841. (Skrifter utg. av Genealog. samf. i Finland, IV.) Helsingfors 1927. 69 s. Häft. fmk. 20: —.

BOSTRÖM, H. J., Sankarien muisto. Suomen itsenäisyyden ja vapanden puolesta henkensä anteneiden kansalaisten elämäkertoja. (Skrifter utg. av Genealog. samf. i Finland, V.) Helsingfors 1927. (9) + 894 s. III.

Från *Gleerupska univ.-bokhandeln*:

MINNEN FRÅN GAMLA BLEKINGSKA PRÄSTHEM, saml. och utg. av Gunnar Herrlin. (Minnen från gamla svenska prästhem, IV.) Lund 1927. (3) + 152 s. Ill.

Från *Karolinska förbundet*:

KAROLINSKA FÖRBUNDETS ÅRSBOK 1926. Lund 1927. IV + 238 s.

Från *J. A. Lindblads förlag*:

MELANDER, E., Nya blad ur min levnadsbok. Uppsala 1927. 368 s. Ill. Häft. kr. 9:—.

STERNER, Ew., Thomas Alva Edison. Åttio år ur en berömd uppfinnarens liv. Uppsala 1927. 252 + IV s. Ill. Häft. kr. 4:75.

Från *Norra Vättersbygdens hembygdsförening*:

TIDSKRIFT FÖR NORRA VÄTTERSBYGDENS HEMBYGDSFÖRENING 1926. Askersund 1926. 104 s.

Från *P. A. Norstedt & Söner*:

ELGENSTIERNA, GUSTAF, Den introducerade svenska adelns ättartavlor. Med tillägg och rättelser. III. Sthlm 1927. x + 796 s. Häft. kr. 60:—.

HEDVIG ELISABETH CHARLOTTAS DAGBOK. VI. 1797—1799. Övers. och red. av Cecilia af Klercker, f. Lewenhaupt. Sthlm 1927. VIII + 353 s. + 2 pl. Häft. kr. 13:—.

SVERIGES HISTORIA TILL VÅRA DAGAR utg. av Emil Hildebrand och Ludvig Stavenow. Sjätte delen. Gustav II Adolf av Georg Wittrock. Sthlm 1927. VIII + 433 s. Ill. Häft. kr. 12:—.

Från *red. av Nysvenska studier*:

NYSVENSKA STUDIER. Tidskrift för svensk stil- och språkforskning utg. av Bengt Hesselman och Olof Östergren. Årg. VII (1927).

Från *Riksarkivet*:

MÉDDELANDEN FRÅN SVENSKA RIKSARKIVET. Ny följd, I: 66—70. Sthlm 1927.

Från *Samfundet for Dansk-Norsk genealogi og Personalhistorie*:

PERSONALHISTORISK TIDSSKRIFT udg. ved Paul Hennings. VIII Række 6 Bind 1—4 Hæfte.

Från *Skånska brandförsäkringsinrättningen*:

CARLQUIST, GUNNAR, Skånska brandförsäkringsinrättningen 1828—1928. Minnesskrift jämte en skildring av de skånska städernas brandväsen under äldre tid. Lund 1928. (1) + 440 s. + 15 pl. + 169 s. Ill.

Från *Société Suisse d'Héraldique*:

ARCHIVES HÉRALDIQUES SUISSES. Organe de la société suisse d'héraldique. Årg. XLI (1927).

Från *Svenska Bokhandelscentralen A.-B.*:

SVERIGES KYRKOR, utg. av Sigurd Curman och Johnny Roosvall. Blekinge, Bd I; h. 1, Östra härad av William Andersson. Sthlm 1926.

- III. — Stockholms kyrkor, Bd VI, h. 1, Klara kyrka. Sthlm 1927.
- III. — Stockholms kyrkor, Bd I, h. I, S. Nikolai el. Storkyrkan, II, Byggnadshistoria. III.
- Från *Södermanlands-Nerikes nation*:
SÖDERMANLANDS-NERIKES NATION. Förteckning över den 30 april 1927 levande landsmän, upprättad av Carl Hulth. Uppsala 1927. 41 s.
- Från *Värmlands fornminnes- och museiförening*:
VÄRMLAND FÖRR OCH NU. 1927. Meddelanden från Värmlands fornminnes- och museiförening. XXV. Karlstad 1927. 160 s.
- Från *författare eller utgivare*:
AFZELIUS, CARL, Afze Larsson i Afzegården, Broddetorp, och hans ättlingar. Genealogiska och biografiska anteckningar. Skövde 1927. 202 s. + släktöversikt. III.
- ETT AKTSTYCKE OM FRÄLSEGRAVAR I KARLSTADS STIFT 1756, utg. av C. E. Nygren. Karlstad 1927. 30 s.
- EN BREVVÄXLING FRÅN OROSÅRET 1838, meddelad av Knut Wichman. (Särtryck ur Karl Johans Förbundets Handlingar 1923—1926.) Uppsala 1926. 16 s.
- LEKTOREN VID KARLSTADS GYMNASIUM D:R ERIK EURÉNS DAGBOK åren 1722—1762, med en kort biografi utg. av C. E. Nygren. Karlstad 1927. 87 s.
- IONAS HENRIC GISTRÉNS SJÄLVBIOGRAFI, utg. av Ernst Nachmanson. (Särtryck ur Hygiea 1926, bd 88, häft 23.) Sthlm 1926.
- HERDIN, K. W., Uppsala på 1600-talet. Rättsväsendet II. Livsbilder av borgmästare och råd m. fl. Uppsala 1927. VI + 272 s. III.
- HERLENIUS, EMIL, Ur Dalarnes kultur- och personhistoria. Trenne uppsatser: Hertenhielmsdramat; Den stora eldsvådan i Östanfors 1847; En originell komminister. (Särtryck i 50 ex.). Falun 1927. 19 s.
- HÄRNÖSANDS GYMNASIEMATRIKEL 1650—1800, utg. av Gösta Bucht. Härnösand 1926. VIII + 124 s.
- KALLIO, V. J., Halikko kyrka. Helsingfors 1926. 85 s. III.
- , Historiallisia kirjoituksia Salon seudusta. Salossa 1926. IV + 56 s.
- LILJEDAHL, ERNST, En studie över östgötsläkterna Liljedahl och Wallman jämte befryndade släkter. I. Anor och minnen. Linköping 1927. 259 + (3) s. + 40 pl. + kart. och facs. III.
- NACHMANSON, ERNST, Bidrag till kännedomen om Pehr Gustaf Ceder-schjöllds liv och verksamhet. (Särtryck ur Acta societatis medicorum suecanæ 1927, häft 3—4.) Sthlm 1927.
- NYGREN, C. E., Karlstads fabriks- och hantverksförening 1847—1927. Historik med en återblick på yrkesförhållandena i forna dagars Karlstad. Karlstad 1927. Tryckt i 300 numrerade ex. 194 s. III.
- PETERSSON, A. G., Bjurkärens klockare-, kyrkovårds- och kyrkvaktarekrönika. Biografiska och genealogiska anteckningar. Kristinehamn 1927. 96 s. III. Häft. kr. 4: 75.

- PETERSSON, A. G., Släkten Hultman från Karlskoga. Genealogiska och biografiska anteckningar. Kristinehamn 1927. 51 s. Ill. Häft. kr. 3: —.
- SJÖGREEN, AXEL A:SON, Anteckningar om släkten Sjögreen. Tryckt i 100 numrerade ex. Hälsingborg 1927. 42 + 69 s. Ill.
- SOLLIED, HENNING, og SOLLIED, P. R., Losnaetten. (Særtryck av Norsk Slegtshistorisk Tidsskrift 1927, h. 1).
- VENDELS SOCKENS DOMBOK 1615—1645. (Uppländska domböcker utg. av Kungl. humanistiska vetenskapssamfundet i Uppsala. I.) Utg. genom Nils Edling. Uppsala o. Leipzig 1925. iv + 44 + 261 s. + 1 pl. + 2 kartor. Häft. kr. 10: —.
-

PERSONREGISTER.²

- Abrahamsson, Abraham, gruvingenjör, 29.
 Adelsköld, Cl., 157.
 Adelsvärd, Eva Helena, grevinnan, 147.
 Adler, fru, 141.
 Adlerbaum, Johan, assessor, 129.
 Adlerfelt, Sara, 154.
 Adolph Johan d. y., pfalzgreve, 109, 124.
 Agardh, Carl Adolf, biskop, professor, 13, 36, 37, 58.
 Agriconius, Samuel Mons-son, sekreterare, generalpostdirektör, 109, 122.
 Ahlberg, sockerbagarehustru, 98.
 Ahlgren, Catharina, 134.
 Ahlman, M. E., professor, 51.
 Ahlström, Petter, kommissarie, 98.
 Ahnlund, Nils, 1.
 Alanus, Abraham, teol. prof., 129.
 Alexander, rysk kejsare, 51, 53.
 Allard, 159, 160.
 Allinga, Petrus, teolog, 127.
 Allix, Petrus, teolog, 127.
 Almquist, Joh. Ax., arkivråd, 104.
 Alstrin, Eric, prof., biskop, 131.
 Alströmer, Jonas, 105.
 Aminoff, Anna Elisabeth, 156.
 Amnell, J., 131.
 Anckarsvärd, Carl Henric, frih. politiker, 85.
 Andersson, Anders, kyrkoherde, 44.
 Angelin, Erik, kyrkoherde, 24, 25.
 Anjou, A., 109.
- Anna, drottning, 129.
 Annerstedt, C., 1.
 Appelroth, Alexandra, 161.
 » Bernt Wilhelm, översite, 161.
 » Catharina, 161.
 » Dimitrij, översite, 161.
 » Olga, 161.
 » Otto Magnus, kyrkoherde, 161.
 » Wilhelm, kapten, 161.
 Arfvidsson, mamsell, 96—103.
 » Arfvid, kockgesäll, 98.
 » Axel, 98.
 Arnell, Lars, 132.
 Askegren, Isak, krigsråd, 146.
 Askelöf, J. C., 61.
 Asp, Mathias, prof., 132.
 Atterbom, 1.
 Ausius, Henrik, informator, 113, 114.
- Bager, Haqvin, handlande, 29.
 Bagge, J. F., 7.
 Bagger, Hans, 121.
 » Olof, professor, 122.
 Baggerus, Johannes, 121.
 Baltzarus, Jacob, prost, 152.
 Bank, Joseph, sir, 19.
 Barckman, Johan, 119.
 Barkman, Jac. 120.
 Barlow, Thomas, biskop, 122.
 Barnekow, A., 125.
 » Kjeld Christopher, översite, 125.
 Bathurst, Henry, earl, politiker, 75.
- Baumgardt, Johan, assessor, 129.
 Beckman, Eric, prost, 122.
 Beijer, d:r, 61.
 Bellander, sjömansänka, 102.
 Benzeliuss, Carl Jesper, biskop, 133.
 » Ericus, 127, 128, 129.
 » Eric, d. y., 132, 133.
 » Jacob, biskop, 65.
 » Henr., 132.
 Berch, C. R., 1.
 v. Berchner, Hedvig, 136.
 Berg, Engela, 158.
 » Matthias Erici, legationspredikant, 120.
 » P. G., 111.
 Bergh, Lev., 109.
 Berggren, Jacob, kyrkoherde, pastor primarius, 25.
 Bergius, Nicolaus, superintendent, 124.
 Bergqvist, Bengt J:son, professor, 29.
 Berling, assessor, 7.
 Bernard, Edward, professor, 121, 125, 127.
 Bernhardini, professor, 124.
 Bexly, Nicolas Vansittart, baron, 27, 34.
 Bielke, Thure Gabriel, generalmajor, 127.
 Billberg, Eliana, 89.
 » Gustaf Johan, kammarätsråd, 86, 87, 89, 90, 93.
 Björckegren, Nils, borgmästare, 136—148.
 Björk, Tobias, kyrkoherde, 8.
 Björkstadius, Mathias Andrae, kaplan, 6.
 Björnstjerna, envoyé, 11, 15.

² Utarbetat av G. E.

- Björnstjerna, Elisabeth Charlotta, f. von Stedingk, 83.
 » Magnus Fredrik, 79, 87.
 » Ferdinand, greve, general. 75, 76, 81, 83, 84.
- Björnståhl, J. J., 110, 111.
- Bloch, mr, 70.
- Boberg, Anders, prof. 132.
- Boëthius, Bertil, förste arkivarie, 104.
- Boije, baron, 145.
- Bolivar, Simon, sydamerikansk statsman, 74.
- Bolméer, Bengt Magnus, professor, 37.
- Bonde, Christer, frih., landshöv., lantmarskalk, ambassadör, 113, 114.
 » Gustaf, frih., landshöv., riksråd, riksskattmästare, 113, 114.
- Boyle, Rob., fysiker, 126.
- Brahe, Joachim, 106.
- Brandel, Elias Wilhelm, assessor, 65.
- Braun, Nic., 115.
- Bredberg, Sven, mag., 130.
- Breitenbach, Katharina Dorothea, 165.
- Bright, professor, 121.
- Brodin, Joh., 115.
- Brolén, C. A., 6.
- Broman, vinskänk, 98.
- von Bromell, Magnus, läkare, 128.
- Brougham, Henry Peter, eng. statsman, 77.
- Brunius, Carl Georg, professor, 37.
- Brunnerus, Martinus, prof., 117.
- Brunnmark, Gustaf, kyrkoherde, 8, 11, 19.
- Bröms, Ingemund, prof., 129.
- Burgin, Anna Catharina, 96, 97.
- von Bülow, baron, 81.
- Byron, 25, 28, 34.
- Bång, K. Elisabeth, 161.
- Bååth, Jöns Magnus, hofsekreterare, 101, 102.
 » Nils, generalmajor, 166.
- Böök, Erasmus, kyrkoherde, 21.
- Canning, Georg, eng. statsman, premiärminister, 39, 63, 64, 73, 74, 81.
- Canton, William, 33.
- Carl X Gustaf, konung, 124.
- Carlquist, Gunnar, 179.
- Carlsson, Carl, biskop, 121.
 » G. W., 33, 105.
- Carpelan, Tor, frih., riddarhussekreterare, 159.
- Castellus, professor, 121.
- Castlereagh, Robert Stuart, eng. premiärminister, 39.
- Catalani, sångerska, 19, 28, 43.
- Cederhjelm, presidentska, 145.
 » frih., president, 138, 139.
- Cederström, släkten, 121.
 » R., frih., intendent, 104.
- Christiernin, Carl, hovrättsassessor, 127.
 » Eric, mantalskommissarie, 127.
- von Christiersson, Carl, hovrättsassessor, 127.
- Cochrane, earl of Dundonald, Thomas, eng. amiral, 58, 77.
- Collin, Esaias, kyrkoherde, 25.
- Cowper, Peter, politiker, 34.
- Coyet, Wilhelm Julius, frih., kanslijunkare, 109, 120.
- Creech, Thomas, dr, 128.
- Croël, kyrkoherde, 97.
- Cronström, Ernst, 132.
- Crotch, William, musiker, 34.
- Cudworth, professor, 121.
- Dahl, Peter, professor, prost, 44, 91.
- Dahlstedt, Georg, 129.
- Dahlstöm, fru, 102.
- Dal, Nils Hufvudsson, 132.
- Dandenell, Axel, kamrer, 104.
- von Dardel, H. L., 134.
- De Geer, Carl, greve, lantmarskalk,
- De la Gardie, Magnus Gabriel, greve, excellens, 33, 165.
- De la Grange, Erik Gustaf, kapten, 154.
 » Margaretha Charlotta, 154.
- de la Salle, Charles Gabriel, 109.
- Delaune, Will., president, 132.
- Diurberg, Daniel, prof., 126.
- Djurklou, Ulrika Charlotta, 72.
- Dobbin, Anna Elisabeth, 162.
- Dodwell, Henry, historiker, 127, 129.
- Dona (von Dohna) Wilhelm Albert, greve, 110, 120.
- Douglas, grevinna, 166.
 » Robert, general, 166.
- Dunten, borgmästarinna, 166.
 » Georg, borgmästare, 165.
- Eberstein, Carl Christian, kyrkoherde, 25.
 » Carl Johan, biskop, 30.
 » E., prof., prost, 91.
- Eckhold, Petrus, 124.
- Edelcrona, Isak, krigsråd, 146.
- Ehrensteen, Edv. 122.
- Ehrensward, C. A., greve, 103, 135.
- Ekehjelm, Carl Bengtsson, hovjunkare, 120.
- af Ekenstam, Fabian Wilhelm, docent, 19, 25.
- Ekerman, Bengt Edvard, ryttmästare, 134.
 » Charlotte, 134, 136, 144.
 » Christofer, fänrik, 144.
 » Julie, 134—148.
- Elgenstierna, Gustaf, postkontrollör, 104.
- Eneberg, Joh., 132.

- Engelhart, Carl Henric, justitieråd, 37.
 » Harriet Dorothea, 48, 52.
 » J. H., professor, 38.
 » John Julius, kapten, 38.
- Engelke, Robert, sekreterare, 22.
- Engeström, J. A., professor, 26, 35, 44.
- von Engeström, Dorothea Anna Josephina, 24.
 » Lars, greve, utrikesminister, 30, 32, 38.
 » Maria Beata, 22.
- Ericsson, John, uppfinnare, 157.
 » Nils, frih., överste, 157.
 » Olof, gruvfogde, 157.
- Erskine, David, konsul, 48, 50.
 » David Engelhart, 38, 50.
 » Harriet, 38.
 » Thomas, general-konsul, 38.
- Espoz y Mina, Francisco, spansk general, 28, 41.
- Faxe, Georg,
 » Jacob, vice-bibliotekarie, 26, 63, 67, 89.
 » Lovisa, 14, 46.
 » Margareta Sofia, 26.
 » Peter Georg, v. häradshövding, 85.
 » Wilhelm, biskop, 8—96.
 » Wilhelmina, 35.
 » Wilhelmina Ulrika, 89.
- Fehr, Isak, 105.
- Feld, D., biskop, 124.
- Fell, John, biskop, 122, 124.
- Ferdinand, konung av Spanien, 62.
- Ferelius, Arvid, kyrkoherde, 8.
- von Fersen, F. A., greve, 141.
- von Fersen, Eva Helena, 147.
 » Lovisa Sophia, f. Piper, 79.
- Feuk, Johan, 8.
- Filenius, biskop, 140.
- Fjellstedt, Peter, teolog, 89.
- Fleetwood, George, sir, 108, 110.
- Fleman, And., sekreterare, 109.
 » Andrew, intendent, 124.
- Fleming, Jöran, 120.
- Floderus, M., 3, 4.
- Florman, Arvid Henrik, professor, 36.
- Flügge, Henrick, 116.
 » Johan, mag., landtullöverinspektör, 116.
- Flygel, Per Bengtsson, fogde, 149.
- Fogelin, Anna Charlotta Vilhelmina, 163.
- Forslind, Carl Cison, 42, 49.
- Forsstrand, Carl, doktor, 96, 97.
- Forsström, Johan Eric, kyrkoherde, 35.
- Fortelius, Gabr., 129.
- Foster, Jos., 106.
- Franklin, John, forskningsresande, 29.
- Franzén, Frans Mikael, biskop, 31.
- Fredrik August, hertig] av York, 43.
- Frich, Otto, 125.
- Fried, Moses, fil. dr, 172.
- Froilius, Olof, 3.
- Frondin, Eric, 126, 127.
- Funck, Johan Thomasson, bergsassessor, 115.
- Gahn, 152, 153.
- Gartman, Joh., 112.
- Georg III, eng. konung, 43.
- Georg, prins av Danmark, 124.
- Gerten, överste, 141.
- Gezelius, Johan, 120, 125.
 » Johannes, prof., biskop, 121, 129.
- Gjers, Anders, postdirektör, 53, 56, 65, 80.
- Gjörwell, C. C., 148.
- Glarbo, Henny, 106.
- Goldsmith, br, 52.
- Gosselman, Karl August, kaptenlöjtnant, 60, 62.
- Goulbourn, Henry, finansminister, 75.
- Granagrius, Halvardus Johannis, lektor 60.
- Granberg, 153.
- Grant, Charles, eng. statsman, 33.
- von Greiff, K. S. T., kapten, 14, 46, 50, 52, 57, 59, 60, 63, 66, 76, 79, 80, 85.
 » Maria Lovisa, 38.
- Grevesmöhlen, K. August, överdirektör, 61.
- Grim, Herman Nicolai, läkare, 109.
- Gross, kapten, 141, 142.
- Grundell, Heindrich, 166.
- Grönwall, F., W., hovrättsråd, 104.
 » Anders, 132.
- Gunning, biskop, 121.
- Gustafsson, överste, 51.
- Gyldenstierna, Eric, hovrättspresident, 112.
- Gyldenstierna, Göran Görransson, greve, generalmajor, 125.
- Gylenållon, Gustaf, major, 164.
- Hæffner, Johan Christian**
 Friedrich, musiker, 69.
- Hafström, Gerhard, 96.
- Hagberg, C. P., 37.
- Hagman, milic, 147.
- Hagström, K. A., 12.
- Haldane, Robert, 49.
- Hall, B. Rud., 4.
- Hallbeck, Carl, prost, 21.
- Halldén, fru, 147.
- Hallendorff, Carl, professor, 167.
- Hallman, C. I., skald, 147.
 » J. G., livmedikus, 147.
- Hellstenius, A. J., professor, 65.
- Hammar, Olof, kyrkoherde, 88, 91, 93.
- Hancock, general, 159.
- Harlingsson, Samuel Gustaf, 140, 141, 148.
- von Hauswolff, Karl Ulrik,

- guvernementssekreterare, 38, 39, 46, 50, 53, 59, 63, 64, 67.
- Hedberg, J. A., kyrkoherde, 42.
- Hedman, Pehr, 150.
- (von) Hegardt, Martinus, prof., 131.
- Helmfelt, Anna, 166.
- » Beata Catharina, 165.
- » Elsa, 166.
- » Gustavus, 165.
- » Jacob, 166.
- » Leonhardt Hans, 165.
- » Louise Charlotte, 166.
- » Margareta Elisabeth, 165, 166.
- » S. G., fältmarskalk, 164—166.
- Henderson, dr, 27, 81.
- Herdin, K. W., 7.
- Herlenius, Emil, lektor, 150, 157.
- Herweghr, D., 2.
- Hesslén, Maria Beata, f. von Engeström, biskopinna, 22.
- » Nils, biskop, 22.
- Heurlin, domprost, 90.
- Hiärne, Urban, 120.
- Hjort, Malin, fru, 136.
- » N. S., överinspektör, 136.
- Hochschild, R. F. H., magistratssekreterare, 146.
- » R. F., 136.
- Hoffvenius, Annica, 152.
- » Ebba, 152.
- » Catharina, Pehr-dotter, 152.
- » Erik, kyrkoherde, 152.
- » Margaretha, 152.
- » Petrus, professor, 7, 152.
- Hohenlohe-Waldenburg-Schillingsfürst, Alexander, L. F. E. H., biskop, 29.
- Hollenius, Johan, borgmästare, 153.
- Homodæus, Jacob, 113.
- Homstedt, rådmän, 141.
- Hooke, Rob., astronom, 126.
- Horn, Claes, 112.
- » Gustaf, 107.
- » Sigri, 165.
- Horn af Marienborg, Ewert Gustafsson, öfverste, 117.
- » af Marienborg, Gustaf Ewertsson, frih., fältmarskalk, 113.
- » af Äminne, Claes, 112.
- » Gustaf, frih., riksråd, 112.
- Hornborg, Ilmar, agronom, 161.
- Horneman, släkten, 153.
- » Johan, borgmästare, 153.
- Horster, prost, 137.
- Hudson, Jo., 131.
- Hult, Olof, 128.
- Hulthin, Jacob, 132.
- Humble, Gust. Ad., 121.
- » Sixten, sekreterare, 104.
- Hunterus, Jacob, 112.
- Huntington, Robert, biskop, 127.
- Hyde, Thomas, filolog, 110, 127.
- Hydén, Eric L., 132.
- Hylander, Andreas, professor, 65.
- Ibson, C. A., hovpredikant, 24, 67.
- Iggström, borgmästarinna, 140.
- Ihre, Thomas, professor, 22.
- Indebetou, Govert, direktör, 104.
- Jacobowsky, C. Vilh., 105.
- Jaekisch, Cath., 161.
- Jane, William, prof., 127.
- Jauccourt, Arnail-François, utrikesminister, 40.
- Jernström, prof., 131.
- Johan, konung av Portugal, 73.
- Josephson, Ragnar, docent, 172.
- Julinus, Andreas, 120.
- Junström, Petrus, rektor, 131.
- Juslenius, Dan., 121.
- Jönsson, Sven, fiskare, 83.
- Jørgensen, Arne, 164.
- Kahl, 37.
- Kanterberg, Johan, härads-hövding, 97.
- Kean, aktör, 18.
- Kevenhüller, Paul frih., kammarherre, 108, 115.
- King, Philip-Parker, amiral, 59.
- Kiörning, Olof, biskop, 133.
- Kjellberg, Sven T., 2.
- Kjellin, Carl Erik, kyrkoherde, 46, 92.
- Kjellman, Anna Charlotta, 158.
- af Klercker, 149.
- Kling, Anna, 157.
- Klingius, Z., 112, 113.
- Klingstedt, kapten, 156.
- Klitzberg, förare, 97.
- Knox, reformator, 34.
- Kolmodin, Israel, superintendent, 152.
- Konstantin, storfurste, 51.
- Krabbe, ätten, 178.
- Kraftman, Anna Elisabeth, 159.
- » Gabriel Fredrik, assessor, 159.
- Kristina, drottning, 2, 3, 5.
- Krook, Eva Christina, 159.
- Kruse, Maria, 165.
- af Kullberg, statssekreterare, 49, 86.
- » Anders, biskop, 42, 44.
- Kurck, Gabriel, frih., öfverste, landshöv., 107, 115.
- König, öfverste, 148.
- » Christianus, lagman, 129.
- von Königsmarck, Beata Elisabeth, 165.
- von Königsmarck, Hans Christoffer, general, fältmarskalk, 165.
- von Königsmarck, Philip, Christopher, generalmajor, 109, 123.
- Lagerberg, grevinna, 155.
- Lagerheim, Karolina Sofia, 72.
- Lagerlöf, P., 125, 126.
- Lagus, W. G., 112.
- Lamdenus, donator, 117.
- Lang, Jacob, biskop, 123.
- Lantingshausen, grevinna, 145.
- Larsdotter, Ebba, 152.
- Larsson, Oloff, 166.
- Laud, Will., biskop, 117.
- Laurelius, Ol., 114.
- Law, Edward, earl of Ellenborough, politiker, 75.

- Leander van Ess, Johan Heinrich, dr, 70.
 Leijonbergh, Johan, frih., resident, envoyé, 119.
 Leijonhielm, öfverste, 140, 145.
 Lenæa, Margareta, 152.
 Lenæus, Johannes, ärkebiskop, 152.
 Lenander, Anna Jacobsdotter, 152.
 Lewenhaupt, Adam, greve, hovmarskalk, 104.
 Leyoncrona, Christopher, 126, 127, 129.
 Lidbeck, Anders, professor, 29.
 Lightfoot, professor, 121.
 Liljedahl, släkten, 176.
 » Ernst, kapten, 176.
 Liljensparre, Nils Henrik, polismästare, 145.
 Lillie, Axel, greve, riksråd, 117, 165.
 Lillieblad, Gustaf, prof., 123.
 Lind, Johan, magister, 97.
 Lindblom, ärkebiskop, 139, 141.
 Lindborg, Carl Gustaf, 97.
 » Christina, Catharina, 98.
 » Erik, vaktmästare, 96, 97.
 » Maria, Greta, 97.
 » Maria Lisa, 97.
 » Ulrika, 96—103.
 Linderstedt, hovrättsråd, 145.
 Lindgren, Annicka, fatburspiga, 98.
 Lindman, Agneta Sophia, 89.
 Lindsay, Margareta, 30.
 Linskog, J., 8.
 von Linné, Carl, 133.
 von Lingen, 140.
 Linnerius, Jonas, prof., biskop, 124.
 Lippius, Stephanus, lektor, 111, 117.
 Ljunglöf, tobaksfabrikör, 158.
 Lohrman, släkten, 7.
 Lowe, Hudson, generalöjtnant, guvernör, 34.
 Lundblad, Sven, biskop, 61.
 » Johan Fredrik, generalkonsul, 90.
 Luth, W. F., 109.
 Löfman, Johan, guldsmed, 149, 151.
 Löwen, generalöjtnant, 166.
 Löwenhielm, Carl, Gustaf, greve, 172.
 Macklier, David, 110.
 Macray, William, Dunn., 106, 110.
 Malmberg, Nils, 149.
 » Pehr, 149.
 » Petrus, öfverhovpredikant, 149.
 » Petrus, Nicolai, 149.
 Malmberg (Malmborg), Bengt, 149.
 Malmborg, släkten, 149—163.
 von Malmborg, Boo, 149.
 Malmroth, änka, 102.
 Maria da Gloria, drottning, 61, 73.
 Marshall, Thomas, domprost, 122.
 Malmsten, mlle, 136.
 Melander, Eric, 128.
 von Meyer, Valentin, generalmajor, 166.
 Miguel, portugisisk prins, 73.
 Mill, John, teolog, 126.
 Modée, Carl Wilhelm, amiral, 146.
 Molér, V., doktor, 152.
 Molin, Laurentius, prof., 126.
 Mollén, mäkklare, 41.
 Montgomery, Carl Svante, 139.
 Montgomery-Silfverstolpe, Malla, 22.
 Moræus, Joh., 129.
 Morat, lagman, 140, 141.
 Mortensen, Johan, 8, 9, 20, 105.
 Mores, Thomas, professor, 121.
 Muhlenfeldt, prof., 90.
 Munck, baron, fredsdomare, 161.
 Munck af Rosenschöld, David, 10, 124, 15, 30.
 Muncktell, 127.
 Murray, Gustaf, biskop, 84, 101.
 Mänsdotter, Karin, 161.
 Necker, Germaine, 40.
 Nelander, Charlotta, 10.
 » Johan, professor, 10.
 Nikolaus, rysk storfurste, 51.
 Nisser, Per, mekaniker, 39.
 » Samuel, kyrkoherde, 8, 39.
 Nordberg, Joh., 128.
 » Jöran, 121, 132.
 » Matthias, professor, 36.
 Nordborg, Olof, kyrkoherde, 132.
 Nordenskjöld, major, 62.
 » C. R., vice amiral, 30.
 » f. Lindsay, Margareta, 30, 60.
 Noring, Carl, leg. parstör, 83.
 » Laurentius Aemilius Alexis, fil. magister, 83.
 Norrelius, Andreas, universitetsbibliotekarie, 132.
 Norrman, Laurentius, prof., 123.
 Näsmark, 153.
 Odhelius, Lars, prost, 125.
 » Ol. A., 130.
 Olai, Benedictus, 150.
 O'Meara, Barry Edward, läkare, 34.
 Ortelius, Abraham, 6.
 Oxenstierna, Axel, 106, 107, 114.
 » G. Axell, 6.
 » Gabriel Gustafsson, frih., president, 106, 114.
 » Johan Axelson, greve, diplomat, 107, 113.
 » Th. Thuresson, 108.
 » af Croneborg, Thure Thuresson, greve, öfverste, 115.
 » af Eka o. Lindö, Carl Gabriel, hovmarskalk, 53.
 Ouvris, Daniel, öfverste, 166.
 » Jacob Bernhardt, 166.

- Ouvris, Leonhardt Hans, 166.
 Owen, Samuel, 55.
- Paget, Henry, William, markis av Anglesey, politiker, 34.
 Pahl, Hans Matthiasson, 122.
 > Johannes, 122.
 Paickul, Georg, generallöjtnant, 166.
 Palmcreutz, Pehr, general-krigskommissarie, 149, 150.
 Palmér, Joh., 105.
 Palmroot, Johannes, prof., 126, 132.
 > Johannes P., prost, 132.
 von Palthen, Samuel, 115.
 Palthenius, Jo. Phillippus, 115.
 Papke, C., 124, 131.
 Parkes, Joan, 106.
 Parry, William Edvard, forskningsresande, 29, 47.
 Paterson, dr, 27.
 Pearsson, biskop, 121.
 Peel, Robert, 89.
 Peltens (el. Pelteus), Johannes, 115.
 Peringer, Gustaf, prof., 123.
 Petré, Greta Lisa, 157.
 > Olof, bruksdisponent, 157.
 Pettersson, A. Z., kyrkoherde, 25, 37, 46, 56, 58 86, 92.
 Pfeiff, magister, 166.
 Philenius, Petrus, prof., 133.
 Pinkerton, dr, 27, 40, 69, 81.
 Piper, Eva Augusta, 79.
 > Lovisa Sophia, 79.
 Pius VII, påve, 29.
 Pockock, Edward, prof., 119, 121, 123.
 Pontin, Samuel, lektor, prost, 123.
 Pontinus, Samuel, kyrkoherde, 164.
 von Porau, Margareta Hedwig, 166.
 Portbahr, Christian, major, 165.
 Posse, Arved, greve, riksråd, 155.
 Potters, Johan, ärkebiskop, 127, 128.
- von Prinzencreutz, Abraham Roland, statssekreterare, 43, 46, 50, 80.
 Prytz, Johan, 166.
- Quast, kryddkrämare, 154.
 Queckfeldt, Bengt Gustafsson, 108, 115.
 > Gustaf Gustafsson, 108, 115.
- Rabenius, Nils, 3.
 > Petrus Olai, kollega, 7.
 Rahmn, Cornelius, kyrkoherde, 47, 50, 58, 61, 64.
 Ramsbergius, Petrus Jonæ, lektor, kyrkoherde, 7.
 Raphael, Ellen, fröken, 172.
 Ravius, Chr., professor, 112.
 Rehausen, Johan Gotthard, envoyé, 76.
 Remmer, Johan, borgmästare, 6, 149, 151.
 > Riggert, 6.
 Retzell, Ingeborg Christina, 154.
 > Olof, sekreterare, 154.
 Reuter, Erich, 121.
 Reuterdahl, Henrik, ärkebiskop, 87.
 Rezin, Petter, kammarskrivare, 4.
 Rhyzelius, A. O., 130.
 Ribbing, Bo Gustaf, hovpredikant, kyrkoherde, 79, 92.
 Riego, Miguel, 28.
 Riego y Munez, Rafael, generalkapten, 28.
 Rinman, Andreas, 128.
 Robeck, Johannes, 109.
 > Jonas, 109.
 Robert, Jonas, 109.
 Robinson, John, viscount Goderich, earl of Ripon, premiärminister, 72.
 Rodhe, Edv., 18, 33.
 Rogberg, Carl Georg, teol., prof., 57.
 > Olof Erland, kyrkoherde, hovpredikant, 79.
 Roland, Christina Maria, 154.
 Rosén, Joh., 130.
 > Gabriel, 127.
- Rosenblad, Mathias, greve, justitieminister, 30, 31, 35, 38, 52, 55, 56, 72, 79, 86.
 Rosenhane, Axel, frih., landshövding, 117, 118.
 > Bengt, frih., hovmarskalk, 117, 118.
 > Johan, 118.
 > Schering, diplomat, 112.
 Rosenlind, handlande, 67.
 von Rosenstein, Carl, ärkebiskop, 32, 81.
 Rossini, kompositör, 28.
 Rothman, Johan Stensson, med. dr, 110.
 > Johan Svensson, 110, 120.
 Rubenius, Nicolaus, 122.
 Rubens, Nils, 122.
 Rudbeck, Johan, biskop, 2, 5.
 > Nils, biskop, 5.
 > Olof, 1—7.
 > Paul, assessor o. häradsbörjning, 5.
 > Per, biskop, 4.
 > Peter, regementskvartermästare, 5.
 Rudbeckius, Joh., 4.
 > Nicolaus, 2, 5.
 > Petrus, 2.
 Rudberus, Jonas, mag., 109.
 Runeberg, J. L., skald, 160.
 Rydberg, Sven, docent, 20, 70.
 Rydeberg, 34.
 Rydelius, Anders, 124.
 Rålamb, Åke William, legationssekreterare, 43, 57, 77.
 Rönneberg, undersekreterare, 34.
- Sahlbom, Sofia Margareta, 163.
 Sahlswärd, Jacob, överstelöjtnant, 156.
 Salan, J. N., 111.
 Salanus, Jonas Nicolai, 127.
 Salenius, Jonas, prof., 125.
 Salmén, Ernst Wilh., revisor, 159.
 von Saltza, Lovisa Charlotta, 138.
 Schartau, Henric, prost, 56.

- Scheffer, Henrika, 1.
 Schenling, 140.
 Schlegel, F., 28.
 Schlyter, O. Christian,
 präst, 58.
 » Severin, prost, 58.
 Schram, släkten, 176.
 » Claës Eric, kamrer,
 104, 176.
 Schrewelius, Jöns Peter,
 prost, 87.
 Schröderheim, fru, 142.
 » Elis, 44.
 Schröderus, Georgius, teol.
 lektor, 122.
 Schult, J., 132.
 » Johannes, 129.
 » Katarina, 6.
 Schultzin, majorska, 165.
 Schück, H., 120.
 Schütte, Henning, biskop,
 111, 115.
 Schwabe, J. F. H., superin-
 tendent, 18.
 Schwan, riksdagsdirektör,
 72.
 » Hans Niklas, po-
 litiker, 82.
 Schwede, Johan prof., 126.
 von Schwerin, grevinna, 47,
 54.
 Schyllberg, Petrus, prof.,
 130.
 Schön, Maria Charlotta, 72,
 77, 82.
 Schönbeck, H., 173.
 Scott, Walter, 28, 35, 41,
 53.
 Selselius, O., 133.
 Seldener, Jöns Henric, rek-
 tor, kyrkoherde, 91.
 Senell, Olof, kyrkoherde,
 49.
 Serenius, Jakob, biskop, 8,
 105, 132.
 Sergel, 136, 146.
 Sherman, general, 159.
 Shippon, Rob., vicekansler,
 132.
 Sidons, mrs, aktris, 34.
 Sinclair, Christina Charlotta,
 139, 145.
 Sinius, Nils, professor, 21.
 Siöblad, Erik, 119.
 » Göran, 119.
 Sjögreen, släkten, 175.
 » Axel A:son, gene-
 ralmajor, 175.
 Sjöstrand, Erik, 105.
 Skarstedt, C. W., 122.
 Skult, Johannes, 129.
 Slutzius, Andreas, 122.
 Smith, Thom., dr, 124.
 Snakenborg, Göran Ulfsson-
 Bååt, assessor, 112.
 Southey, Robert, 28.
 Sparre, Carl, frih., överståt-
 hållare, 134—148.
 » Fredrik, frih., 135.
 » P., 122.
 » Peter, ambassadör,
 109.
 » Peter Larsson, gene-
 ral, 122.
 Sparschuch, assessor, 141,
 145.
 Spencer, Percival, eng. stats-
 man, 19, 34.
 Spole, Anders, professor,
 119.
 Staël von Holstein, E. M.,
 minister, 40.
 Staël von Holstein, Ludvig
 August, kammarjunkare,
 40.
 Stapelmohr, dr, 142.
 von Stedingk, generalami-
 ral, 135.
 von Stedingk, Elisabeth
 Charlotta, 82.
 Steinbergen, Jacob, landt-
 drott, 165.
 Steinkopff, K. F. A., dr, för-
 samlingsföre-
 ståndare, 18,
 27, 53, 54, 57.
 Stenbock, Gustaf Otto, gre-
 ve, 166.
 Stenius, Carl Gustaf, vice
 härads hövding,
 158.
 » Ulrika Elisabeth
 Sofia, 158.
 Stephens, J. R., 55.
 Stern, Adolf Friedrich, re-
 visor, 161.
 » Anna, fru, 159.
 Steuchlus, Johannes, ärke-
 biskop, 126,
 128, 132.
 » Matthias, ärke-
 biskop, 121,
 126, 128.
 Sticht, major, 140, 141.
 Stieglitz, baron, 161.
 Stiernhöök, Johan Olofsson,
 jur. prof., 112.
 Stillinfleet, Edward, bi-
 skop, 127.
 Stjerneld, Dorothea Anna
 Josephina, f. von Enge-
 ström, 24, 29.
 Stjerneld, Gustaf Nils Al-
 gernon Adolph, envoyé,
 statsminister, 11, 17, 24,
 29, 38, 42, 48, 49, 57, 62,
 66, 68, 71, 86.
 Stjernschantz, T., intendent,
 dr, 163.
 Straussberg, Swen, commis-
 sarie, 165.
 Strokirk, O. Fr., 151, 156,
 157.
 Ström, Margaretha Paulina,
 157.
 » Nils, faktor, 158.
 » Peter L., kyrkoher-
 de, 29.
 Strömfelt, Fredrik, greve,
 konteramiral, 139.
 Stuart, Johan, 108, 115.
 » Joh. And., kammar-
 marherre, 108, 109.
 » Johan Robert, kam-
 marherre, 108, 109.
 Suolahti, Gunnar, 168.
 Svanander, Olof, legations-
 pastor, 11, 19.
 Swedberg, Emanuel, 131.
 » Jesper, 124, 126.
 Svedelius, Jacob, domprost,
 132.
 Swedelius, Jacob Michael,
 kyrkoherde, 61, 68.
 Svedenborg, E., 57, 105,
 131.
 Swertschoff, Dmitri, gene-
 ral, 161.
 » Sonja, 161.
 » Wladimir, må-
 lare, 161.
 von Sydow, C. J., lands-
 kamrer, 86.
 » Christian
 Aron, kyrko-
 herde, 86.
 Syke, dr, 130.
 Sääf, skepparhustru, 98.
 Söderberg, J. P., kyrkoher-
 de, 44.
 Söderhielm, Lars, härads-
 hövding, 152.
 Söderhjelm, Alma, 174.
 Sörensen, Christian, biskop,
 81.
 Talma, aktör, 18.
 Tegnér, E., biskop, 13, 15,
 33, 36, 55, 81, 87.
 Teignmouth, Johan Schore,
 baron, 21, 34.

- Tengström, J. J., 111, 121.
 Terry, Thom., prof., 132.
 Tersmeden, Erik, löjtnant, 134.
 Testrup, G. A., teol. dr, 91.
 Tessin, Nic., d. y., 153.
 Theel, Daniel, överdirektör, 147.
 Themistinus, Ericus N., 116.
 Thermanius, Andreas, lektor, 120.
 Thomæus, J. J., hovpredikant, 21.
 Thomander, Johan Henrik, biskop, 13, 91, 92.
 Thorn, Heinrich, 166.
 Tingstadius, J. A., biskop, 12.
 Toll, Fröken, 158.
 » Carl Fredrik, major, 156.
 » Lovisa Fredrika, 156.
 Topelius, Z., 3.
 Torstensson, Anders, greve, riksråd, riksstallmästare, president, 117.
 » Anders, ingenjör, 2.
 » Lennart, greve, fältmarskalk, 165.
 Tottie, Charles, generalkonsul, 25, 46, 48, 52, 59, 61, 64, 68, 76, 79.
 Troilius, Sam., 132.
 Trolle, generalamiral, 135.
 Trotzig, Christopher, frih., 132.
 Trotzig, Peter, major, 109, 120.
 Truchses, Catharina Dorothea, 165.
 Truchses, H. Elias, 164.
 Truchses, Margareten, 165.
 Tschepurnoff, Eugène, 161.
 Tulk, 86, 87.
 Tunberg, Sven, professor, 104.
 Tunelius, Lars Christian, legationspastor, 11, 16, 19.
 Törnbohm, Ol., 126.
 von Törne, Adolf Fredrik, 162.
 » Anna Sofia, 162.
- Ullin, Maria, 157.
 Ullström, 51.
 Ulrika Eleonora, drottning, 154.
 Ungius, Joh., superintendent, 113.
 » Petrus Johannis, kyrkoherde, 111, 113.
 Unonius, Carl Elias, skeppsmäklare, 63.
 Uggla, Fredrique, 161.
- Valerius, Christina, 154.
 Venn, J. A., 106.
- Wachtmeister, Carl Axel, greve, 29.
 » Sophia Lovisa, 139.
 Wätterdahl, Johan, kyrkoherde, 32.
 Walkendorff, ätten, 178.
 Wallenberg, 12.
 Wallin, Georg, biskop, 130.
 » Georg, d. y., 110.
 Wallis, John, prof., 119.
 Wallman, släkten, 176.
 Wandel, Johan, teol. prof., 128.
 Wandalin, Jörgen, 128.
 Wandalinus, Johannes, 128.
 Wanley, Humphrey, diplomatiker, 128.
 Ward, Seth, 119.
 Watson, konsul, 64.
 Wattring, Zach., dr, 109.
 Weijher, Adam,
 Wellesley, Arthur, hertig af Wellington, premiärminister, 42, 72, 74.
 Wernstedh, Melchior, 106.
 Westén, 2.
 Westenhielm, Tobias, lagman, 123.
 Westenius, statsråd, 161.
 Wester, Tobias, lagman, 123.
 af Wetterstedt, G., utrikesstatsminister, 24, 32, 42, 49, 52, 86.
 Wibörnsson, Anders, lektor, 127.
- Wildikindi, Johannes, rikshistoriegraf, 10, 1158.
 Wieselgren, O., 117.
 Wimmermark, lektor, 141.
 af Wingård, Carl Fredrik, ärkebiskop, 41, 61, 81.
 Wittenberg, Arved, 166.
 Wittrock, G., 113.
 Woeldicke, Marcus, 65.
 Wolffenschildt, Heindrich, 166.
 Wrangel, F. U., 114.
 » (af Salmis), Carl Philip, greve, 118.
 » Ewert, prof., 106, 111.
 Wulff, Catharina Magdalena, 151.
 Wählin, C. L., hovpredikant, 10, 21, 23, 33.
 » Arvid, auditör, 10.
 » Chr., domprost, 10, 24.
 » Johan Peter, legationspredikant, 8—96.
 » Petrus, kyrkoherde, 10.
- von Zeüggell, borggreve, 166.
 Zwergius, D. G., 122, 128.
- Åkerhielm, Samuel, frih., riksråd, generalpostdirektör, 122, 129.
 Åman, Carl Peter, hofpredikant, 72, 82.
- Älf, domprostinna, 140.
- Öhrström, kungl. livkirurg, 101.
 Örnsköld, friherinna, 136.
 Öström, Anna Catharina, 162.
 » Johan, hyttmästare, 162.

Insänt.

Då jag under sistlidne sommar bland annat i genealogiskt syfte reste i Finland, kom givetvis samtalet vid mina besök hos olika familjer Armfelt in på genealogi och i samband därmed på de nya ättartavlorna. Dessa ansågos visserligen utmärkt intressanta och välbehövliga, men betingade ett väl högt pris isynnerhet som de äro behäftade med många oriktigheter i avseende å namn, data m. m. Ett arbete som det sagda kan ju aldrig bli fullständigt eller felfritt, ty nya forskningar giva nya resultat och siffrornas mångfald förorsaka fel. Men då det i vissa fall gäller, att endast göra riktiga avskrifter ur de sista kalendrarna eller genealogierna över nu levande eller direkt infordra uppgifter om deras data, så borde dessa vara riktiga och fullständiga. En kritisk granskning av vad Anrep m. fl. uppgivit torde ock hava uteslutit åtskilliga felaktigheter.

Vid en flyktig överblick av den Falkenbergiska släkten i del II märkte jag genast åtskilligt, som icke borde hava förekommit i ett nytgivet verk, men trodde att det var en enstaka olycklig tillfällighet. Då jag emellertid erfor av en för genealogi intresserad medlem av Armfeltska släkten att även för denna släkt i del I funnos åtskilliga felaktigheter, beslöt jag mig för att taga till orda. Även om mitt memento kommer för sent till III delen, må man dock hoppas att det kommer att göra sig gällande för de kommande delarna.

En Armfelt skriver som följer: »Jag närsluter här en förteckning över de felaktigheter jag vid flyktigt studium av de nya svenska ättartavlorna observerat. Dessa hänföra sig närmast till Gustaf Mauritz och hans decendenter. Några andra källor än våra finska ättartavlor och adelskalendern har jag ej haft att tillgå, så de flesta anmärkningarna bero på olikheterna i dessa båda verk. Det är sannolikt att ännu en massa fel och oriktigheter finnas beträffande Armfeltska släkten, men obevandrad i genealogiska forskningar som jag är, har jag ej vågat gå längre utan endast hållit mig till uppgifterna om de mig närmast stående medlemmarna av familjen.» — Hans förteckning är följande (se tab. å efterföljande sida).

Angående min egen släkt (del II, sid. 647) blev jag överraskad över anteckningen: »Litteratur: Fr. Falkenberg, Stamtavla över släkten Falkenberg (1918).» Jag hade hellre önskat bliva använd som korrek-

Sid.	Tab.	Personens förnamn.	I Svenska adelns ättartavlor utgivna av Elgenstierna, del I, står följande:	Bör enligt finska ättartavlorna eller finska adelskalendern utgiven 1925 vara följande:
167	5	Hedvig Ulrika De la Gardie	f. 1761 ²⁷ / ₁₁	²⁹ / ₁₁
»	»	—	Carl Magnus Wilhelm	Magnus Wilhelm
»	6	Gustaf Magnus	Kornett 1809 ¹⁴ / ₁₁	³⁰ / ₃
»	»	» »	avsked 1811 ¹⁰ / ₄	¹ / ₄
168	»	Olga Lovisa Axelina	f. ² / ₂	² / ₄
»	»	» » »	hovfröken 1847	1846
»	7	Gustaf	Catharina Eugenia Morsing	Hortensia Eugenia Morsing
169	8	Alexandrin Johanna	f. 1830	1829
»	»	Alexander	f. 1844 ¹⁴ / ₅	¹² / ₅
»	9	Mauritz Vladimir	Exped.-sekr. 1857 ²⁰ / ₁₀	²⁹ / ₁₀
»	10	Xenia	—	g. 2:o 1923 ²² / ₉ med översten Alex Vladimirovitsch Durasov f. ²³ / ₇ 1887
170	10	Kirill	—	g. ²¹ / ₅ 1923 med Helena Sergajevna Denissico f. ²² / ₇ 1900
»	12	Carl Magnus Vilhelm	Överste i finska armén ¹⁸ / ₇	⁸ / ₆
171	15	August Filip	Avsked ¹¹ / ₅	¹¹ / ₃
172	17	Auda Ulrika Dorotea	g. 2:o 1923.	1922
»	18	Carl Aug. Reinh. Lars	ägde Wiurila	äger
»	»	Sigrid Elsa	g. m. Wrede f. 1866	1886
»	»	Carl Gustaf	—	agronom, arrenderar Vuorentaka
»	»	Carl Magnus	Agronom, förvaltare vid Vuorentaka.	utgår
»	19	Carl Magnus Mauritz	Rauhalinna i Halikko	i St. Karins
173	23	Edla Beata Fitinghoff	g. m. Lindgren	Lundberg.

turläsare av släkten. Sedan 1918 har jag nämligen oavbrutet forskat mer eller mindre och funnit flera fel i min stamtavla, som var uppsatt mera för att få en utgångspunkt för forskning och en klar överblick av släktutgreningarna än den var avsedd att vara en ur genealogisk synpunkt riktig uppställning av de olika släkterna och en fullt tillförlitlig källa. Namnen och årtalen voro nämligen hämtade till största delen ur de då utgivna ättartavlor och endast ett mindre antal hade varit grundade på direkt forskning. År 1926, då del II utkom, förhöll det sig

helt annorlunda, och jag vågar utan överdrift påstå, att om jag fått tillfälle korrekturläsa hela släkten Falkenberg ett mycket stort antal rättelser och tillägg då hade blivit gjorda. Dessa tillägg gälla födelse- och dödsor, meriter samt vad vissa personer särskilt utmärkt sig för, allt i enlighet med ättartavlornas nuvarande plan.

Följande torde belysa det sagda.

Därest jag fått tillfälle korrekturläsa tabellerna för min farfar (tab. 24, sid. 654) och min far (tab. 27, sid. 665) hade följande ändringar och tillägg blivit gjorda.

Carl Gabriel (tab. 24, sid. 654).

»Fänrik vid Västgöta Dals reg. 1780 $\frac{4}{3}$ » hade utgått, men i stället hade följande tillkommit:
född — i Pommern,
kadett vid amiralitetet 1775,
sergeant vid Västgöta Dals reg. 1780 $\frac{26}{1}$,
stabsfänrik » » » » » $\frac{13}{12}$,
sekundadjutant » » » » 1781 $\frac{30}{5}$.

Angående hans barn.

Maria Christina

tillkommit: född å Gäddenäs, Bellefors s:n (Skarab.).

Carl Ulric

tillkommit: född å Gäddenäs, Bellefors s:n (Skarab.),
deltog i 1814 års fälttåg mot Norge,
efter avskedet lantbrukare.

Fridrik Magnus

tillkommit: född å Gäddenäs, Bellefors s:n (Skarab.),
död å Rya, Beatebergs s:n (Skarab.) — ej å Södra
Oset, Ransbergs s:n.

Sofia Charlotta

tillkommit: född å Södra Oset, Ransbergs s:n (Skarab.),
död i Stockholm (Jakob), begravnen å Johannes kyrkog.

Fredrica Ulrica

född 1800 $\frac{17}{4}$, ej $\frac{27}{4}$.

Eva Dorotea

tillkommit: förnamnet Euphrosyne.

Carolina Ulrika Lovisa

tillkommit: född å Tjos, Hassle s:n (Skarab.).

Carl Gabriel, född 1810, död 1836,

hade strukits, ty han har med visshet aldrig funnits till.

August Gabriel

tillkommit: född å Tjos, Hassle s:n (Skarab.),
student i Uppsala 1828,

1834 $\frac{8}{3}$ ändrats till $\frac{7}{3}$,

1835 $\frac{32}{1}$ » » $\frac{7}{5}$,

1839 $\frac{1}{10}$ » » $\frac{9}{10}$.

Henrik Magnus, född 1813, död 1823,

hade strukits, ty han har med full visshet aldrig funnits till.

Henrik Magnus, född 1815, kapten, död 1875, se tab. 27.

I tab. 27 är hans titel överste.

Fredrik Gustaf

tillkommit: efter avskedet sjöman, drunknade ung utomlands.

Henrik Magnus (tab. 27, sid. 655)

tillkommit: född i Stockholm (Klara),

1832 ¹⁸/₆ ändrats till ¹⁵/₆,

1864 ²⁴/₅—1865 ¹⁷/₁ överbefälhavare för Sala frivilliga skytteförening,

1865 ²⁸/₁ ändrats till ³¹/₁,

1869 ²¹/₇ ledamot av Västmanlands läns hushållningssällskap.

Å sid. 647 tab. 4 Conrad står följande: »Hans porträtt finnes ännu bland andra Falkenbergska familjeporträtt på Trystorp», vilket icke är förhållandet nu och ej heller varit sedan 1913 och sannolikt icke på flera 10-tal år. Porträtt flyttas för lätt från olika egendomar för att angivas i ett verk sådant som Svenska adelns ättartavlor.

Däremot borde det hava tillkommit å sid. 640 tab. 9 om Melcher Olof Gottfrid, att han var en verkligt skicklig pastellmålare. En förteckning finnes nämligen å målningar av 15 namngivna personer, några andra samt »utsigter af Lagmansö» m. fl.

Jag kan icke undgå att framhålla namnförhållandena rörande Carl Henrik (sid. 640, tab. 11), vilken enligt Vrigstads dopbok är döpt endast till Carl Gottfrid, men kallat sig Henrik. Orsaken därtill angives i Riddarhusdirektionens protokoll av den ¹⁶/₁ 1840, där han »med vederbörande pastorsembetes medgivande ändrat sitt förnamn från Carl Gottfrid Ulrik till Carl Henrik». Vid tal om honom må det även framhållas, att hans hustru är döpt till Margareta Maria, men kallat sig Peggy i stället för Margareta. Jag anser det därför felaktigt att angiva hennes namn vara Maria Peggy af Sandeberg.

Detta må vara nog. En extra sporre att genom direkt forskning fullständiga och rätta vad som nu blivit uteslutet eller felaktigt är den verkan som utgivandet av Svenska adelns ättartavlor gjort på mig, och för denna sporre är jag tacksam.

Stockholm i september 1927.

Fr. Falkenberg.

Genmäle.

Förestående angrepp mot den nya upplagan av Svenska adelns ättartavlor ger mig ett välkommet tillfälle att en gång för alla bemöta den missuppfattning, som synes göra sig gällande på vissa håll rörande den nya editionens karaktär. Denna varken är eller skulle kunna vara ett nytt arbete, helt och hållet grundat på nya arkivforskningar, utan utgör till sin huvudsakliga del endast en förnyad utgåva av riddarhus-

genealogierna i det skick, som dessa numera, efter mångåriga omarbetningar, befinna sig i det svenska riddarhuset och delvis även i motsvarande finländska och baltiska institutioner. I förekommande fall hava dessa emellertid kompletterats med uppgifter ur den äldre och nyare tryckta facklitteraturen, varjämte vissa viktigare handskrivna samlingar blivit genomgångna för att därur samla ytterligare rättelser och tillägg. Om allt detta har tillfyllestgörande besked lämnats i företalet till den första delen, och i samtliga delar hava även de begagnade källorna angivits. De uppgifter, som förekomma i arbetet, utöver vad som direkt hämtats från riddarhusgenealogierna, äro likaledes i varje särskilt fall klart och tydligt verifierade med hänvisningar till dessa källor. Att sedan bland de hundratusentals sifferuppgifterna insmugit sig tryckfel, lärer i ett arbete som detta aldrig helt kunna undvikas. Det är angenämt att finna den stränga granskaren själv erkänna, att sådant är ofrånkomligt. I den mån dylika fel under arbetets gång komma till redaktionens kännedom, skola de givetvis bliva observerade vid rättelsernas införande i verkets sista del.

De nya ättartavlorna utgivas till ersättning för Anreps och delvis Wasastjernas numera föräldrade arbeten. Det är under sådana förhållanden förvånande, att den av baron Falkenberg framförde finländaren åberopar sig på just dessa verk, vilkas fel det gällt att i den nya editionen tillrätta. En undersökning visar också, att de anmärkta skiljaktigheterna i huvudsak härröra från de beriktiganden, som i samarbete med det finländska riddarhuset gjorts i den äldre texten! Därtill kommer att uppgifterna om de två giftena 1923 tydligen voro okända för Finlands riddarhus ännu på sommaren 1925. De förekomma först i 1926 års årgång av Finlands adelskalender. Det är då knappast tillständigt att anmärka på att de ej införts i ett under 1925 i Sverige tryckt arbete.

Vad angår anmärkningarna mot Falkenbergska släkten har jag icke gjort dem till föremål för någon undersökning redan av det skäl att de till största delen synas mig särdeles betydelselösa, något som torde falla i ögonen på var och en, som gör sig besväret att närmare granska dem. Men därutöver kan med fog anföras följande. Om baron Falkenberg finner sitt eget arbete om sin släkt ej hålla måttet och av detta skäl känner sig överraskad att se det använt och åberopat i den nya upplagan, hade denna klädsamma blygsamhet bort förmå honom att i eget intresse tidigare sätta sig i förbindelse vare sig med mig eller med riddarhuset till undvikande av denna kalamitet. Begagnandet av dylika bidrag till ätternas historia, vederbörligen citerade, ingår eljest i den offentliggjorda planen för ättartavlornas publicerande, och de i dessa arbeten eventuellt förekommande felaktigheter få stå för vederbörande författares räkning, i den mån de ej vid företagen granskning kunnat rättas. Om vidare baron Falkenberg hyst åstundan att »korrekturläsa hela släkten», kunde säkerligen detta lätt kunnat gå för sig, om denna önskan framställdts, vilket också legat så mycket närmare till hands, som korrektur över den honom närmast rörande tabellen blivit honom tillställt och han således ej kan hava varit i okunnighet om att det hela då var uppsatt.

På detta sätt hade, såsom av de ovan avtryckta anmärkningarna framgår, bl. a. en del uppgifter om vissa ättemedlemmars födelseorter, begravningsplatser och sysselsättning med jordbruk och sjömansyrket efter avskedstagandet ur statstjänsten kunnat tillföras släkthistorien, liksom också medlemskapet i ett hushållningssällskap och befälet i en frivillig skytteförening ej undanhållits samtid och eftervärld. Däremot torde jag ansett mig nödsakad att begära bättre bevis än baron Falkenbergs blotta påståande för att våga mig på att stryka två ättemedlemmar från släkt-tavlan, så länge dessa nämligen hade sin plats på riddarhusgenealogien. Det har, så länge de ej på vederbörligt sätt avförts, för mig ej funnits annan utväg än att genom frågeteckens utsättande geva uttryck åt min tvekan rörande uppgifternas riktighet, och detta har också skett. Vad till sist de anförda smärre rättelserna af befordringsdata beträffar, erfordra nog också de bekräftelse. Jag vill gärna antaga, att de äro fullt trovärdiga, men vill påpeka, att även egenhändiga meritförteckningar och andra dylika, som man skulle tycka, förstklassiga källor ofta visa sig mindre tillförlitliga. I alla händelser är tvivelsutan bästa sättet för rättelsesvinnande i sådana fall att insända nyupptäckta bidrag till riddarhuset, där de, om de finnas vederhäftiga, kunna tillgodoföras genealogierna. Härigenom komma de också att vid dessas utgivande få sin plats i den tryckta upplagan.

Baron Falkenberg inleder sin granskning med påståendet att »då det i vissa fall gäller att endast göra riktiga avskrifter ur de sista kalendrarna eller genealogierna över nu levande eller direkt infordra uppgifter om deras data, så borde dessa vara riktiga och fullständiga». Vore det nu så väl, att genealogierna över de nu levande ättemedlemmarna vore kompletterade, och adelskalendrarna felfria, och folk i allmänhet befundes mera villiga att besvara gjorda förfrågningar än faktiskt är fallet, är det möjligt, att baron Falkenbergs mening kunde anses acceptabel. Men när intet av allt detta är överensstämmande med den bistra erfarenheten, som säger mig, att genealogierna för de sista generationerna äro ofullständiga, att kalendrarna hava tryckfel, att blott femtio procent av utsända frågoformulär återkomma, och att av dessa många innehålla vilseledande uppgifter, få mindre lättvindiga metoder tillgripas för att åstadkomma ett resultat, som, om det också ej vinner baron Falkenbergs gillande, likväl säkert är bättre, än det skulle blivit, om det av denne rekommenderade tillvägagångssättet blivit följt.

Gustaf Elgenstierna.

PERSONHISTORISK TIDSKRIFT

TJUGUÅTTONDE ÅRGÅNGEN

1927

UTGIVEN AV

PERSONHISTORISKA SAMFUNDET

GENOM

SIXTEN HUMBLE

STOCKHOLM 1928

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

272094

Innehåll.

	Sid.
Från Olof Rudbecks ungdom. Av <i>Nils Ahnlund</i>	1
En svensk legationspastors brev till sin biskop. J. P. Wählin till W. Faxé.	
Med inledning och kommentar av <i>Johan Feuk</i> (m. 1 plansch och 2 ill.) . .	8
Mamsell Arfvidsson. Nya data ur den ryktbara spåkvinnans liv. Av <i>Gerhard Hafström</i>	96
Svenska studenter i Oxford c:a 1620—1740. Av <i>C. Vilh. Jacobowsky</i>	105
En borgmästarfru i Linköping vid slutet av 1700-talet. Av <i>H. L. von Dardel</i> .	134
Släkten Malmberg. Av <i>Boo von Malmberg</i> (m. 2 ill.)	149
Fältmarskalken Helmfelts familjeanteckningar. Meddelade av <i>Arne Förgensen</i> .	164
Notiser	104
Smärre meddelanden	167
Insända böcker	182
Personregister utarbetat av G. E.	186

Plansch.

Porträtt av biskop Wilhelm Faxé målat av C. F. von Breda	48—49
--	-------

Följande av samfundets skrifter utlämnas åt *ledamöter i samfundet* efter rekvisition hos sekreteraren, adr. Riksarkivet, Stockholm 2, till nedan-nämnda pris:

Svenska autografsällskapets tidskrift, Del I, n:is 3, 7—12 årg.

1879—1888 (h. 1, 2 o. 4—6 saknas), per nr kr. 3:—.

Svenska autografsällskapets tidskrift, Del II, n:is 1—12 årg.

1889—1896 (340 sid.), lämnas fullständig till nedsatt pris av kr. 18:—.

Lösa häften för 3 kr. för varje häfte; dubbelhäfte n:is 11—12 för 6 kr.

Ex. tryckt på *bättre papper* (därav några få fullständiga årg. äro tillgängliga)
jämte *Register* till delarna I och II, även på *bättre papper* kr. 45:—.

Personregister till delarne I och II (44 sid.) kr. 6:—.

Personhistorisk tidskrift:

Årg. I (1898—1899) h. 3 o. 4 à kr. 3:75 (h. 1 o. 2 slutsålda).

• II (1900) h. 1 o. 2 à kr. 3:75 (h. 3 o. 4 slutsålda).

• III (1901) (slutsåld).

• IV (1902) — årg. XXIV (1923) à kr. 15 per årg. utom årg. VIII

(1906), som är slutsåld.

• XXV (1924) — årg. XXVII (1926) à kr. 10.

Handlingar, utg. genom samfundet:

I. S:t Nikolai kyrkas i Stockholm vigselbok, r. 1604—1650 och 2. 1651—1700 (182 sid.), utg. av F. U. Wrangel kr. 9:—.

II. En adlig och furstlig hofpredikant under 1600-talets senare hälft, P. G. Öjer; utg. af Karl af Schmidt (82 sid.) kr. 4:50.

III. Släkten Aminoff (slutsåld).

IV. Klosterfolket i Vadstena af C. Silfverstolpe (slutsåld).

D:o d:o tryckt på *bättre papper* (i få ex.) kr. 15:—.

V. Svenska porträtt i samlingarna vid Uppsala universitet, förteckn. af N. Sjöberg (6+87 sid.) med 31 porträtt; ingår i Personhist. tidskr. årg. III h. 3 o. årg. IV h. 1—4 (slutsåld).

VI. Svenskarne under dannebrogen 1848—50, med tillägg (102+24 sid.), af B. Schöldström, med 97 porträtt (slutsåld).

VII. Svensk genealogisk litteratur, förtecknad af J. A. Almquist (80 sid.) . kr. 6:—.

VIII. Porträttsamlingarna å Edsberg och Hedensberg (23 sid. och 14 porträtt + 56 sid. och 3 porträtt); ingår i årg. VI h. 3—4 och årg. VII h. 4.

Ny serie:

1. Köpings stads tjänstemän 1605—1905 af G. Elgenstierna (106 sid.); ingår i årg. VIII h. 3—4.

2. Kalmar regementes chefer 1623—1907 af F. Rudelius (160 sid. + 23 porträtt); ingår i årg. IX h. 3—4.

3. Register till Personh. Samfundets porträttsamlingar årg. I—III (1906—08); ingår i årg. XI h. 2—4 och XII h. 1—2; även separat kr. 6:—.

4. Personhistoriska anteckningar rörande Kristianstads magistrat och andra stadens tjänstemän under åren 1700—1800. Af Karl Engghoff . . kr. 6:—.

5. V. Millqvist, Svenska Riksdagens Borgarstånd 1719—1866. Personhisto-
risk anteckningar (slutsåld).

6. Erik XIV:s almanacksanteckningar, hans dagböcker, ritningar och musik-
noter i urval, utg. af C. M. Stenbock; ingår i årg. XIV h. 2—3.

7. Olof och Caroline Wijks porträttsamling. Beskrifven af Nils Sjöberg; in-
går i årg. XV h. 4.

8. Grefve Reinhold von Rosens porträttsamling. Beskrifven af Nils Sjöberg;
ingår i årg. XVI h. 1—2.

9. Namnlistor över officerskårerna vid svenska s. k. männingsregementen till
häst och ståndsdragoner under stora nordiska kriget av V. Hamilton,
C. H. Kreüger och E. Leijonhufvud; ingår i årg. XVIII h. 1—2.

10. Namnlistor över officerskårerna vid svenska s. k. männingsregementen till
fot under stora nordiska kriget av E. Leijonhufvud kr. 15:—.

Dödalistor från och med år 1899 till och med år 1903 à kr. 3:—.

STOCKHOLM 1928. KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER 272094